DOCUMENT RESUME

ED 187 100 FL 011 181

AUTHOR	Berzabel, Orelia G.
TITLE	Reading Right: Ilocano Translation Manual. English for Special Purposes Series: Nursing Aide.
INSTITUTION	Honolulu City and County Office of Human Resources, Hawaii.; Honolulu Community Coll., Hawaii.
SPONS AGENCY	Department of Labor, Washington, D.C.
PUB DATE	77
CONTRACT	DL-15-6053-37
NOTE	133p.; Some pages marginally legible: Best copy available.
LANGUAGE	Ilocano; English
EDRS PRICE	MF01/PC06 Plus Postage.
DESCRIPTORS	Adult Education; *English (Second Language); *English for Special Purposes; Grammar; High Interest Low Vocabulary Books; *Indonesian Languages; Instructional Materials; Language Usage; Medical Vocabulary; *Nurses Aides; Reading Materials; *Reading Skills; *Second Language Instruction; Vocabulary Development
IDENTIFIERS	*Ilocano

ABSTRACT

This Ilocano translation manual for nursing aides is designed to improve reading skills of U.S. immigrants. After short reading in Ilocano and English translations of vocabulary/phrases, comprehension, grammar, and language usage exercises are presented. Topical areas include: food, the hospital staff, body language, cleanliness in the hospital, measurements and medical abbreviations, emergencies, the library, observing and reporting, and job searching. (SW)

Reproductions supplied by EDRS are the best that can be made from the original document.

ENGLISH FOR SPECIAL PURPOSES SERIES
NURSING AIDE

ILOCANO TRANSLATION MANUAL

READING RIGHT

ED187100

OFELIA C. BERZABAL

U S DEPARTMENT OF HEALTH, EDUCATION & WELFARE NATIONAL INSTITUTE OF EDUCATION

THIS DOCUMENT HAS BEEN REPRODUCED EXACTLY AS RECEIVED FROM THE PERSON OR ORGANIZATION ORIGINATING IT. POINTS OF VIEW OR OPINIONS STATED DO NOT NECESSARILY REPRESENT OFFICIAL NATIONAL INSTITUTE OF EDUCATION POSITION OR POLICY

FL C11181

BEST COPY AVAILABLE

Produced at Honolulu Community College
1977

No rights reserved. Any part of this book may be reproduced in any form or by any electronic or mechanical means by any classroom teacher for use in a classroom. No written permission from the author or publisher is necessary. This text may not be commercially sold or published. Arrangements for obtaining multiple copies of this text can be made with the Honolulu Community College Instructional Resource Center.

Produced at Honolulu Community College, 1977.

This text was developed under Comprehensive Employment and Training Act (CETA) contract number 15-6053-37 between the U.S. Department of Labor and the Office of Human Resources, City and County of Honolulu, under subcontract to Honolulu Community College.

37

ERIC
Full Text Provided by ERIC

ACKNOWLEDGMENTS

Several people have earned my heartfelt gratitude for their suggestions and contributions. I am indebted and extend sincere thanks to Al Hoel, Coordinator, and instructor of the PLESA project for providing suggestions, ideas and preferences in establishing the format of this translation manual.

Special thanks and sincere gratitude go to my husband, Tony Berzabal, for translating portions of this manual and editing them. Also, I am grateful to Jessiefema Figuerres for her suggestions and for editing and typing this text.

To all the PLESA instructors and the bilingual teachers that I worked with and who devoted much of their time writing materials, teaching and counseling the immigrant students enrolled in this project, I express sincere appreciation. Also deserving special mention and thanks is Esperanza Sipin of the Bilingual-Bicultural Program who gave me suggestions and an Ilocano/Tagalog dictionary that helped me a great deal in translating difficult terms.

I dedicate this translation manual to all its users who want to improve their English Speaking, Listening and Reading ability.

O.G.B.

Honolulu, Hawaii
September 1977

TABLE OF CONTENTS

Acknowledgments iii

To The Student vi

Introduction ix

UNIT I AN INTRODUCTION 1

UNIT II IT'S A MATTER OF TIME 17

UNIT III FOOD FOR THOUGHT 28

UNIT IV THE HOSPITAL STAFF 44

UNIT V BODY LANGUAGE 54

UNIT VI ASEPSIS 64

UNIT VII MEASUREMENT AND ABBREVIATION 75

UNIT VIII IT'S AN EMERGENCY 86

UNIT IX THE LIBRARY 95

UNIT X OBSERVING AND REPORTING 101

UNIT XI THE JOB HUNT 112

UNIT XII REVIEW AND TESTING 124

PARA ITI ESTUDIANTE

Kablaawannaka ti iyu-umaymo iti isla a Mahimahi. Daytoy a libro a pagbasaan ket mangbayabay kenka iti isla a Mahimahi. Namnamaenmi a nanamenyo ti tiempo a kaaddayo ditoy Mahimahi. Iti Mahimahi ket maysa a naisangsangayan a lugar. Kapadpada unay daytoy ti Hawaii, ngem saan nga Hawaii daytoy. Adu iti maadalmo maipanggep ti kultura iti Hawaii no basaem dagiti maipanggep iti Mahimahi. Iti kultura ti Mahimahi ket kas kadagiti kultura ti Hawaii. Ken, gaputa ti opisial a pagsasao iti Mahimahi ket Ingles, maadalmo met maipanggep ti Ingles.

PANNAKAURNOS ITI PAGBASAAN

Daytoy a pagbasaan ket naglaon iti tallo a kangrunaan a kita ti babasaen.

1. Adda ababa a salaysay maipanggep iti Mahimahi.
2. Adda salaysay ken ababa nga artikulo maipanggep kadagiti pakpakaammo maipapan ti panangagas a kasapulam a kas maysa a katulongan a nars.
3. Adda babasaen maipanggep iti pagsasao a makatulong ti panangpasayaat iti panagbasam.

Adda pay pangilawlawag kadagiti kultura maipapan ti kabibiag iti Estados Unidos. Ken adda dadduma a kas burburtia ti sinniriban ken ababa, napardas a pagasaasan ditoy dagup ti libro.

Adda sangapulo ket maysa a paset daytoy a libro. Iti tunggal maysa a paset ket naurnos iti maysa a kangrunaan a topiko. Dagiti paspaset ket naurnos a maitunos kadagiti libro A Nursing Aide Speaking ken Listening a nayon met daytoy a serye. Nupay kasta, daytoy a pagbasaan ket saan nga agtalek kadagiti sabali a dua a libro. Mabalinmo nga usaren daytoy a naiwaing a saanmo a kasapulan dagiti libro ti Listening wenno Speaking.

Adda pagasaasan kadagiti udi ti paspaset a 1, 3, 5, 7, 9, ken 11. Dagiti sungsungbat kadagitoy a pagasaasan ken dagiti sabali a pagasaasan nga adda ditoy ket hairaman ditoy maudi a paset iti libro. Isu a mabalinmo nga aramiden dagiti paspaset a tunggal maysa. Mabalinmo nga aturen ti inaramidmo tunggal malpasmo iti maysa a paset. Ngem, mariknami a ti paglilinnawagan iti uneg ti klase maipanggep kadagiti babasaen ket kasapulan unay. Patienmi met a mapasayaat a daras iti panagbasam no usarem daytoy a libro a kas parte iti klase tapno adda tiempoyo nga aglinnawag ken agsinnaludsod maipanggep ti babasaen.

ERIC Full Text Provided by ERIC

BABASAEN A "CLOZE"

Dagiti daddumá a babasaen ditoy a libro ket kas burburtia ti pagsinnirriban. Adda law-ang kadagitoy a babasaen. Ti masapul nga aramidem ket iti panangikabilmo kadagitoy sasao nga awan. Daytoy a kita ti babasaen ket maawagan iti "cloze". Adu dagiti pangilasinan a makatulong iti panangsungbatmo kadagiti law-ang iti babasaen. Dagiti pangilasinan ket adda iti mismo a babasaen. Maduktalamto a maammuan no ania dagiti sao a maibagay kadagiti law-ang, wenno maammuam no ania a kita dagiti sao a maibagay kadagiti law-ang. No maminsan ket makasarakka kadagiti law-ang a di mo mapatta-pattaan. Saanmo nga isardeng ti agbasa. Labsam dayta a law-ang ken ituloy ti panagbasam. Kaaduanna ket mapanunutmo dagitoy sasao nga awan kalpasan iti panangbasam ti salaysay. Isu a kasapulan unay ti panangbasam kadagiti salaysay iti nasursurok ngem maminsan. No maminsan ket masapul a basam dagiti salaysay iti mamitlo wenno mamin-uppat tapno masiguradom a naikabilmon amin dagiti sasao.

Ti gandat dagitoy babasaen a "cloze" ket tapno agbalin a nasaysayaat iti panagbasam. Iti wagas a panagbasa iti "cloze" ket makatulong iti panangawatmo a ti panagbasa ket saan laeng a ti panangkita a sagsagsa kadagiti tunggal sao. Iti kaipapanan ti panagbasa ket ti panangawatmo ti kaipapanan dagiti ragup ti sasao. Ti sabali pay a kaipapanan ti panagbasa ket mabaelam met a pudtuan no ania ti sumaganad. Isu a masansan, nga uray pay no awan dagiti sasao ket mabalinmo nga awaten wenno pudtuan ti kaipapanan ti sarita.

Kasapulan met a saanka nga agbuteng nga agpadto. Maammuamto kadagiti listaan ti sasao ken babasaen a ti panagpudto ket masansan a makatulong iti panangawatmo dagiti kaipapanan dagitoy. Saan a basta patta-patta laeng ti kayatmi a sawen, ngem nasirib a panagpudto maibatay kadagiti banbanag nga ammom maipanggep iti Ingles. Uray no mariknam a bassit laeng ti ammom maipanggep iti Ingles, patiemmi a dagiti babasaen a "cloze" ket mangpaadu kadagiti banag nga ammom maipanggep ti pagsasao nga Ingles ken pasayaatenna dagiti napateg a kasanayan a mabalinmo nga aramaten no agbasaka kadagiti sabali met a banbanag.

Adda sumagmamano a sabali banbanag a masapul a maammuam maipanggep kadagiti babasaen a "cloze". Kitaen ti umuna a babasaen bayat ti panangbasam kadagiti sumaganad a banbanag.

1. Iti umuna a sarita ti "cloze" ket kompleto.

2. Mangrugi ti maikadua a sarita iti tunggal maikalima a sao ket saan a nairaman wenno naisurat.

3. No ti awan a sao ket mangrugi iti letra nga b, c, d, etc., daytoy a letra ket naited. Adda law-ang para iti tunggal maysa a letra nga awan.

4. No ti awan a sao ket mangrugi iti letra nga a, e, i, o ken u, awan ti naited nga umuna a letra. Adda law-ang para iti tunggal maysa a letra nga awan.

5. Adda numero dagiti babasaen a "cloze", kas pangngarigan, Reading 1, Reading 1A. (Adda dadduma a babasaen a namarkaan iti "Short Readings". Awan numeroda dagitoy.)

6. Nganngani agpada iti topiko dagiti paris ti babasaen nga agpadpada ti numerona. Iti Reading 1A ket narigrigat, isu a masapul nga umuna nga aramiden iti Reading 1.

7. Kalpasan ti tunggal maysa a babasaen a "cloze", adda kompleto a babasaen a naisurat nga awan pulos law-angna. Padasen a sungbatan amin dagiti law-ang ti babasaen a "cloze" sakbay a kitaem ti kompleto a babasaen.

KAIYULUGAN ITI SABALI A PAGSASAO

Adda kaiyulugan iti sabali a pagsasao nga usaren a kadua daytoy a libro. Daytoy ket naglaon kadagiti kaiyulugan dagiti dadduma a banbanag iti libro. Iti tunggal paset daytoy a libro ket mangrugi iti pammasungad. Dagitoy a pammasungad ket naiyulog iti sabali a pagsasao. Adda met kaiyulugan dagiti sao ken ragup ti sasao manipud iti tunggal paset. Bayat ti panangbasam daytoy a libro, addanto makitam a (Tr) kalpasan dagiti dadduma a salaysay wenno banbanag. Mangpakaammo daytoy a dagiti banbanag a namarkaan iti (Tr) ket naipatarus iti nakaiyulugan a libro. Uppat a pagsasao iti nakaiyulugan dagitoy. Dagitoy ket Ilokano, Tagalog, Koreano, ken Bietnames. Kitaem dagitoy a kaiyulugan para kadagiti pammasungad ti tunggal paset, sasao, ken no makakitaka iti (Tr) kadagiti basbasaem.

MAPA

Adda pay maysa a banag sakbay a mangrugika. Adda dua a mapa ditoy a libro. Masapul a kitaem dagitoy para kadagiti dadduma a babasaen. Adda mapa iti isla a Mahimahi iti udi ti Reading 1 ti umuna a paset. Adda mapa iti siudad ti Tamarind nga adda iti tengnga ti daytoy a libro.

Sisasaganaka a mangrugi itan. Namnamaenmi a magustuananyo dagiti aramidenyo ditoy a libro. Ken, nangnangruna met a namnamaenmi a dagiti naitudo nga adalen ket mangpasayaat iti kasanayam a panagbasa.

ERIC

INTRODUCTION

Ti [illegible] daytoy a libro ket tapno makatulong kenka iti [illegible] ken [illegible] a [illegible] kadagiti linaon iti libro a Nursing Aide Reading Right. Mabalinmo ti agintuod iti daytoy a libro [illegible] makakitaka ken makabasaka kadagiti narigat nga awaten ti kaipapanan ti sao wenno raqup ti sasao.

Adda [illegible] a paset iti daytoy a libro. Iti umuna a paset ket iti [illegible] ti Ilocano kadagiti amin a pammasungad ti tunggal leksion (Unit Preview). Daytoy a pammasungad ket manangilawlawag kadagiti linaon ken kadagupan iti tunggal leksion [illegible] a [illegible]. Adda met listaan dagiti sao ken raqup ti sasao a naurnos a kas pannakaurnos ti abesedario [illegible] iti tunggal paset iti leksion (Vocabulary/Phrases). Daytoy ket dagiti sao ken raqup ti sasao a naiyuloq ken naipatarus iti Ilocano a nausar iti libro a pagbasaan a Nursing Aide Reading Right. Dagitoy ket naipatarus iti Ilocano a maitutop iti pannakausarna iti pagbasaan. Bayat ti panagbasam iti libro nga Ingles, mabalin a makasarakka kadagiti sarita wenno sanaysay a namarkaan iti Tr iti baba wenno udi iti sarita. Daytoy (Tr) ket mangitudo a dayta a sarita wenno sanaysay ket naipatarus iti Ilocano ket masarakan dagitoy ditoy a libro. Adda met dagiti pagasaasan iti panagbalikas kadagiti sarita a masarakan ti listaan dagiti sasao (Vocabulary/Phrases). No saanka a sigurado ti panagusar kadagitoy a panagbalikas iti Ingles, mabalinmo met iti agintuod wenno agusar iti diksionario nga Ingles ken basaen ti panakailawlawag daytoy. Mabalin met a tulonganka iti maestram no agintuod [illegible].

Namnamaek a makatulong daytoy a kaiyuluqan a libro iti panangawatmo ken panagadalmo iti panagbasa, pagsasao ken panagdengngeg iti Ingles.

O.G.B.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Iti umuna a paset [illegible] naaramidan iti [illegible] a Mahimahi ken iti [illegible] ti Tamaraw. Daytoy ket [illegible] kadagiti [illegible] a [illegible] nga [illegible] iti isla ti Mahimahi. No [illegible] ken [illegible] pinasaran, maam-ammom dagiti [illegible] iti [illegible] ti Mahimahi. Makitam to met ti [illegible] daytoy [illegible] nga adalen ken dagiti kita ti [illegible] ken [illegible] nga aramidem iti daytoy a libro.

Malaksid kadagiti [illegible], ti kangrunaan nga pagasaasan iti [illegible] daytoy a paset ket [illegible] panangawat kadagiti [illegible] sumagmamano a [illegible] pangisaad. Asaasem to dagitoy [illegible] kadduana a [illegible] kas dagiti -- in, on, at, to ken toward. Adda pagasaasan iti udi ti daytoy umuna a paset. Makapul a palpasem nga umuna dagitoy a pagasaasan sakbay a mangrugi ka iti sabali wenno sumaruno a paset.

Dagiti sungbat kadagiti amin a pagasaasan ket adda iti kaudian a paset iti daytoy a pagbasaan. Aturem dagiti inaramidmo nga [illegible] iti maysa a paset.

ERIC
Full Text Provided by ERIC

Vocabulary/Phrases

Reading 1

agriculture /ăg-ri-kul'chər/ n panagtalon
agricultural land - daga a pagtalonan
area /â'rē-ə/ n disso ; lugar
came /kām/ v pt,pp of come simmangpet ; dimtengngen
city /sĭt'ē/ n siudad ; ili
dolphin fish /dŏl'fin fĭsh/ n baliena
east /ēst/ n daya
eastern /ē'stərn/ adj maipapan iti daya
find /fīnd/ v sapulen ; biruken
first /fûrst/ adj umuna ; immuna
fishing /fĭsh'ĭng/ n panagkalap
grow /grō/ v agtubo ; dumakkel
head /hĕd/ n ulo
hotels /hō-tĕlz'/ n pl of hotel otel
industries /ĭn'dŭ-strēs/ n pl of industry industria ; pagsapulan
island /ī-lănd/ n isla ; puro
it's about - daytoy ket maipanggep iti..
language /lăng'wĭj/ n p[illegible]sao
largest /lărj'əst/ superl [illegible] large kadakkelan
looked like - umasping iti [illegible] umarngi iti
main /mān/ adj kangrunaan ; kaunaan
map /măp/ n mapa
more and more - umadu nga umadu
most /mōst/ adj ti kaaduan ; ti kadakkelan
named /nāmd'/ v pt,pp of name nanaganan ; natudingan
near /nîr/ adj asideg
Pacific Ocean - Taaw Pacifico
part /part/ n paset ; bagi
pineapples /pīn'ăp-əls/ n pl of pineapple pinya
plantations /plăn'tā-shəns/ n pl of plantation talon ; minulaan

11

ERIC Full Text Provided by ERIC

population /pop'y -la'sh n/ n (bilang) dagiti amili...
ports /ports/ n pl of port pundungan dagiti barko, bapor, etc.
south /south/ n abagatan
speak /spek/ v agsao
square miles - ti rukod ti (daga) - uppat sulina ken sikigna
sugar cane /shoog' r kan'/ n unas
tail /tal/ n ipus ; udi
tourism /toor'iz' m/ n panagbaniaga ; turismo
western /west'rn/ adj maipapan iti laud

Reading 1A

called /kold/ v pt,pp of call inayaban
drew /droo/ v pt of draw paasitgen
flat /flat/ adj patad
footsteps /foot'steps/ n pl of footstep addang ; baddek
income /in'kum/ n sueldo ; kita ; nasapulan
is located - ti ayan a disso ; ti pakakitaan, pakasapulan a lugar
it's made up of - naaramid iti
measured /mezh' rd/ v pt,pp of measure narukod ; rinukod
mountainous /moun-t n- s/ adj nabantay ; adu ti banbantayna
rainy /ra'e/ adj matutudo
region /re' j n/ n paset ; maysa kadagiti nakabingayan iti daga
rolling plains - parang ; tanap
sources /sors'is/ n pl of source naggapuan ; paggapuan
stones /stons/ n pl of stone bato
walked /wokt/ v pt,pp of walk nagna ; pinagna
were /wur/ be pt of are (awan maitudo a sarusna iti Ilokano)

Reading 2

actually /ak'choo' l-e/ adv pudno a/nga
farmers /far'm rs/ n pl of farmer mannalon ; agtaltalon
founded /found'id/ v pt of found nairugi ; naisimpa
growing /gro'ing/ v prp of grow rumangrang-ay ; dumakdakkel
residential /res' -den'sh l/ adj lugar a pagtaengan ; ayan dagiti balbalay

west /west/ n laud

Reading 2A

compared to - [illegible] iti

easiest /ēs'ē-əst/ superl of easy kalakaan

ever since - manipud idi

grown /grōn/ v pp of grow rimmang-ay ; dimmakkel

rapidly /rap'id-le/ adv nadaras ; napardas

story /stōr'e/ n sarita ; sanaysay ; artikulo

Short Readings

address /ə-drĕs/ n pagtaengan

apartments /ə-pärt'mənts/ n pl of apartment balay ; pagtaengan

City Hall - Balay ti Siudad

elementary school - pagbasaan ti elementaria ; pangrugyan

hospital /hos'pə-təl/ n ospital ; balay a pagpaagasan

meets /mēts/ v agkita ; agsarak

moved into - umalis idiay

neighbor /nā'bər/ n karruba

new /n/yōō/ adj baro ; kabarbaro

nursing aide - katulongan a nars

sister /sis'tər/ n kabsat a babai

teacher /tē'chər/ n manursuro ; meastra(o)

typist /tī'pist/ n mumamakinilia

works /wûrks/ n pl of work trabaho ; aramid

Reading 3

ahead /ə-hed/ adj immuna ; iti una

announces /ə-nouns'is/ v iwarragawag ; ipablaak

answers /an'sərs/ v sumungbat

as they walk away - idi magna a pumanaw (umadayu)

asks /asks;asks/ v agsaludsod ; agdamag

beautiful /byoo'tə-fəl/ adj napintas

box /boks/ n kahon ; karton

catches up - umabot

C'mon (come on) - alan ta

daughter /do't r/ n anak a babai
day /dā/ n aldaw
don't know (somebody) very well - saan unay nga amammo (iti maysa a tao)
every /ev're/ adj tunggal maysa
explains /ek-splāns/ v ilawlawag
friendly /frend'le/ adj mannakigayyem
full of questions - adu a saludsod ; napnuan saludsod
hand /hănd/ n ima
her /hur/ pron isuna (babai)
hope /hōp/ v mangnamnama ; agururay
hopping /hop'ing/ v prp of hop aglagto-lagto
investigate /in-ves'ti-gāt'/ v usigen ; ammirisen
kitchen /kich' n/ n kusina ; paglutuan
know /nō/ v maammo ; mabigbig
lady /lā'de/ n babai a natakneng
let's go - inrayon ; intan
mommy /mŏm'e/ n informal nana ; nanang ; inang
moving day - aldaw ti panagalis
nice /nis/ adj napintas ; naimbag
please /plez/ v paragsaken ; ayaywen
points /points/ n pl of point unqto ; turong
pulling /pool'ing/ v prp of pull guyguyoden
replies /ri-pliz/ v sumungbat
runs /runs/ v tumaray ; agtaray
says /sez/ v ibaga ; sawen
sees /sez/ v kitaen
smiles /smilz/ v umisem
someone /sum'wun/ pron maysa a tao
stuff /stuf/ n aniaman a banag a mauramat
take a walk - magna-magna ; apan magna
today /t -da/ n itatta nga aldaw
What's yours? - What's your name? - Ania met kenka? Ania iti naganmo?
walks up to her - umasideg kenkuana (maysa a babai)

Miscellaneous Translations

Tr1 (COMPREHENSION)

Basaen ti umuna a sarita maipanggep iti isla a Mahimahi. Sungbatan daqiti sumaganad a saludsod.

Tr2 (VOCABULARY)

Masapul nga awatem iti sasao ditoy a listaan. Isurat daqiti kaipapanan daqiti naugesan a sasao. Isurat daqiti kaipapanan dagitoy iti sigud a pagsasaom no kayatam daytoy.

Tr3 (VOCABULARY)

1. Kaaduan kadaqiti turista ket qusqustoda ti aqyan iti otel iti daya ti ili a Tamarind.

prefer - qusqusto; ipangpangruna

to stay - aqyan; aqtaenq; aqbati

Iti sao nga stay ket maysa a kadawyan a sarita a pangited anaq. Ti kaiyuluqanna ket aqsardenq wenno aqbati iti maysa a luqar wenno kasasaad iti uneg ti sumagmamano a tiempo.

2. Basaen daqiti sasao a sumaqanad.

_____ a. They stay at home on weekends.

_____ b. They stay in the house at night.

_____ c. They stayed in Tamarind City.

_____ d. They stayed at the beach.

_____ e. She stayed for dinner.

_____ f. He stayed on the boat.

_____ g. Young-Hee and Chul-Soo came to Hawaii last year. Bong-Sik stayed in Korea.

_____ h. The boys stayed clean all day.

_____ i. Manuel stays healthy all the time.

_____ j. Be sure the room stays neat.

Markaan iti X dagiti sasao dita ngato, no ti kaipapanan iti stay ket agsardeng wenno agbati iti maysa a lugar. Markaan met iti ✓ dagiti sasao a ti kaipapanan iti stay ket agbati iti maysa a kasasaad. Markaan itan dagiti sasao Kalpasanna, ituloy ti sumaruno nga urnos ti sarita.

Kitaen dagiti sasao nga iti kaipapanan iti stay ket agsardeng wenno agbati iti maysa a lugar. Ania a kita a sao dagiti sumaruno iti stay kadagitoy a sasao?

Adda makitam nga ababa a sao a sumaruno iti stay, dagitoy ti sao a pangisaad. Dagitoy a sao a pangisaad kalpasan iti stay ket makatulong iti panangawattayo a ti pagsasaritaan ket maipanggep iti panagsardeng wenno panagbati iti maysa a lugar. Basaen dagiti pangngarigan a sumaruno.

a. He stayed in the bathtub for an hour.

b. She stayed at the party.

Uliten a basaen dagiti sasao. Ugesan dagiti sasao a pangited-saad.

Kadagiti addaan stay a sasao, dagiti pangited-saad kalpasan iti stay ket mangibaga a ti maysa a lugar ket saan a naituno wenno nalawag. Basaen dagiti sumaruno a sasao.

place time
She stayed on duty (for three hours.)
place time
He stayed in the army (for five years.)

Kitaen dagiti sasao nga addaan stay + kasasaad. Agpadpada kadi dagiti sao a sumaruno kalpasan iti stay ken ti stay + lugar?

Ingles iti Hawaii. Iti pagsasao iti Hawaiiano a "pidgin" usarenda iti stay kadagiti pangited-anag be no ti pagsasaritaan ket purok. Basaen ti sumaganad a sasao. Mangngegmo dagitoy a sasao ditoy Hawaii. Mabalin a di-mo makitkita a naisurat dagitoy.

Where he stay?
(Where is he?)

He stay da house.
(He is in the house.)

She stay Hilo.
(She is in Hilo.)

Pagsasao iti Nagduduma a Tao ken Pagsasao

Ti Amerikano a tao ket Ingles ti [illegible] pakpaka-sabidna iti pannakipagsao iti tao a naggapu iti sabali a pagilian. Ngem adu pay dagiti nadumaduma a pagsasao a naipatarus iti Ingles.

Masapul nga ammom iti Ingles iti panagsaom ken [illegible] wenno pagbasam.

Ti tao a taga-China ket Insik ken agsao iti Insik. (Adu ti di-makaammo iti "Mandarin" ken "Cantonese" ket dua a pagsasao nga Insik.)

Ti tao a taga-Hapon ket Hapones ken agsao iti Hapones.

Ti tao a taga-Biyetnam ket Biyetnames ken agsao iti Biyetnames.

Ti tao a taga-Pilipinas ket Pilipino ken makalinda iti [illegible] Tagalog wenno Ilokano. (Adu a pagsasao iti Pilipinas.)

Ti tao a taga-Korea ket Koreano ken agsao iti Koreano.

Ti tao a taga-Samoa ket Samoan ken agsao iti Samoan.

Iti maysa a tao nga adda darana nga Hawaiiano ket Hawaiian. Adda pagsasao nga Hawaiian, ngem bassit laeng ti makasao iti Hawaiian. Ti kaaduan iti tao nga Hawaiian ket maysa a tao nga adda darana nga Hawaiiano. Ket makalin met dagitoy a pagsasao nga Hawaiian.

Ania ti pagsasawam iti tao a taga-Mallimalli? Ania ti pagsasawmo nga adda pagsasaomo?

Ti tao a taga-Malimali ket ______ ken makasao iti ______.

[illegible]

in - iti uneg ti, idiay
on - iti rabaw ti
at - idiay; iti asideg ti
to - mapan (agpapan idiay..)
toward - agturong iti; agpapan iti, idiay..

Adalenyo dagiti nairem ti in, on, at, a mangipasimudang wenno mangipakita iti [illegible] a lugar.

ERIC Full Text Provided by ERIC

in

iti in ket mangitudo iti maysa a disso wenno lugar a nagerrain wenno nabakudan.

He lives in an apartment.

She lives in the house.

They live in Honolulu.

You are in Hawaii.

on

iti on ket mangitudo iti maysa a disso iti rabaw wenno ruar.

She lives on Nene Street.

We live on Oahu.

The cat is on the roof.

He sits on the floor.

Usarentayo iti in kadagiti estados, pagilian, kontinente, nalawa a luglugar ken babassit a suidad.

He lives in California.
(a state)

He lives in Korea.
(a country)

He lives in Asia.
(a continent)

He lives in the West.
(a large area)

He lives in Manila.
(a city)

Usaren iti on kadagiti nagnagan iti isla wenno puro ken kalye.

We live on Oahu.
(But we live in Hawaii.)

They live on Nene Street.

at

iti at ket manqitudo iti maysa a disso nga adayu iti aqsasao. No usaren iti at, maysa a luqar wenno disso laeng ti panpanunutentayo.

He lives at 2131 Mango Blvd.

He is at the beach.

He is at the hospital.

Mabalin nga adda sasao a kas daqitoy:

She lives in Hawaii on Oahu on a street in a house at 220 Pali Avenue.

He is in Hawaii on Oahu at the beach on a bicycle.

Mabalintayo nga usaren iti to ken toward kadagiti sasao a panqited-anaq a manqitudo iti maysa a turong wenno qaraw.

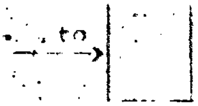

iti to ket manqitudo iti qaraw nga aqsardeng iti maysa a tiempo ken luqar.

No usarentayo iti to para iti maysa a turong, maysa a naitudo a tariqagay wenno papanan iti panpanunutentayo.

We walk to the beach.
The beach is our goal or destination.

He goes to the park.

She is walking to the bank.

They are running to the library.

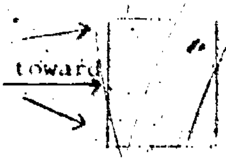

iti toward ket manqitudo iti tiqnay nga awan masnop a paqturonqan. Saan a manqitudo iti maysa a naitudo a tariqaqay wenno papanan.

They are walking toward the beach.

He walks toward the bank.

The cat is walking toward the hospital.

The girl is running toward the park.

ERIC
Full Text Provided by ERIC

Maysa a Pagasaasan

Kitaen ti mapa iti siudad ti Tamarind. Sungbatan dagiti sumaganad a saludsod.

1. Magmagnaka iti siudad ti Tamarind. Ania'a kalsada wenno dakdalan a pagnaam no kayatmo ti magna nga agturong iti igid ti baybay?

2. Addaka idiay talier ni Fukuda a pagtarimaanan kadagiti bagi ti lugan. Mapanka idiay pagsinean. Magnaka nga agturong iti ______________ Boulevard.

3. Addaka idiay pagbasaan ti liblibro. Mapanka agdeposito iti sueldom. Magnaka idiay Banyan Tree Street ______________ iti bangko.

4. Agtaengka ______________ Mango Blvd. Agtaengka ______________ Hibiscus Court Apt. Agtaengka ______________ maikadua a gadsaaran.

5. Mapanka ______________ pagipupukan ti ayup. Addaka dita Mango Blvd. Magmagnaka ______________ baybay.

Tr5 (Exercises With Prepositions)

Pilien dagiti sarita a mangiladawan kadagiti retrato kadagitoy sumarsaruno a panid. Isurat dagiti sarita dita abay iti husto a ladawan. Mabalin nga adda nasursurok ngem maysa a sarita para iti maysa a ladawan.

Tr6 (More Exercises With Prepositions)

Basaen dagiti sarita. Kitaen dagiti ladawan. Adda uppat a sarita para iti tunggal maysa a ladawan. Ugesan ti nagtitimbukel dagiti letra ti sarita a mangiladawan kadagiti retrato. Mabalin nga adda nasursurok ngem maysa a sarita para iti maysa a ladawan. Markaan amin dagiti sarita a mangiladawan iti retrato.

Tr7 (RECOGNITION EXERCISES)

Dagiti Bilin: No agbasaka, masapul nga awatem ti kaipapanan dagiti sao ditoy a panid. Iti maysa a wagas iti panangawat ket iti panangbasa kadagitoy a sasao nga agraragup. Saan a basaen ti sao iti tunggal maysa. Padasen a kitaen nga aggiiddan dagiti dua wenno tallo a sao. Kas pangngarigan, kitaen daytoy a sarita. Kitaen iti bassit a tulnek iti ngato ti at. Makitam kadi dagiti tallo a sao, nga look at this? Basaen dagiti sarita kadagiti sumaganad a pagasaasan. Padasen a kitaen dagiti tallo a sao nga aggiiddan. Markaan ti (✓) dagiti agpapada a paris. Mabalinmo a markaan ti akinkanniqid a sasao. Pardasam ti agbasa. Orasam ti bagim.

Tr8 (CULTURAL EXPLORATION)

PANANGSUKISUK ITI KULTURA | PANANGIYAM-AMMO ITI BAGI KEN MAIYAM-AMMO

Ammom nga iyam-ammo ta bagim itan. Iti mabiit, maadalmonto nga iyam-ammo ti sabali a tao. Daytoy ket maysa a paset iti Ingles nga adda annurotenna; daytoy ket maiyulom no kasano nga iyam-ammo iti bagim ken ti sabali. Itatta, masapul nga asaasem ti panangiyam-ammom iti bagim ken ti sabali aginqga't maaramidmo daytoy iti nasayud. Iti kangrunaan a paset iti panangiyam-ammo ket iti panangibalikas a nalawag kadagiti amin a nagan.

NAMES

Kaadduan kadagiti Amerikano ket adda tallo a naganda--ti umuna a nagan, ti akintengnga a nagan, ket ti maudi a nagan.

Iti umuna a nagan ket isu iti pangawag dagiti gagayyemtayo. Isu iti nagan nga umuna nga ibaga no iyam-ammo iti bagitayo. Adu nga umuna a nagnagan iti Ingles. Masansan nga iti anak a lalaki ket nainaganan iti nagan ti ama. Isu nga, iti anak a lalaki ket agpada iti naganna ken ti amana. Masansan met a ti anak a babai ket nainaganan iti nagan ti ina. Ti anak a babai ket agpada iti naganna ken ti inana.

Ti akintengnga a nagan ket isu ti nagan iti nagbaetan ti umuna ken maudi a nagan. Masansan a saan(tayo) nga usaren ti akintengnga a nagan malaksid no agpirmatayo kadagiti naikalintegan a kasuratan. Adu a tao ti agusar iti umuna laeng a letra ti akintengnga a naganda. Kas pangngarigan, ni Mary Anne Jones ket agpirma iti Mary A. Jones. Ti umuna a letra iti akintengnga a naganna ket A.

Ti maudi a nagan ket isu iti apelyido. Dagiti ubbing nga Amerikano ket kaaduanna nga usarenda iti apelyido ti amada. Ti nakasawaan a babai ket masansan nga usarenna iti apelyido ti lakayna. Saannan nga usaren iti apelyidona idi balasang. Kas pangngarigan, ni Robert Allen Jones ket asawaenna ni Mary Jane Smith. Anbalinda ni Mr. ken Mrs. Robert Allen Jones. Iti nainkalintegan a naganna ket agbalin a Mary Jane Jones. Iti naganna idi balasang ket Smith. Iti apelyido iti maysa a babai sakbay a naasawaan ket isu ti naganna idi balasang (maiden name). (Adda sumagmamano a babbai nga Amerikano a naasawaan nga agusar iti naganda idi balasanda.)

Iti nainkalintegan a nagan ket isu iti umuna, akintengnga ken maudi a nagan. Dagiti umuna ken akintengnga a nagan no maminsan ket maawagan a naited a nagnagan, (given names). Naawagan daytoy a naited a nagnagan (given names) gapu ta dagiti nagannak ket isuda ti nangpili ken nangited kadagitoy a nagnagan. Ti maudi a nagan ket isu ti maawagan nga apelyido. Dagiti tallo a nagan ket isu ti nainkalintegan a nagan.

INITIALS

Dagiti "initials" ket isu dagiti umuna a letra iti naited a nagan ken ti apelyido. Kas pangngarigan, ti Mary Jane Jones ket agbalin nga MJJ. Dagiti dadduma a tao, kaaduan dagiti lallaki, usarenda dagiti umuna a letra ti nagan a kas naganda. Kas pangngarigan, ti napanaganan iti Billy Joe ket mabalin a maawagan iti BJ. Masansan met nga usaren dagiti umuna a letra no pagsasaritaantayo maipanggep iti dadduma a Presidente. Kas pangngarigan, FDR (Franklin Delano Roosevelt), JFK (John Fitzgerald Kennedy), LBJ (Lyndon Baines Johnson).

NICKNAMES

Iti birngas ket maysa a nagan nga usaren iti saad ti nainkalintegan a naganmo. No dadduma dagiti nagannak ket saanda a birngasan dagiti annakda iti kastoy a nagnagan. Kas pangngarigan, iti ubing nga agnagan iti William ket mabirngasan iti Bill. Iti babai nga agnagan iti Elizabeth ket mabirngasan iti Liz.

No dadduma, dagiti birngas ket makaibaga iti langa wenno kita iti tao. Naem saan nga ipanagan dagiti nagannak dagitoy a klase ti nagnagan. Masansan a dagiti ubbing iti manited kadagitoy a birngas iti tunggal maysa kadakuada. Kas pangngarigan, iti lalaki a kas amarilio ti buokna ket mabalin a maawagan iti Cotton (Kapas); wenno iti lalaki a nakuttong ket mabalin a maawagan iti Slim (Nakuttong). No maminsan, dagitoy a birngas ket naulpit. Kas pangngarigan,

ERIC Full Text Provided by ERIC

ti tao a nakaanteohos ket mabalin a maawagan iti Four-Eyes (Uppat Matana); wenno ti tao a nalukmeg ket mabalin a maawagan iti Chubby or Fatso (Lukmeg wenno Balkat).

Dagitoy ti sumaqmamano a kadawyan a nagnagan ti Amerikano nga ipanagan dagiti nagannak.

Girls

legal name	nickname
Abigail	Abby
Barbara	Barb
Cynthia	Cindy
Deborah	Debbie
Elizabeth	Liz, Beth, Betty
Janice	Jan
Janet	Jan
Jennifer	Jinny, Ginny
Judith	Judy
Katherine	Kay, Kathy, Kate
Margaret	Marge, Margie
Nancy	Nan
Patricia	Pat, Patty
Suzanne	Sue, Suzy, Suzie
Susan	Sue, Suzy Suzie

Boys

legal name	nickname
Alfred, Alvin	Al
Arthur	Art
Andrew	Andy
Donald	Don
David	Dave
Edward, Edwin	Ed
Franklin	Frank
Henry	Hank
Harrison	Harry
James	Jim, Jimmy
Jonathan	John, Johnny
Kenneth	Ken
Michael	Micky, Mike
Jeffrey	Jeff
Patrick	Pat
Robert	Rob, Bob
Ronald	Ron, Ronnie
Steven	Steve
Randolph	Randy
Randal	Randy
Richard	Rick, Rich, Dick
Samuel	Sam, Sammy
Terrence	Terry
Terrance	Terry
Thomas	Tom, Tommy

ERIC Full Text Provided by ERIC

Legal name	Nickname
Matthew	Matt
Victor	Vic
William	Bill, Billy
Theodore	Ted, Teddy

TITLE:

Adda a tao ti saan [illegible] iti titulo kadagiti [illegible] iti [illegible]. Ngem kasta, no dammom iti makiam-ammo iti nataenggan a tao, maysa a superbisor wenno maysa a maestro[illegible], kasayaatan iti panangusar kadagiti titulo.

[illegible] titulo ket maikabil iti apelyido. Kas pangarigan, ni Mary Lee ket Mrs. Lee no adda asawana, Miss Lee no baludong [illegible]. Ms. Lee no isu ti kayatanna a pangawag kenkuana wenno no saanmo nga ammo no naasawaan wenno baludong [illegible]. Mary [illegible] no [illegible] ket maysa a gayyem, wenno katawenam, wenno maysa nga ubing. Saan a maawagan isuna iti Miss Mary, Mrs. Mary wenno Ms. Mary.

Adda sumagmamano a babbai a mangur-urnos iti buok nga [illegible] iti Miss kadagiti umuna a nagan no manarimaan nga [illegible]. Ket no kasta iti usaren ti mangur-urnos iti [illegible], mabalinmo nga awagan isuna iti Miss ken ti umuna a naganna. Ngem kasta, saan a masapul nga awagam ti sabali a tao iti kastoy. [illegible] a narusanger iti panangawag iti [illegible], kas pangarigan, iti Miss Mary ngem madi ken [illegible] daytoy.

Ti titulo ti lalaki ket Mister (Mr.). Awan iti titulo ti Ingles a mangipakita no iti lalaki ket naasawaan wenno saan. Narusanger iti panangawag iti lalaki ti Mister a saan nga agusar iti apelyido. Ni Jim Johnson ket Mr. Johnson wenno Jim no katawenam, gayyemmo, wenno ubing isuna. Saan a maawagan isuna iti Mister laeng.

No saanmo nga ammo iti apelyido iti maysa a lalaki, mabalinmo nga awagan isuna iti sir. Usarentayo iti sir a saan a mairaman iti apelyido. Masansan nga usaren iti sir kadagiti lallaki a natataenggan ngem datayo wenno kadagiti adda iti ngato a saad wenno rangko. Masansan nga agusar dagiti serbidor, serbidora ken eskribiente iti sir no awaganda dagiti kliente. Saantayo nga usaren iti sir kadagiti nagnagan:

Sir Cruz	
Sir Johnson	mabalin nga usaren daytoy
Sir Charles	kadagiti tao a naarian.
	(BrE - Ingles iti Bretania)

SHAKING HANDS

Makilamanoka iti akinkanawan nga ima. Masansan dagiti tao ket makilinnamanoda no makiam-ammoda. Aglilinnamano dagiti lallaki no damoda iti makiam-ammo. Aglilinnamano dagiti lallaki no agkikitada maipapan iti panagkakadua wenno iti negosio uray pay no agam-ammodan. Dagiti agkagayyuman unay ket aglinlinnamanoda no saanda a nagkita iti nabayag, iti uneg ti dua wenno tallo a bulan. Saanmo a lamanuen iti maysa a tao kalpasan a maam-ammom isuna no agkikitakayo iti inaldaw.

Makilamano dagiti babbai no kayatda la ketdi. Kaaduann dagiti lallaki ket saanda nga iyawat iti imada malaksid no iti babai ti umuna a mangiyawat ti imana.

EYE CONTACT

Kasapulan iti panagkinnita iti panangiyam-ammo. Daytoy iti panangkita kadagiti mata iti tao a kasasaom. No ibagam iti nagan iti maysa a tao nga iyam-ammom, masapul a kitaem isuna.

BODY SPACE

Amin a kultura ket adda maysa a kaadayu iti bagi a suroten dagiti agsisinnarita a tattao. Saan a naisuro daytoy maipanggep iti ugali--ngem naadal a di-napupuotan.

Dagiti Amerikano ket agtakderda iti pagbaetan iti dua wenno tallo dapan no agsasaritada. Padasenyo a paliiwen dagiti Amerikano no agsasaritada. Makitam ti kaadayu dagiti bagida no agsasaritada.

Tr9 (COMPREHENSION)

Ugesan ti nagtitimbukel iti letra ti husto a sungbat nga adda iti baba.

Tr10 (VOCABULARY)

Sapulen dagitoy a sasao ken pagsasao ditoy a sarita. Padasen a pugtuan ti kaipapanan dagitoy a sao ken pagsasao. Saanka nga agusar iti libro a pagkitaan iti kayulugan ti sao. Isurat dagiti kaipapanan wenno kayulogan iti pagsasaom wenno iti Ingles.

Tr11 (REVIEW EXERCISES)

Sungbatan dagiti sumaganad a saludsod sakbaymo nga aramiden iti sabali a paset.

I

UNIT [illegible]

[illegible] SAFETY OF TIME

PREVIEW

Ditoy [illegible] paset, maadalmo ti adu-adu pay a banbanag [illegible] ti Matematika. [illegible] banag a saritaen ditoy a paset ket maipanggep iti oras. Mabasam dagiti urnos ti [illegible] dagiti [illegible] ken maadalmo a basaen ti listaan ti oras [illegible] ken [illegible] dagiti luglugan. Daytoy a listaan ket [illegible] iti listaan ti Honolulu. No kabaelam a basaen dagiti listaan ditoy a paset ti leksion, kasta met a kabaelam metten a basaen iti listaan ti Honolulu. Adda met ababa a babasaen maipanggep iti oras ken no kasano ti panangusar tayo iti oras dagiti bulan ken aldaw.

Ti [illegible] [illegible] maisasao ditoy a paset [illegible] dagiti [illegible] -- into, through, from ken between.

[illegible] a dagiti saludsod kadagiti pagasaasan ket adda [illegible] kaudian a paset iti daytoy a pagbasaan.

Vocabulary/Phrases

Reading 4

a lot of money - adu a kuarta, pirak
all day - maysa nga aldaw ; agmalem
always /ôl'wāz/ adv kankanayon ; amin a panawen
breaking down - maperperdi
bought /bôt/ v pt,pp of buy ginatang
brings /brings'/ v ikuyog ; iyeg
brought /brôt/ v pt,pp of bring nangikuyog ; nangitugot
buy /bī/ v gumatang
buying /bī'ing/ v prp of buy gumatgatang
children /chil'dran/ n pl of child dagiti ubbing
cost /kôst/ n pateg ; bayad
decided /di-sī'did/ adj nakasagana ; situtulok
expensive /ěk-spěn'siv/ adj nangina
high school - nangato pagadalan
houses /hous'is/ n pl of house dagiti balbalay
in the mornings, afternoons - iti bigat, malem
needed /nēd'id/ v pt,pp of need masapul
old /ōld/ adj daan ; ~~nabayagen~~
renting /rěnt'ing/ v prp of rent agup-upa
runs from ___ to ___ - agtartaray wenno agbibiahe manipud ___ ingga't ___
students /s/t/y/oo'd'nts/ n pl of student dagiti estudiante
system /sis'tam/ n urnos ; ayus
takes home - iyawid
through /throo/ prep babaen ; gapu
used /yoozd/ adj nausaren ; daanen
used buses - dagiti nausaren a luglugan
visits /viz'its/ v sarungkaran ; bisitaen
workers /wurk'ərs/ n pl of worker dagiti agtrabtrabaho

Reading 4A

between /bi-twēn/ prep nagbaetan iti
housing area - lugar nga ayan dagiti balbalay

voted /vot'id/ v pt,pp of vote bimmutos ; nagbutos

Reading 5

agreed /ə-grēd/ v pt,pp of agree tumunos ; kumanunong
city-wide /sit'e-wid/ para iti siudad
discussion /dis'kus'shən/ n pagsasaritaan ; paglilinnawag
doctor /dok'tər/ n doktor ; mangngagas
during /d/y/oor'ing/ prep kabayatan iti ; bayat
easy /ē'zē/ adj nalaka
everyone /ev'rē-wun/ pron tunggal maysa (amin) a tao
figure out - patta-pattaen ; sumaren
go back and forth - [illegible]-subli-subli
had to - masapul a
island-wide - para iti isla
lots of - adu a nga
routes /roots/ n pl of route daldalan ; pagnaan
said /sed/ v pt,pp of say imbaga ; sinao
shop /shop/ v aggatang ; agtienda
should /shood/ v pt of shall used as an auxiliary rumbeng ; maitutop
so /sō/ adv nggarud ; ita kasta
start /stärt/ v mangrugi
take the bus - aglugan iti "bus"
that is - dayta ket
those /thōz/ pron pl of that dagita
travels /trav'ls/ v. agbiahe
wanted /wont'id; wônt'id/ v pt,pp of want kayatan
weekday /wēk-dā'/ n amin nga aldaw ti uneg ti maysa a lawas malaksid iti aldaw ti Domingo

Reading 6

airport /ār'pôrt/ n sangladan dagiti aeroplano
also /ôl'sō/ adv met ; pay
blocks /bloks/ n pl of block bloke
build /bild/ v agbangon ; agpatakder
businesses /bis'nəs-iz/ n pl of business panangedan ; pagsapulan

ERIC Full Text Provided by ERIC

bus terminal - istasyon iti lugan
catch a bus - aglugan iti "bus"
company /kŏm'pə-nē/ n balay a pagtrabahuan
edge /ĕj/ n igid ; murdong
end /ĕnd/ n pagtungpalan ; murdong
finally /fī'nəl'ē/ adv kamaudiananna
garage /gə-räj';razh/ n garahe ; pagidulanan iti auto
happy /hăp'ē/ adj naragsak
merchants /mûr'chənts/ n pl of merchant agtagtagilako
near /nîr/ adj asideg
north /nôrth/ n amianan
of course - ket wen 'a ; agpayso dayta!
owners /ōn'ərz/ n pl of owner ti akinkua
residents /rĕz'ədənts/ n pl of resident dagiti agtaeng, agyan
ride /rīd/ v aglugan
several /sĕv'ər-əl/ adj sumagmamano ; nadumaduma
spa /spä/ n lugar a pagdigusan
stop /stŏp/ v agsardeng
suburb /sŭb'ərb/ n kabangibang ti ili wenno siudad
turn /tûrn/ v aglikmot ; agsikko ; agsubli

Bus Schedule

arrive /ə-rīv/ v sumangpet
destination /dĕs't.ə-nā'shən/ n pakaidestinuan ; yan a papanan
east bound /ēst bound/ agpadaya
effective /ĭ-fĕk'tĭv/ adj mairugi into no..
fare /fâr/ n pilete ; bayad ti panaglugan
for further information - iti adadu (nayon) pay a pakaammo
holidays /hŏl'ə-dās/ n pl of holiday piesta ; bakasion
leave /lēv/ pumanaw ; agalis
one-way /wŭn-wā/ adj maminsan laeng nga agpapan
Saturdays /săt'ər-dāz/ n pl of Saturday Sabado
schedule subject to change without notice - dagiti listaan
ket masukatan nga awan pakpakaammona
signs /sīns/ n pl of sign kara

Sundays /sun-daz/ n pl of Sunday Domingo
thru /thrōō/ prep babaen iti
transit company - kompania dagiti lugan
via /vī'-ə; ve'-/ prep pagnaan nga agpa-;
west bound /west bound/ agpalaud

Short Readings

after /af'tər/ prep kalpasan
ahead /ə-hĕd'/ adv immuna ; agpauna
America /ə-mer'-ə-kə/ n Amerika
Americans /ə-mer'-ə-kəns/ n pl of American Amerikano
another /ə-nuth'-ər/ adj maysa pay ; sabali ; saan nga isu
as soon as - kas iti kadarasun a, nga
August /ô-gəst/ n Agosto
autumn /ô'təm/ n nagbaetan ti kalgaw ken sibabasa ; otonyo
because /bĭ-kôz/ conj gapu ta ; gaputta
blue /blōō/ adj asul
calendar /kăl'-ən-dər/ n kalendario
church /church/ n simbaan
clocks /klŏks/ n pl of clock relos ; pagorasan
cold /kōld/ adj nalam-ek ; nalamiis
December /dĭ-sem'bər/ n Disiembre
divide /dĭ-vīd/ v gudduaen ; bingayen
doors /dôrz;dōrz/ n pl of door ruangan
ends /ĕnds/ v tungpalen ; ipatingga
evening /ēv'nĭng/ n rabii ; sumipnget
extra /ĕk-strə/ adj surok ; sobra
faces /fās'ĭz/ n pl of face rupa
fall /fôl/ n nagbaetan ti kalgaw ken sibabasa
February /fĕb'yōō-ĕr'ē/ n Pebrero
food /fōōd/ n kanen ; taraon
Friday /frī-dā'/ n Biernes
give /gĭv/ v ited ; ikkan
go back to work - agsubli nga agtrabaho
go shopping - makitienda
God /gŏd/ n Dios

hot /hŏt/ adj napudot ; nabara

important /im-pôr'tənt/ adj kasapulan

in thirty minutes - iti uneg ti kaguddua nga oras

January /jăn'yoo-er'ē/ n Enero

lasts from ___ to ___ - agpaut manipud iti ___ agingga't ___

last day - maudi nga ladaw

Latin word - sau a Latina

Leap years - taw-en nga agsurok ti maysa nga aldaw (no adda 29 nga aldaw iti uneg ti Pebrero)

learn /lûrn/ v agsursuro ; adalen

like /līk/ v kas

looks /lo͝oks/ v kakita iti ; kas iti

mainland /mān'lănd/ n dakkel a bagi ti daga

March /märch/ n Marso

May /mā/ n Mayo

means /mēns/ v kaipapanan ket ; iti kayat a sawen ket

midnight /mid-nīt/ n tengnga't rabii

Monday /mŭn'dā/ n Lunes

Monday thru Friday - Lunes agingga't Biernes

months /mŭnths/ n pl of month bulan

never /nĕv'ər/ adv ni kaanoman

next /nekst/ adj iti sumaruno ; iti umay

night /nīt/ n rabii

noon /no͞on/ n tengnga't aldaw

offices /ô'fis-ĭs/ n pl of office opisina

often /ôf'ən/ adv masansan

open /ō'pən/ adj silulukat ; nakalukat

parents /pâr'ənts/ n pl of parent nagannak ; ama wenno ina

parks /pärks/ n pl of park parke

picnic /pĭk'nĭk/ n piknik

playing /plā'ing/ v prp of play agayayam

relax /ri-lăks/ v aginana ; agaliwaksay

sad /săd/ adj naladingit

sadness /săd'nĕs/ n ladingit

sand /sănd/ n darat

seasons [illegible] pl. of season panawen

second [illegible] (adj.) maikadua

September [illegible] setiembre

[illegible] panaptako

[illegible] pl. of store [illegible]

summer [illegible] panawen ti tikag

supermarkets [illegible] pl. of supermarket tiendaan

tell time - ibaga ti oras

three-day weekend - [illegible] aldaw a bakasion (Sabado, [illegible] Biernes, Sabado, Domingo)

Thursday [illegible]

[illegible]

Tuesday [illegible]

[illegible] panawen

Wednesday [illegible] Miyerkoles

week [illegible]

winter [illegible] panawen ti lam-ek

workday [illegible] aldaw iti panagtratrabaho

wristwatches [illegible] pl. of wristwatch relos

year [illegible] tawen

Miscellaneous Translations

Tr1 (Comprehension)

Basaen daqiti sumaruno a sarita. Lawlawem nga ugesan iti letra daqiti pili a natarus ken nalinteg a maibatay ti immun-una a sarita. Daytoy a pakaitarusan ket saan a mabalin a maulit iti immun-una a sarita.

Tr2 (VOCABULARY)

No adda saanmo nga ammo a sao kadaqiti basbasaem, saanka nga agsardeng nga agusar iti libro - (diksionario) a pagkitaan kadaqiti kaibuksilan ti sasao, inqgat mapadasmo nga awaten iti kaipapanan ti daytoy a sao. Masapul a basaem iti sarita nga ayan iti daytoy a sao, kalpasanna basaem ti isu amin (naan-anay) nga urnos ti sarita. Masansan a mabilinmo nga awaten iti kaipapanan ti maysa a sao a saan

nga agusar iti libro (diksionario) a pagkitaan kadagiti kaibuksilan ti sasao.

Kas pangngarigan, kitaen iti umuna a sarita. Kitaen dagiti sao nga island-wide ken city-wide.

Kitaen dagiti dua a sarita a mangrugi iti "That is," no makitam iti "That is," ammom nga adda sumaruno a kaiyulogan wenno pakaipalawagan iti maysa a banag wenno sarita.

> One bus is an island-wide bus. That is, one bus travels between Poi City and Tamarind City.
>
> One bus is a city-wide bus. That is, one bus travels in Tamarind City.

Makitam nga adda maysa a naan-anay a sarita kalpasan ti "That is." Daytoy a sarita ket mangted iti nayon a pakaammo. No adda makita(tayo) a that is, ammotayon nga adda nayon a pakaammo a sumaruno a makatulong iti panagawattayo iti immun-una a sarita. Masansan nga adda dagitay nayon a sasao no adda maysa a narikut a sao tapno maawatantayo iti kaibuksilan daytoy. Isu nga, ituloy iti panagbasam ken saanka nga agusar iti libro (diksionario) a mangkita iti kaipapanan iti sao tunggal makakitaka iti saanmo nga ammo a sao. Padasem a pattaan nga umuna iti kaibuksilan dagitoy a sasao.

Tr3 (Vocabulary Exercises)

Basaen dagiti sumaruno a sarita. Isurat ti kaipapanan dagiti naugesan a sao. Saan nga agusar iti libro (diksionario) a pagkitaan kadagiti kaibuksilan ti sasao.

Tr4 (Vocabulary)

Sapulen dagiti sumaganad a sao dita sarita. Basaen dagiti sarita a pakakitaan kadagitoy a sao. Padasen a pugtuan ken ilawlawag ti kaipapanan dagitoy a sao a saan nga agaramat iti libro (diksionario) a pagkitaan kadagiti kaibuksilan ti sasao. Adda nayon a pakaammo a naglaon kadagitoy pagasaasan a mangbayabay kenka.

Tr5 (Comprehension)

Pilien ti sarita a kapadpada iti kaipapanan ti immun-una a sarita.

ket nilin iti ...

Where are you from?

I'm from Korea.

The bus runs from Poi City to Tamarind City.

4. The letter is from her sister.

He traveled from Tamarind City to Poi City.

iti between ket iti nagbaetan ti iti nagtengngaan ...

Iti lumin ket adda iti nagbaetan ti Siudad ti Poi ken Tamarind.

Iti ... Jake ket adda iti nagbaetan ti panaderia ken iti kampania nga aglaklako ti kasagulan ti ...

UNIT III

FOOD FOR THOUGHT

PREVIEW

Iti maikatlo a paset ket naglaon iti adu a banbanag a pakaammo maipanggep ti taraon ken salun-at. Kas maysa a katulungan iti nars, kadkadduaem dagiti pasyente no manganda. Mabalin a sika ti akin-rebbeng a mangpakan kadagiti pasyente a di-makawayas a mangan nangnangruna unay iti panangawatmo kadagiti taraon a kasapulan dagiti pasyentem. Saanmo nga isagana dagiti makmakan, ngem masapul nga awatem dagiti pateg ti taraon a mangpaimbag kadagiti masaksakit.

Kadagitoy dadduma a pagasaasan ditoy a paset ti leksion, subokem nga untonan ti kabukbukudam a taraon kun ugali ti pannangan. Gapu ta sika ket agtrabaho iti tay-ak maipanggep ti salun-at, masapul nga ipakat ti nasayaat nga ugali ti pannangan iti bukodmo a panagbiag.

No basaem daytoy a paset ti leksion, makitam dagiti sumagmamano a "graphs" kadagiti babasaen. Maysa kadagiti kangrunaan nga aramidem ket isu ti panangipatarusmo ti kaipapanan dagitoy a "graphs." Kabayatan ti panangadalmo, addanto sumagmamano nga eksamen nga alaem. Masansan a dagitoy nga eksamen ket adda pasetna a masapulmo nga ipatarus ti kaipapanan dagitoy a "graphs." Isu dagitoy a "graphs" ti pagasaasam iti panagbasa ken panangipatarus nga adda kadagiti alaem nga eksamen.

Isu nga daytoy a paset, ket mangited ti pakpakaammo maipanggep ti taraon. Masapulmo dagitoy a kas katulongan iti nars. Adda met dagiti pagasaasan iti panagbasa ken panangipatarus kadagiti "graphs" a makatulong iti panageksamenmo.

ERIC Full Text Provided by ERIC

[illegible] ti [illegible]

[illegible] mantekelya

[illegible] kamramaan [illegible] nga [illegible]

[illegible] plof [illegible] bane

[illegible] asukar wenno arina

[illegible] a lubat ti mulmali wenno

[illegible] dagiti [illegible] wenno [illegible]

[illegible] chemical [illegible] a kemikal,

[illegible] pl of citrus fruit prutas

[illegible] naranghita

[illegible]

[illegible] dagiti prutas nga maala kadagiti karne,

[illegible]

[illegible] sidiat

[illegible] tagi ; marunggay

[illegible] pl of fruit dagiti bunga ti kayo

[illegible] nasalun-at

[illegible] - protina nga aggapu kadagiti natnateng

[illegible] - [illegible] sustansiya nga aggapu kadagiti taraon [illegible] maala manipud iti baybay

[illegible] sustansiya nga aggapu kadagiti taraon

[illegible] healthy - [illegible] tayo a nasalun-at

[illegible] pl of lime naranghita

[illegible] - dagiti sabibing a selola

[illegible] margarina mantekelya ; margarina

[illegible] karne ti baboy wenno baka

[illegible]

[illegible] mineral [illegible] pl of mineral sustansiya a saan nga aggapu kadagiti ayup ken natnateng

noodles /nood'ls/ n pl of noodle bihon ; miki
normal /nor'm-l/ adj kalalaingànna ; kadawyan
nuts /nuts/ n pl of nut daqiti bukbukel a makmakan
nutrients /n/y/oo'tre- nts/ n pl of nutrient taraon ; kanen
oil /oil/ n lana ; manteka ; lana
one-half to two-thirds - kagudua ingga't mamindua a pagkatlo
oranges /or'in ji-/ n pl of orange daqiti bunga ti sua ; naranghita
potatoes /p -ta'tōs/ n pl of potato daqiti patatas
poultry /pol'tre/ daqiti manmanok
protein /pro'ten/ n protina
rice /rīs/ n bagas ; innapuy ; pagay
starch /starch/ n arina
sugar /shoog' -r/ n asukar
teeth /teth/ n pl of tooth daqiti ngipen
vegetables /vej't -b ls/ n pl to vegetable natnateng
vision /vizh' n/ n sirmata ; panagkita
vitamins /vi't -m s/ n pl of vitamin daqiti bitamina
water /wô't r/ n danum
whole milk - gatas nga awan laokna

Nutrition For A Healthy Body

abundant /-bun'd nt/ adj nawadwad ; aglablabonan
activities /ak-tiv' -tes/ n pl of activity daqiti aramid , trabaho
added /ad'id/ v passive nainayon ; nailaok
ads /ads/ v makatulong
air /ar/ n angin
all through life - iti unong ti panagbiag
animal foods - daqiti taraon nga aggapu kadaqiti ayup
antibodies /an'ti-bod'es/ n pl of antibody pangdadael kadaqiti mikrobio
are needed - ket kasapulan
bacon /ba'k n/ n taba (ti baboy)
basic substance - daqiti kangrunaan a sustansiya
bean /ben/ n bukel ti natong
beef stock /bef stok/ n digo a naipaluagan iti karne
before /bi-for/ prep, sakbay ti
best /best/ adj superl of good kalalaingan ; kasayaatan

[illegible] [illegible] [illegible]

blood [illegible] [illegible] [illegible] ti dara

[illegible] [illegible] [illegible] babbai

[illegible]

[illegible] [illegible] maysa kita iti nateng

[illegible] wenno [illegible] pasel

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] aggapu kadagiti nateng ken

[illegible] bitamina

[illegible] [illegible] [illegible] agtuqot ; manaitaqot

[illegible] [illegible] a klase iti nateng

[illegible] [illegible] kartoon; kahon

[illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] daytiti kita, klase

[illegible] [illegible] ; paakaduaen

[illegible] [illegible] tenalen ; aingeden

[illegible] - maiteka [illegible] iti panaglut

[illegible] [illegible] ; saan a riro

[illegible] kulay

dark green [illegible] vegetables - dagiti nalangto ken berde a natnateng

deep yellow vegetables - dagiti amarillio a natnateng

[illegible] v. dadaelen

[illegible] daytiti taraon, dieta, kanen

digestion [illegible] n. pannakatunaw

[illegible] - nakudrep a silaw

[illegible] n. dosena

[illegible] - nakirang wenno naibilag a bukel ti natnateng

[illegible] v. pp. of eat; kinnan

[illegible] - dagiti nalabaga ti itlog

especially [illegible] adv. nangnangruna ; naipadpaduma

evaporation [illegible] n. panagpukaw (kas iti danum)

[illegible] lumaban

[illegible] - kas padinnaripan

[illegible] [illegible] form daytiti kita, klase

fortification [illegible] v. pt. pp. of fortify pabiqsaen ; bangenan

[illegible]

ERIC Full Text Provided by ERIC

furnishes /fur'nish'is/ v 3rd per sing ikkan (ti aniaman)
get out of - makaala iti ; maala manipud iti
gives /givz/ v 3rd per sing makaited
glass of milk - sangabaso iti gatas
grains /grāns/ n pl of grain dagiti bukbukel ken bagbagas
hair /hâr/ n buok
head /hĕd/ n ulo
heart /härt/ n puso
hemoglobin /hē'mə-glō'bən/ n iti nalabaga a paset ti dara
hold /hōld/ v tengngelen ; pakaibatayan
identified /ī-dĕn'tə-fīd/ v pt,pp of identify nailasin ; panekneekan ti kinaisu
include /ĭn-klōōd/ v iraman
individual /ĭn'də-vĭj'ōō-əl/ adj tunggal maysa a tao wenno banag
infection /ĭn-fĕk'shən/ n makaakar a sakit
iodized salt /ī'ə-dīzd sôlt/ n asin a naikkan ti iodine
kidney /kĭd'nē/ n biel
life /līf/ n biag
liver /liv'ər/ n dalem
lungs /lŭngs/ n pl of lung bara
macaroni /măk'ə-rō'nē/ n makaroni
maintain /mān-tān/ v ituloy
maintenance /mān'tə-nəns/ n mangtengngel ; mangsalaknib
major /mā'jər/ adj kangrunaan
muscles /mŭs'əlz/ n pl of muscle dagiti piskel, lasag
naturally /năch'ər-ə-lē/ adv kasta latta ; kas kadawyan
necessary /nĕs'ə-sĕr'ē/ adj masapul ; ki maliklikan
nerves /nûrvz/ n pl of nerve dagiti paset ti bagi a pagrikna
occurs /ə-kûrs/ v 3rd per sing mapasamak ; rumsua ; maaramid
onions /ŭn'yəns/ n pl of onion lasona
oxygen /ŏk'sĭ-jən/ n angin (nga angangsen)
peanut butter - makan a mani
protective /prə-tĕk'tiv/ adj makaisalakan
provide /prə-vīd/ v itden ti kasapulan ; isagana
raw /rô/ adj sadiwa ; naata
regulates /rĕg'yə-lāts/ v 3rd per sing timbengen

[illegible]

[illegible] kapulot wenno kilameck [illegible]

[illegible] ilani [illegible] kaset ti kinab-kob [illegible]

[illegible] daditi lislisat ti baji [illegible]

[illegible] karkaktla [illegible] aptitipon [illegible]

[illegible] of tomato kamatis tamatis.

[illegible] kita [illegible] lamo [illegible]

types [illegible] dagita kita, klase

[illegible] nanuma-duma

[illegible]

[illegible] apit kas dagiti pagay, mais, liket

[illegible] wonni sabuagan [illegible]

[illegible]

A Well Balanced Diet

adults /ə-dŭlts/ n pl of adult dagiti nataengan a tao
apple /ăp'-l/ n mansanas
banana /bə-năn'ə/ n saba
below /bĭ-lō'/ prep iti baba
bread /brĕd/ n tinapay
buttermilk /bŭt'ər-mĭlk/ n maysa a kita iti gatas
calories /kăl'ə-rēs/ n pl of calorie iti bilang ti pudot ken pigsa a mausar ti bagi
candy /kăn'dē/ n kendy
canned /kănd/ adj de-lata ; nailata
cereal /sîr'ē-əl/ n taraon (mabalin a mais wenno pinipig)
Cheddar cheese /chĕd'ər chēz/ n maysa a kita iti keso.
corn chips /kôrn chĭps/ n pl of corn chip makmakan a mais
cornmeal /kôrn'mēl/ n. giniling a mais
cottage cheese /kŏt'ĭj chēz/ n puraw a keso
crackers /krăk'ərs/ n pl of cracker galyetas ; biskuwit
cream cheese /krēm/ n keso a krema
eight ounce cup - tasa nga aglaon ti walo nga onsa
empty /ĕmp'tē/ adj awan nagyan
enough /ĭ'nŭf/ adj makaanay
enriched flour /ĕn-richd flour/ n tapung ; arina
evaporated /ĭ-văp'ə-rāt'ĭd/ adj maysa a kita iti gatas
fattening /făt'n'ĭng/ adj makapalukmeg
fish /fĭsh/ n lames
fish without bone - lames nga awan siitna
fluid /floo'ĭd/ n likido ; kas la danum
frozen /frō'zən/ adj naipalamiis ; tumangken a kas yelo
groups /groops/ n pl of group dagiti ragup ; bunggoy
ice cream /īs krēm/ n sorbetes
ice milk /īs mĭlk/ n kas la sorbetes a naaramid iti gatas
includes /in-kloods/ v 3rd per sing. nairaman ; naikadua
junk food - taraon nga awan sustansiana

ERIC Full Text Provided by ERIC

patatas

kalaga

latan

kita ita

rekado

dagiti naiserbi wenno na-

ika

dagiti mainom kas dagiti coca-cola

spaghetti sp - get' ... kas la bihon

specified spes' - fid v passive naitudo ; nalawag

tablespoons ta'b l-spoons n pl of tablespoon kutkutsara

teen-agers ten-aj'erz n pl of teen-ager dagiti agtawen ti ... dinekinuwebe

under ... ububing naem

veal ... karne iti baka

well-balanced diet - taraon ... ken balanse dagiti ...

Diet Diary

breakfast /brĕk-fast/ n pammigat
lunch /lŭnch/ n pangngaldaw
snack /snăk/ n pagmerendar ; merienda
supper /sŭp'ər/ n pangmalem ; pangrabii
total /tōt'l/ n pakadaqupan

These Are Facts About Hawaii's Breakfast Problems

accidents /ăk'sə-dənts/ n pl of accident dagiti di napadaan a napasamak
adolescents /ăd'l-ĕs'ənts/ n pl of adolescent dagiti bumalasang ken bumarito
age groups - lupon ti agkakataw-enan
average breakfast - kalkalainganna a pammigat
benefits /bĕn'ə-fĭts/ n pl of benefit pagimbagan ; gunguna
board the train (idiom) - aglugan iti tren (maysa a pagsasao)
body building foods - taraon a makaited ti pagimbagan iti bagi wenno langa
break a fast - putden wenno pagsardengen iti panagbisin
building materials - dagiti taraon a makatulong iti bagi
bulk /bulk/ n dagup
burned /bûrnd/ v pt of burn hausar iti bagi (kas ti pudot ken pigsa)
chilled /chĭld/ v pt of chill naipalamiis
choices /chois'ĭs/ n pl of choice dagiti pili
cocoa /kō-kō/ n kakaw
cover /kuv'ər/ v kaluban
danger /dān'jər/ n peggad
different /dĭf'ər-ənt/ adj aggidiat ; di agpada
digested /dĭ'jĕst'ĭd/ v passive narunaw
double boiler - agkasukot a kaserola
doughnut /do-nut/ n namasa a tinapay
efficient /ĭ-fĭsh'ənt/ adj nalaing
effort /ĕf'ərt/ n peksa ; aramid

[illegible] ... a papusamak

[illegible] ... naipadpaduma

[illegible]

[illegible] ... amin

[illegible] ... mata; [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ... lungkukkel

[illegible] adj. naisaka nga agimaten ; adda ti asideg

happen [illegible] v. mapasamak ; maaramid

headache /hed'ak/ n. sakit ti ulo

health /helth/ n. salun-at

industrial /in-dus'tre-al/ adj. maipapan iti industriya

instant breakfast - kapamigat a sisasagana

leg [illegible] n. [illegible] ; [illegible]

light breakfast - [illegible]

look out - kitaen ; [illegible]

meals /mels/ n. pl. of meal. kanen ; pannangan

members of family - dagiti miembro iti pamilya

no breakfast at all - awan pulos iti pammigat

oatmeal /ot'mel/ n. masa a kita iti taraon

of (________), I/S had no (milk for breakfast) - kadagiti

[illegible] I/S Ket awan (gatasda iti pammigat)

papaya /p-pa'ya/ n. papaya.

pastries /pas'tres/ n pl of pastry ensemada

plan /plan/ v. ingkat ; balabalaen

plastic wrap - plastik a pagbungon

poor /poor/ adj. nababa iti kitana ; saan a nasayaat

pot /pot/ n. banga ; paglutuan

prepare /pri-par/ v. isagana

quick /kwik/ adj. napardas ; nadaras

race /ras/ n. panlulumbaan

rated poor - nababa a kita wenno klase

refrigerator /ri'frij'-ra'tər/ n pangipalamiisan dagiti makmakan

regularly /rĕg'yə-lər'lē/ adv masansan ; kadawyan

relay runners - dagiti tao a tumataray iti paglulumbaan

repair /ri-pâr/ v tarimaanen ; .. timaran

riboflavin /rī'bo-flā'vin/ n maysa a kita iti bitamina

rule /rool/ n annuroten ; paglintegan ; bilin

set your alarm - simpaen wenno ikabil iti alârma ti relos

shaky /sha'ke/ adj agpigerger

show /sho/ v ipakita ; ipasimudaag

since /sins/ adv manipud iti ; idinto ta

slept /slept/ v pt,pp of sleep naturog

sluggish /slug'ish/ adj nabuntog

soda pop - dagiti mainom kas dagiti coca-cola wenno pepsi

spend /spend/ v aggasto ; agpalabas

start /start/ v mangrugi

stove /stōv'/ n dalikan ; paglutuan

supplied by - naited iti, ni

surveys /sər-vās'/ n pl of survey panagrukod ; panangsirpat

system /sis'təm/ n urnos ; ayos

take over - sukatan ; sublatan

tastes /tāsts'/ v 3rd per sing agraman

thiamin /thī'ə-min/ n maysa kita iti bitamina

thought /thôt/ v pt,pp of think nagpanunot

toast /tost/ n naipakersang [illegible]apay

way /wā/ n pamay-an ; wagas

wide-awake /wīd-ə'wak/ adj siririing

win /win/ v mangabak

worth /wurth/ n pateg

yet /yet/ conj ita pay ; ngem

<u>Amount of Vitamin A in 1/2 Cup</u>

beansprouts /ben'sprouts/ n pl of beansprout patubo a balatong

breadfruit /brĕd'froot/ n pakak

ERIC Full Text Provided by ERIC

Chinese [illegible] - [illegible]

corn /kôrn/ n mais

cucumber /[illegible]/ n [illegible]

green [illegible]

[illegible] - [illegible] ; maysa a kita iti pecha[illegible]

[illegible] - [illegible] iti aba

[illegible] letsugas

[illegible]

[illegible] patani

[illegible]

[illegible]

sweet potato leaves - bulong wenno ungot ti kamote

[illegible]

tomato /[illegible]/ n kamatis ; tamatis

[illegible] ; udis ; ugot

[illegible] - [illegible] kaniksa

win[illegible] /[illegible]/ n maysa a kita iti nateng

white [illegible] cabbage - pecha[illegible]

[illegible] pechay

Kinds [illegible] Fruit Juices

acid [illegible] /[illegible]/ kas iti ngo abang iti

acerola juice /[illegible]/ n tubbog iti bunga ti mansanita

against /[illegible]/ prep iti maisupiat iti

agree with /[illegible]/ tumunos iti ; kumanunong

artificial /ar't -fish'l/ adj saan a kasisigud

babies /bā'bēs/ n pl of baby tagibi ; maladaga

baby foods - taraon dagiti tagibi wenno ubbing

bases /bās'is/ n pl of base kas pulbos a maaramid a mainom

bottle /bot'l/ n botelya (a pagsusuan iti ubing)

broken bones - nabullo a tultulang

cement /si-ment/ v sementuen

chart /chart/ n mapa ; ladawan

concentrated /kon's n-trat'id/ adj awan taokna

crystals /kris't ls/ n pl of crystal kas ka naburak a sarming

daily /da'le/ adj panggalda-aldaw ; inaldaw
dilutes /di-loots/ v 3rd per sing runawen ; laokan
directions /di-rek'sh ns/ n pl of direction bilbilin
disease /di-zez/ n sakit ; ananayen ti baqi
drinks /drinks/ n pl of drink daqiti inumen
equal /e-kw l/ adj maipada ; agpada
follow /fol'o/ v suruten
fresh /fresh/ adj sadiwa ; kabarbaro
fruit flavored beverages - daqiti mainom a ti ramanda ket kas bungbunga
gradually /graj'oo' l'e/ adv saggabassit
grape juice - tubbog iti ubas
guava juice - tubbog iti bayabas
healing /hel'ing/ n gerund panagagas ; pagimbag.
heat /het/ n idadang ; papudoten
homemade /hom'mad/ adj naaramid wenno naluto iti balay
keiki /ke'i'ke/ n Hawaiian word ubing
kills /kils/ v 3rd per sing patayen
labels /la'b ls/ n pl of label etiketa ; tanda ; marka
milligrams /mil'i-grams/ n pl of milligram miligramo
nourishments /nur'ish-m nts/ n pl of nourishment daqiti taraon ken inumen
powders /pou'd rs/ n pl of powder daqiti pulbos (a marunaw nga inumen)
protects /pro'tekts/ v 3rd per sing salakniban
prune juice /proon joos/ n tubbog iti ubas
pure /pyoor/ adj natarnaw ; nalinis
scurvy /skur've/ n sakit iti gugot
several days - sumagmamano nga aldaw
since /sins/ conj ta ; gapu ta
speed up - pardasan
spoon /spoon/ n kutsara
Start and Tang - nagan daqiti mainom
sterilizing /ster' -liz'ing/ n gerund panangpatay ti mikrobio

[illegible] kasaree nasakat

[illegible] tubbog ti natanaman

[illegible] ; mananpraf

[illegible]

[illegible]

answer [illegible] nasam-[illegible]

[illegible] Saqsaqat

Milk—The Nearly Perfect Food

[illegible]

[illegible] iti

[illegible] wenno bagas

[illegible] ; mataba

[illegible]

[illegible]

[illegible] iti dara

[illegible] ; nalinteg

[illegible] iti [illegible]

[illegible]

cheaper [illegible] of cheap nalaklaka

cheapest [illegible] adj superl of cheap kalakaan

compare [illegible] ipadis

convenience [illegible] n [illegible]nam-ayan ; pagsayaatan

cost [illegible] bagi ; pateg

creamed dishes - kanen a nalaokan iti gatas wenno tubbog iti niyog

dessert /di-zurt'/ n dulse

dirty /dur'te/ adj narugit

dried /drid/ adj namaga ; naibilang

economy /i-kon'-me/ adj kinaimpod ; kinasalimetmet

equivalents /i-kwiv'-l-nts/ n pl of equivalent kapadisan ; pumada

except /ek-sept'/ v ilaksid ; saan nga ibilang

expectant mothers - babbai a masikug

expensive /ek-spen'siv/ adj nangina

forms /fôrms/ n pl of form dagiti kita ; klase
hardening /härd'n'ing/ n gerund panagtangken
imitation /im'ə-tā'shən/ n tinulad a..
in place of - iti lugar ti
including /in-klood'ing/ v prp of include mairaman
leaving the container open - ibati a siluluka iti paggianan ti..
level /lěv'əl/ adj patad
nearly /nir'lē/ adv ngannganı ; nabirstayam
nonfat /nŏn'făt/ adj saan namantoka wenno nataba
pasteurized /păs'chər-īzd/ adj napudedang tapno maikkat dagiti mikrobiona
perfect /pûr'fikt'/ adj naganay
refrigerated /rē-frij'ə-rāt'id/ v passive naipalamiis
removed /ri-moovd/ v pt of remove naikkat
safe /sāf/ adj natalged ; saan a napeggad
sauces /sôs'əs/ n pl of sauce sarsa ; sawsawan
save /sāv/ v isalakan
spoiling /spoil'ing/ v prp of spoil banglesen ; dadaelen
substitutes /sŭb'stə-t/y/oots/ n pl of substitute dagiti maisukat, mangisaup
tastes /tāsts/ n pl of taste kaykayatan ; raman
tofu /tō'fū/ n tokwa
types /tīps/ n pl of type dagiti kita, klase
undiluted /ŭn'di'loot'id/ adj awan laokna a danum
value /văl'yoo/ n pateg
vegetable oil - lana nga aghapu kadagiti natnateng
whatever /hwŏt'ěv'ər/ adj., pron uray ania
whether.. or /hwěth'ər ôr/ conj no., wenno

How Do You Know You Are Overweight

automobiles /ô'tə-mo-bēls/ n pl of automobile pagluganan
avoid /ə-void/ v liklikan ; lisian
becoming /bi-kum'ing/ adj kas mayannugot
certainly /sûrt'n-le/ adv pudno ; awan duadua ; nagtaud ti puso

[illegible] pinatarakan [illegible]

[illegible] a mikatulong iti panagg [illegible]

[illegible]

mirror [illegible]

modern [illegible] kabarbaro [illegible]

normal [illegible] kalalainuanan [illegible]

[illegible] quniaway [illegible]

[illegible] iti kadagsenna [illegible] nalukmeg

physical work [illegible] a maipapan iti pigsa ti bagi

[illegible]

[illegible]

III [illegible]

ERIC Full Text Provided by ERIC

prevent /pri-vĕnt/ v lappedan

primarily /prī-mĕr'ə-lē/ adv umuna unay a/nga

probably /prŏb'ə-blē/ adv mabalin a/nga

pulling it in - pabassiten

put up a good front - mangted iti nasayaat a sangoanan

recent /rē'sənt/ adj di pay nabayag ; iti nabiit laeng

reduce /rī-d/y/ōōs'/ v pabassiten ; ipababa

reports /rī-pôrts/ n pl of report padpadamag ; pakpakaammo

result /rī-zŭlt/ n nagbanagan

ribs /ribs/ n pl of rib dagiti paragpag

risks /risks/ n pl of risk dagiti peggad

side of the ribs - iti bakrang

social problem - parikut iti panagkakadua

spoil /spoil/ v madadael

surgical risk - makigasang-gasat a maoperar

susceptible /sə-sĕp'tə-bəl/ adj nalaka a maakaran wenno makaala iti sakit ken dadduma pay

tend /tĕnd/ v agturong iti/ti.

tight /tīt/ adj nairut ; nakipet

tired /tīrd'/ adj nabannog

told /tōld/ v pt of tell naibaga ; imbaga

tummy /tŭm'ē/ n tian

used to (do) - iti sigud nga araramiden

weight control - panangsinged iti dagsen ti bagi

weights /wāts/ n pl of weight dagiti simbang, kadagsen

worry /wûr'ē/ v agdanag ; agdukot ; agaburrido

A Breakfast Problem

alert /ə-lûrt/ adj naalibtag ; nasiglat

at least - uray no bassit laeng

board /bōrd/ n hunta

bowl /bōl/ n malukong

cooperation /co-ŏp'ə-rā'shən/ n panagkakadua ; agtitinunos

forms /fôrms/ n pl of form pappapeles ; porpormas

graph /grăph/ n inkuri-kur-it a ladawan

[illegible]

[illegible] ... makmakan. [illegible] ... Mahi- [illegible] ...an-anay [illegible] makmakan.

[illegible] bar graph [illegible] dita b[illegible] [illegible] dasar magipud [illegible] tunggal [illegible] makmakan [illegible] tunggal mayas nga aldaw.

[illegible]

[illegible] "graph" [illegible] bitamina A. Sumqbatan [illegible] Note: Iti "International Units" [illegible] ket maaramat a pagisukat wenno pagrukod [illegible] bitamina.

UNIT IV

THE HOSPITAL STAFF

PREVIEW

Daytoy maikapat a paset ket aglaon kadagiti pakpakaammo maipanggep kadagiti tao nga agtrabaho iti ospital. Maadalmo a dagiti tao nga agtaripato kadagiti pasyente iti ospital ket adda naisangsangayan a kasanayanda. Ket maadalmo met nga adda dua a kasapulan a ragup iti tao nga agtaripato kadagiti pasyente. Iti maysa ragup ket dagiti tao a mangbukel kadagiti nars. Iti maikadua ket dagiti mangbukel kadagiti mangngagas wenno dagiti doktor.

Adda dua a kangrunaan a paset maipapan ti panagadal iti sasao ditoy a leksion. Iti maysa ket maipanggep kadagiti sasao maipapan ti panagtagtag a mangngegmo idiay ospital. Iti maikadua ket maipanggep kadagiti sasao maipapan iti ayan ti banbanag kas dagiti above, under ken next to. Dagitoy a sasao maipanggep iti ayan ti banbanag ket masapul iti panangawatmo iti panagbasa ken panagdengngeg. Kas maysa a katulongan iti nars, tungpalem dagiti bilbilin a maisurat wenno maibaga kenka. Magansan a dagitoy a bilbilin ket adda maysa wenno nasursurok a sao maipapan iti ayan ti banbanag a maadalmo ditoy a paset iti libro.

53

Vocabulary [illegible]

Reading [illegible]

[illegible]

[illegible] rebbeng iti maysa a ward.

head nurse [illegible] maysa a ward [illegible]

[illegible] (LPN) [illegible] maysa a nars [illegible] [illegible]

[illegible] kas maysa a nars

[illegible] iti "Registered Nurse")

[illegible]

[illegible] masakit iti ospital

[illegible] tao a mangbukel kadagiti

[illegible] nars

[illegible] nga agtrabaho iti

[illegible] kadagiti pormas wenno

[illegible]

[illegible] pasiente

registered nurse [illegible] nakaregistro wenno lisensiado.

reports [illegible]

responsible [illegible] akinrebbeng: sumungbat

staff [illegible] bunggoy a mangbukel kadagiti nars

take care [illegible]

take over [illegible] sublitan

team leader - mangipangulo iti maysa a bunggoy

ward /word/ n ward

ward clerks /word klurks/ n pl of ward clerk eskribiente iti ward

Reading 8A

Bedside nursing procedures - dagiti wagas a panangtaripato kadagiti masakit iti ospital

closely /klos'li/ adv asideqan iti

called /kold/ v pt pp of call maawagan iti

group /groop/ n bunggoy; raqup

included /in-kloodid/ v pt pp of include nairaman

part /part/ n paset: parte

ERIC Full Text Provided by ERIC

particular /pär-tĭk'yə-lər/ adj naisangsangayan; maysa

procedures /prə-sē'jərs/ n pl of procedure wagas; ipamuspusan

responsibilities /rĭ-spŏn'sə-bĭl'ə-tēs/ n pl of responsibility rebbengen; sungsungbatan

services /sûr'vis'ĭs/ n pl of services panagserbi; panagpaay; tulong

Reading 9

babies /bā'bēs/ n pl of baby dagiti ubbing

diseases /dĭ-zēz'ĭz/ n pl of disease dagiti saksakit, an-annayen ti bagi

going to have - addaan

has /hăz/ 3rd person Sing. present - adda

intensive /ĭn-tĕn'sĭv/ adj nasaknap; napeksa

intensive care ward - ward a pagtaripatuan kadagiti masaksakit nga addaan nakaro a sakit

maternity ward - ward a paganakan dagiti babbai

medical ward - ward dagiti masakit wenno addaan an-annayen iti bagi

mental illnesses - sakit wenno sagubareng iti panunut

pediatric ward /pē'dē-ăt'rĭk/ adj ward dagiti kayyanak wenno dagiti masakit nga ubbing

Pilikia Nui (hawaiian word) pilikia - riri; riribuk nui-adu

psychiatric ward /sī-kī'ə-trĭk/ adj ward dagiti addaan sakit wenno sagubareng iti panunut

six /sĭks/ n innem

sick /sĭk/ adj masakit

special /spĕsh'əl/ adj naisangsangayan; karkarna; naipangpangruna

stay /stā/ v agian; agtaeng

surgery /sûr'jə-rē/ n panagoperar

surgical ward - ward a pagoperaran

women /wĭm'ĭn/ n pl of woman dagiti babbai

Reading 9A

childbirth /chīld'bûrth/ n panganak

IV

[illegible] dunor [illegible]

[illegible] dan; [illegible]

[illegible] ngem [illegible]

[illegible]

[illegible] parikut [illegible]

[illegible]

[illegible] wenno [illegible]

[illegible]

similar [illegible]

treat [illegible]

Reading I[illegible]

[illegible] panawen

[illegible] iti

[illegible]

[illegible]

correct [illegible]

difficult [illegible] narikut

doctor [illegible] doktor; [illegible]

during [illegible] kabayatan tiz bayat [illegible]

examine [illegible] v eksamen; suboken

graduate [illegible] v agturpos ti adal

intern [illegible] aramidna; agtaeng iti uneg

just (graduated) [illegible] kalkalpas laeng nga/a

medical orders [illegible] dagiti bilin ti doktor maipapan kadagiti pasiente

medical personnel - dagiti doktor wenno mangngagas

medical school - eskuela a pagbasaan ti kinadoktor

must /must/ v used as an auxiliary masapul a/nga

offices /ô'fis'is/ n pl of office opisina

outside /out'sid/ n ruar

physician [illegible] n [illegible] doktor; mangngagas

resident [illegible] n doktor nga agtaeng iti ospital

spend [illegible] agpalabas

specialists [illegible] n pl of specialist espesialista; [illegible]

studying /stŭd'ē'ĭng/ n gerund agad-adal
title /tīt'l/ n pangnagan, pangawag.

Miscellaneous Translations

Tr1 (COMPREHENSION)

7. Iparis daqiti kaipapanan nga adda iti akinkanawan kadaqiti husto a nagnagan iti akinkaniqid.

Tr2 (IT'S GREEK TO ME)

Iti "It's Greek to me," ket maysa a pananqisao iti Ingles. ("It's Greek to me." - "Griego daytoy kanniak.) Ti kaipapanan daytoy ket, "Saanko a maawatan." Masansan kadi a kasla kayatmo a sawen ti, "It's Greek to me," no makangngegka iti atiddog a sao nga Ingles? Ti kinaagpaysona, adu a sao a Griego wenno Latina nga Ingles. Adu'a sao iti siensia ken medisina nga aggapu iti sao a Griego ken Latina.

Adu daqiti kabarbaro a sao a mangngegmo ken makitam iti ospital. Adu kadagitoy a kabarbaro a sao nga aggapu iti Griego ken Latina. Sumagmamano kadagitoy a sao ket agturpos iti -logy, a naggapu iti Griego ken iti kaipapananna ket "ti panagadal iti..." kas pangngarigan, ti kaipapanan iti "biology" ket ti panagadal iti nabiag a banbanag. (Bio- ti kaipapananna ket biag iti sao a Griego.) Ti kaipapanan iti "psychology" ket ti panagadal iti isip wenno panunut. (Psycho- ti kaipapananna ket isip wenno panunut iti sao a Griego.)

Dagitoy ti pagasaasan a mangtulong kenka nga umawat kadagiti agturpos iti -logy. Saan a masapul nga adalem amin dagitoy a sao. Kitaem no kasano ti panangusartayo kadagiti turpos a -logy nga agaramid iti maysa a sao. No kaipasanna, saanmon a sawen iti, "It's Greek to me," no makangngegka wenno makakitaka kadagitoy a sao.

1. anesthesio + logy = anesthesiology, the study of anesthesia.
   (anesthesia)

2. bacterio + logy = bacteriology, the study of bacteria, germs.
   (bacteria, germs)

3. bio + logy = biology, the study of living things.
   (life)

4. cardio + logy = cardiology, the study of the heart.
(heart)

5. cranio + logy = craniology, the study of the skull.
(skull)

Ti [illegible] isurat dagiti awan a sao ditoy sumaruno a sarita:

6. crimino + logy = criminology, the study of ______.
(crime)

7. dermato + logy = dermatology, the study of the ______.
(skin)

8. [illegible] + logy = epidemiology, the study of ______.
(epidemic)

9. [illegible] + logy = [illegible]logy, the study of the ______.
(earth)

10. neuro + [illegible] ______, the study of nerves.

11. [illegible] pathology, the study of ______.
(disease)

12. [illegible] = pharmacology, the study of ______.
(drug)

13. psycho + ______ = ______, the study of the mind.
(____)

14. radio + ______ = ______, the study of radiation.
(______)

15. zoo + logy = ______, the study of animals.
(______)

Adda sumagmamano a sao nga agturpos iti -ist. No ti -ist ket mainayon iti maysa a sao, ti kaipapanan daytoy a turpos ket "maysa a tao a nasaririt wenno nalaing." Sawentayo iti, "Isuna ket maysa a biologist", no ti kayat a sawen ket, "Isuna ket maysa a tao a nasaririt ti panagadal iti nabiag a banbanag." (Bio = nabiag a banbanag; logy ti panagadal iti; -ist = maysa a tao a nasaririt) Adda dagiti pagasaagsan a mangtulong kenka nga umawat kadagitoy a turpos ti sao. Saan a masapul nga adalem amin dagitoy a sao. Kitaen no kasano nga usaren dagiti turpos nga -ist.

1. biology + ist = biologist, a person skilled in the study of biology.

2. bacteriology + ist = bacteriologist, a person skilled in the study of bacteria.

3. anesthesiology + ist = anesthesiologist, a person skilled in the study of anesthesia.

4. cardiology + ist = cardiologist, a person skilled in the study of the heart.

Purposen wenno isurat dagiti awan a sao ditoy sumaruno a [illegible] ita.

5. craniology + ist = craniologist, ________.

6. criminology + ____ = criminologist ________.

7. ________ + ist = dermatologist, ________.

8. epidemiology + ist = epidemiologist, ________.

9. zoology + ist = ________, ________.

10. ________ = neurologist, ________.

11. pathology + ist ________, ________.

12. ________ + ist ________, a person skilled in the study of drugs.

13. psychology + ________, a person skilled in the study of the mind.

14. radiology + ist = radiologist, ________.

15. ________ = zoologist, ________.

Kitaen [illegible] ti panangipiosa kadagiti [illegible]

1. anesthesiology — anesthesiologist

2. bacteriology — bacteriologist

3. biology — biologist

[illegible] ti panangipiosa kadagiti [illegible]

1. cardiology — cardiologist

psychology — psychologist

craniology — craniologist

[illegible] — criminologist

[illegible] — geologist

[illegible] — neurologist

10. pathology — pathologist

[illegible]

[illegible] – iti ngato; iti rabaw

[illegible] iti [illegible]

[illegible] above ket below ket usaren [illegible] ngem [illegible] [illegible] ti pannakaammo [illegible] agtokket [illegible] above ket [illegible] ti sabali a [illegible] iti [illegible] a bisso a [illegible] sabali a [illegible]. Mabalin a dagiti dua a [illegible] ket [illegible] wenno agaddayo.

[illegible] a pangngarigan a sarita:

1. The surgical floor is <u>above</u> the first floor.
2. The first floor is <u>below</u> the surgical floor.
3. The bath basin is <u>above</u> the blanket.
4. The blanket is <u>below</u> the bath basin.
5. The heart is <u>above</u> the stomach.
6. The stomach is <u>below</u> the heart.

over – iti ngato; idiay ngato

under – iti baba; iti babaen; iti nababbaba

ERIC Full Text Provided by ERIC

Dagiti over ken under ket mabalin met nga usaren a mangisawang kadagiti aruaparato nga urnos. Ngan-ngani [illegible] ti kaipapanan dagiti over ken under ken above ken below. Iti over ket mangitudo iti mayat a nangatngato a disso. Iti under ket mangitudo iti nababbaba a disso. Dagiti over ken under ket mabalin met a mangitudo iti nababbaba a disso. Dagiti over ken under ket mabalin met a mangisawang iti aglangato nga agassideg nga yan wenno disso.

Adalen dagiti sumarsaruno a pangngarigan a sarita:

7. Turn the lights on over the bed.

8. Clean the floor under the bed.

No dadduma, dagiti over/under ken above/below ket mapagsisinnukat nga usaren. Kas pangngarigan:

9.	The light	over above	your head is out.
10.	Put the blanket	below above	the bath basin.

Iti underneath ket masansan a maisukat para iti under. (underneath = iti baba ti; iti sirok)

11.	Put the book	underneath under	the table.

Dagiti under ken underneath ket mabalin a mangitudo iti dua a banag nga agdekket wenno agsinnagid.

12.	The tray is	underneath under	the pitcher.

Usaren ti beneath kadagiti pormal a pagsasao. Ti kaipapanan daytoy ket underneath. Kaadduan nga usaren dagiti tattao iti underneath, saan a beneath, iti pagsasaritada. (beneath = iti baba; iti uneg)

13.	The book is	beneath under underneath	the table.

Iti on top of ket maisukat para iti on. Daytoy ket mangitudo kadagiti banbanag nga agdekket wenno agsinnagid. (on top of = iti rabaw ti; on = iti rabaw)

14.	Put the tray	on top of on	the bedside table.

Daqiti behind ken in front of ket usaren a mangipakita ti [illegible] (behind = iti likudan; in front of = iti sanqo; iti [illegible]) Kas pangngarigan:

15. "[illegible] is walking behind Miss Hookala.

16. Miss Hookala is walking in front of Alice.

17. The powder is behind the skin lotion.

18. The skin lotion is in front of the powder.

Daqiti next to ken beside ket mangipakita met ti [illegible] aganngato. (next to = sumaruno ti; kaabay ti; beside = iti abay).

19. The flowers are next to the tray.

20. The tray is beside the flowers.

Daqiti between, in between, in the middle, in the middle of ket sao met a pangisaad.

between = iti nagtengngaan; iti nagbaetan
in between = iti nagtengngaan ti; iti nagbaetan ti
in the middle = iti tengnga; iti baet
in the middle of = iti tengnga ti; iti baet ti

T-4 (POSITION WORDS EXERCISE)

Basaen daqiti sumarsaruno a sarita. Kitaen daqiti ladawan. Pilien ti kasayaatan a sao a pangisaad para iti tunggal maysa a sarita.

T-5 (WORD PUZZLE)

Sapulen daqiti kompleto a sao iti kuadrado. Mabalin nga agpaatiddog wenno agpangato daqitoy a sao. Saan a padasen a sapulen daqiti pasikig a sao. Lawlawen nga ugisan daqiti nasapulan a sao. Sapulen daqiti sao a naadalmo kadagiti napalabas a leksion, kas daqiti, to, in, from ken between.

ERIC Full Text Provided by ERIC

UNIT V

BODY LANGUAGE

PREVIEW

Kaadduan kadagiti pakpakaammo ditoy a leksion ket maipanggep kadagiti paspaset ti bagi. Masapul nga adalen ken ammuen dagiti sao iti Ingles para kadagiti naduma-duma a paspaset iti bagi. Masapul a mabigbigmo dagitoy a sao para iti bagi kadagiti bassem ken kabaelam met nga usaren dagitoy iti pagsasaom. Dagiti pasiente ken superbisormo iti ospital ket nammamaenda nga ammom dagiti paspaset iti bagi.

Ti sabali pay a paset ditoy maikalima a leksion ket maipapan kadagiti urnos ti sasao nga, "going to..." (agpapan idiay wenno ag-). Ket kinapudnona, adda dua nga urnos ti sasao a kasla agpadpada. Adalem dagitoy a dua nga urnos ti sasao iti daytoy a paset iti leksion. Dagitoy a dua nga urnos ti sasao ket mangrugi iti "going to". Iti maysa nga urnos ket mangitudo iti tignay a saan a naaramid wenno napasamak. Usaren daytoy a mangitudo iti masangwanan a tiempo. Daytoy a pannakaurnos ti sasao ket kastoy:

subject + be-verb + going + to + verb
(noun or pronoun)
(pangnagan wenno pangsandi)
banag a saritaan + "be" - pangited-anag + ag + panangited-anag
("be" - awan kayuluganna iti Ilokano.)

Kas pangngarigan,

a. | I subj. | + | am be-verb | + | going going | + | to to | + | stu[dy] verb |

Siak + ket + mapan + ag- + adal
banag a saritaan + pangited-anag + ag- + pangited-anag

Saan unay nga usaren ti Ilokano ti kastoy a pannakaur-nos. Mabalin met iti kastoy:

Innak agadal.
Mapanak agadal.

b. | Jane subj. | + | was be-verb | + | going going | + | to to | + | read verb |

Ni-Jane + ket + napan + nag- + basa
banag a saritaan + pangited-anag + mapan + ag- + basa

[illegible] ... the [illegible]
[illegible] noun

[illegible] appipan [illegible] illay [illegible]

[illegible] Kat' + [illegible]

[illegible] ti Kapit [illegible]:

[illegible] Alice illay igil ti [illegible].
[illegible] ni Alice illay igid ti baybay.

[illegible] makkilima [illegible]; ket [illegible] kadagiti [illegible] ti baut. Ken, [illegible] ti aasao a "going [illegible]" [illegible].

Vocabulary/Phrases

Reading II

Adam's apple /ăd'əmz ăp'əl/ n karabukob
bite /bīt/ n sangkabassit; sangkakagat
caught (in the throat) /kôt/ v pt, pp of catch naisalat (iti karabukob)
coughed /kôfd' kôfd'/ v pt, pp of cough naguyek
earth /ûrth/ n daga; dagup ti lubong
gave /gāv/ v pt, pp of give inted; inikkan
long ago - nabayagen
only /ōn'lē/ adv laeng
pick (an apple from a tree) /pĭk/ v agpuros (iti mansanas manipud iti kayo)
stick out - nakaruar
swallo /swŏl'lō/ v agtilmon
take a bite (of something) - kagaten (iti maysa a banag)
throat /thrōt/ n karabukob

Timely Tips on Health and Safety - Operation Lift

apart /ə-part/ adv agaddayo; agsina
arching /ärch'ĭng/ n gerund agarko; paarko
apply to - maipakat iti
backwards fall - matinnag a [illegible]
balance /băl'əns/ n nakasimbangan
bend /bĕnd/ n nagsikuan
body allignment /bŏd'ē ə-līn'mənt/ n urnos ti bagi a nalinteg
briefcases /brēf'kās'ĭz/ n pl of briefcase bassit a maleta
bundle /bŭnd'l/ n sangareppet; tampong
carry /kăr'ē/ v itugot; ikuyog
center weight - nakasentro a dagsen
chock full /chŏk-fōōl/ adj napunno
closet /klŏz'ĭt; klôz'ĭt/ n bassit a silid a pagikabilan ti kawkawes
equally balanced burdens - agpada iti simbang ti kinadagsen
erect /ĭ-rĕkt'/ adj nalinteg; nitakder
face (the direction) /fās/ v sanjoen

feet /fet/ n pl of foot daqiti saka
flat on your back - nakadata wenno nakaidda
gave a lift - itag-ay ipangat
gradually /graj'oo-li/ adv sangabassit
grasp /grasp/ v iggaman
handle /hand'l/ v aqikasuen
heave ho /hev' ho/ v mayna a pagsasarita no aqitag-ay wenno mangipangato ti maysa a banag
hint /hint/ n panggatta-pattaan
in line with - agabay iti ti
keep weight centered over your feet - ipatinnnga ti dagsen ti saka kadjnit saka
lift /lift/ n talung; badang
lifting /lift'ing/ n gerund panangipangato; panangitag-ay
object /ob'jekt/ n banag
opposite /op'o-zit/ adj kasupadi; kasungani
plan /plan/ v iplakat; balabalaen
prevent /pri-vent'/ v lappedan; paritan
raising /raz'ing/ n panangipangato; panangitag-ay
reach (for something) /rech/ v gaw-aten
require /ri-kwir'/ v sapulen
safety - operation lift - waqas a panqbagkat tapno saan a madunor
side /sid/ n sikigan; bakrang
shift /shift/ v iyalis
shopping bag - supot a pagikabilan ti ginatang
slide /slid/ v iyalis
spine /spin/ n duri
sprain /spran/ n bul-lo
stand /stand/ v tumakder; agtakdor
straighten /strat'n/ v lintegen
straightening /strat'n-ing/ n paglintegen
suitcases /soot'kas'is/ n pl of suitcase daqiti maleta
tactics /tak'tiks/ n waqas; paqsiriban
tip off /tip of/ v ipablaak; ipakdaar
tiptoe /tip'to'/ v agtil-ay
upwards /up'wardz/ adv agpangato

weight /wāt/ n dagsen; simbang

Short Readings

abdominal /ăb-dŏm'ə-nəl/ adj iti tian wenno pus-ong
bottom /bŏt'əm/ n lansad
calf /kăf/ n gurong
chest /chĕst/ n barukong
contain /kən-tān'/ v laonen
cranial /krā'nē-əl/ adj iti banga-banga
extremeties /ĕk-strĕm'ə-tēs/ n pl of extremity dagiti ima ken saka
heel /hēl/ n mukod; takon
intestines /ĭn-tĕs'tənz/ n pl of intestine dagiti bagis
medical term - sao maipapan ti medisina
sense organs - dagiti paset ti bagi a pangrikna
sense of hearing - panagdengngeg
sense of sight - panangkita
sense of smell - panagangot
sense of taste - pangraman
skin /skĭn/ n kudil
sole /sōl/ n suelas; dapan
stomach /stŭm'ək/ n tian; pus-ong
tongue /tŭng/ n dila

Cells - The Body's Building Blocks

allow /ə-lou'/ v ipalubos
arteries /ăr'tər-ēz/ n pl of artery dadakkel nga urat
blood /blŭd/ n dara
cells /sĕlz/ n pl of cell selola
connective (tissue) /kə-nĕk'tĭv/ adj pangsilpo kadagiti tulang
digestive system /dĭ-jĕst'ĭv sĭs-təm/ n parte ti bagi a pangrunaw
entire /ĕn-tīr/ adj amin; dagup
epithelial (tissue) /ĕp'ə-thē'lē-əl/ adj lasag a mangabbong kadagiti paspaset ti bagi

individual (cells) /in'di-vij'oo-el/ adj maminmaysa

living things - nabiag a banbanag

membranes /mĕm'brāns/ n pl of membrane nainqpis a banag a nangabbong kadagiti paspaset ti bagi

messages /mĕs'ij'is/ n pl of message damdamag, dagiti mensahe

microscope /mī'kro-skōp/ n instrumento nga usaren a pangkita iti bassit a banag

millions of cells - lakša a selola

mostly /mōst'lē/ adv ti kaaduan

mucous /myoo'kos/ adj nainqpis a banag a paspaset ti bagi

muscular (tissue) /mŭs'kyə-lər/ adj piskel

nervous (tissue) /nûr'vas/ adj agipan ti mensahe iti wenno manipud idiay utek

outer layer - akinruar a rabaw

properly /prŏp'ər-lē/ adv husto; umisu

spinal cord - duri

tissues /tĭsh'ōōz/ n pl of tissue dagiti lasag

to and from - agpapan ken manipud

veins /vāns/ n pl of vein ur-urat

Brown Bag

action /ăk'shən/ n tignay

brought /brôt/ v pt, pp of bring inkuyog, inyeg

coffee shop - pagkapian

dialog /dī'ə-lŏg'/ n panagsasarita ti dua a tao

expresses /ĕk-sprĕs'is/ v mangisawang

meeting /mē'ting/ n taripnong; gimong

sack /săk/ n supot

Reading 12

angry /ăng'grē/ adj nakapungtot; makaagura

bakery /bā'kə-rē/ n panaderia

barber shop (n) - barberia

choose /chōōz/ v agpili; pilien

clean /klēn/ v dalusan

daughter /dô'tər/ n anak a babai

garage /gə-räzh/ n garahe; pagidulinan ti lugan

(to) go fishing - agkalap

haircut /hâr-kut/ n. pukis

jar /jär/ n. karra; boteiya

mainland /mān'land/ n. dakkel a daga ti daga

mango tree - kayo ti manga

(be) married /mär'ēd/ v pt of marry agasawa.

never /nĕv'ar/ adv. ni kadoman

owned /ōnd/ v pt of own kukua

(be) retired /rī-tīrd'/ v pp of retire nagsardeng iti saad

run (the bakery) - asikasuen (ti panaderia)

sit /sit/ v agtugaw

son /sŏn/ n. anak a lalaki

think /thĭnk/ v agpanunot

trim /trim/ v urnosen; dalimaneken

write /rīt/ v agsurat

Reading 12A

arrest /a-rest'/ v. tiliwen; ikabil ti imatang

Board of Health - Taripnong ti Salun-at

dad /dăd/ n informal tata; tatang

faucets /fô'sĭts/ n pl of faucet gripo

fix /fĭks/ v tarimaanen; urnosen

glare /glâr/ v mingmingan; mulagatan

good grief - maysa a pagsasarita

mom /mŏm/ n informal nanang; nana; inang

original owner - immuna nga akinkukua

rain check /rān chĕk/ n tiket a mabalin nga usaren ti sabali nga aldaw

retired /rī-tīrd'/ v pt of retire nagsardengen iti saad

sold /sōld/ v pt of sell inlako; nailako

tomorrow /to-mŏr'ō/ adv inton bigat

wanna come? (= want to come?) - kayatmo kadi ti sumurot/umay?

63

Miscellaneous Translations

Tr1 (THE HEART AND LOVE)

Iti Ingles, adda sumagmamano a paset ti bagi a panunoten a kas senyal wenno tanda.

No maminsan iti puso ket maysa a senyal iti ayat. Kas pangngarigan, iti kanta nga "I Left my Heart in San Francisco" - ("Nabatik iti Pusok idiay San Francisco"), ti kaipapanan ti puso ket ayat wenno kaayan-ayat. Adu a pagsasao nga agusar iti sao a puso a ti kaipapananna ket ayat. Kas pangngarigan, iti pitik ti puso (heart throb) ket maysa a kaayan-ayat a lalaki wenno babai.

Iti kaayan-ayat (sweetheart) ket maysa nga ay-ayaten.

Adda maysa a piesta a mangrambak iti ayat. Maawagan daytoy iti aldaw ti Valentino. No aldaw ti Valentino, dagiti tao ket isagutanda wenno ikkanda iti kard dagiti ay-ayatenda. Awagantayo dagitoy iti Valentino a sagut wenno kard. Iti senyal daytoy a piesta ket kalabaga a puso a maawagan iti Valentino.

Iti puso ket maysa met a senyal iti kinaladingit. No maminsan dagiti tao ket naladingit. Ket no kastoy, kunaentayo nga isuda ket napakapsut wenno napaksuyan (downhearted). Kunaentayo a napisi iti pusona (broken heart) no ti maysa a tao ket naladingit gapu iti pannakapukaw wenno panaksaura iti kaayan-ayat.

Dagitoy dagiti dadduma a pagsasao nga agusar iti senyal a puso.

Tr2 (COMPREHENSION)

1. Ikkan iti numero dagiti sarita iti baba iti urnos a panakaaramidna wenno panakapasamakna iti salaysay.

Tr3 (COMPREHENSION)

Markaan ti sarita iti tunggal grupo a kapadpada iti kaipapanan iti umuna a sarita.

Tr4 (COMPREHENSION)

Lawlawen iti nagesan iti letra ti sarita a kapadpada iti kaipapanan ti umuna a sarita.

V

ERIC Full Text Provided by ERIC

UNIT VI

ASEPSIS

PREVIEW.

Mabasam ditoy maikanem a paset maipanggep ti kinapateg iti kinadalus idiay ospital. Adda babasaen maipanggep ti panangpatay ken pananglapped kadagiti makaited sakit a mikrobio idiay ospital. Maadalmo dagiti wagas nga "aseptic techniques" bayat ti panagsanaymo. Kasapulan unay nga awatem no kasano iti panagwaras dagiti mikrobio tapno matenngngelmo ken malapdam iti panagwarasda idiay ospital. Ad-adu ti maammuam maipanggep ti kinadalus idiay ospital kalpasan ti panangbasam iti daytoy a paset.

Iti kangrunaan a parte ditoy maikanem a paset ket iti leksion maipanggep kadagiti Ingles a sasao nga adda kaipapananna a maawagan iti "passive sentences." Bayat ti panagtuloymo nga agadal, makitam nga umad-adu dagiti sasao a "passive sentences" a mabasam. Kaaduan kadagitoy a sarita ket adda kadagiti libro ken pagbasaan nga adalen. Masansan a makitam dagitoy a sasao kadagiti basbasaem, nangnangruna unay nga awatem ken adalem dagitoy.

Vocabulary Phrases

Short Readings

germs /jurms/ n pl of germ [illegible] microbio
get into - mapan iti/ti
mouth /mouth/ n ngiwat
nose /nōz/ n agong
sneeze /snēz/ v agbaen
spread /spred/ v iwaras
tissue paper /tish'oo pā'per/ n nainpis a papel nga usaren a kas panyolito
throw the tissue away - ibelleng ti "tissue"
wash /wŏsh, wôsh/ v ugasan; labaan

Cleanliness in The Hospital Is Essential

bathroom /bath'rōōm/ n siled a pagdigusan; banyo.
clean /klēn/ adj nadalus
complete /kəm-plēt/ adj naan-anay; kompleto
dirty /dûr'tē/ adj narugit; [illegible]
essential /i-sen'shəl/ adj masapul; nangnangruna
men's room - siled a pagpabilenggan ken pagisbuan dagiti lallaki

Even Nursing Aides Can Spread Germs

bringing /bring'ing/ v prp of bring agikuy-kuyog; agiy-iyeg
drinking /dring'king/ v prp of drink umin-inom
glass /glăs/ n baso
get /gĕt/ v alaen
touching /tŭch'ing/ v prp of touch masagsagid

Timely Tips on Health And Safety - Join The Clean Hands Club

adequate /ăd'ĭ-kwĭt/ adj makaanay
became /bĭ-kŭm/ v pt of become naghalin
beware /bĭ-wâr/ v agannad; agalwad
care for - aywanan; taripatuen
certain /sûrt'n/ adj nalawag; napudno
cleaner /klēn'ər/ adj, comparative of clean nadaldalus
closer /klōz'ər/ adj as-asideg
communicable /kə-myōō'nĭ-kə-bəl/ adj makaakar

considered /kən-sid'ərd/ v passive naimutektekan; inraman

contact /kon'takt/ n panagtakkeb; sagid; panaginnasideg

disease - causing bacteria - mikrobio a makaited ti sakit.

dividends /div'ə-dends/ n pl of dividend ti sabangbanday iti

baji

entering /en'tər'ing/ n gerund umunog; sumrek

exposing /ek-spōz'ing/ v prp of expose maibilag

flu /flū/ n trangkaso

food handlers - dagiti tao nga agiggem wennu agisagsagana

kadagiti makmakan

habit /hab'it/ n ugali

handled /han'dld/ v 3rd per. sing. iggaman

handkerchief /hang'kər-chif/ n panyolito

homemakers /hōm'mā-kərz/ n pl of homemaker dagiti agtagibalay

illness /il'nis/ n sakit; saanna pia ti rena

infection /in-fek'shən/ n naitakdar a sakit

ingredients /in-grē'dē-ənts/ n pl of ingredient dagiti mailimog;

dagiti ingredients

inside /in-sīd'/ n uneg

leaving /lēv'ing/ n gerund iyaalis

manners /man'ərs/ n pl of manner dagiti tignay; dagiti

ugali

... n kamuras

... maipapul ...

occupation /ok'yə-pā'shən/ n panagsapulan; pagsaadan

ordinary /ôr'dn-er'ē/ adj kadawyan

organisms /ôr'gə-niz-əmz/ n pl of organism dagiti sabiag a

...

... adv ...; maitultudo

...

... n panaglapped

...

... adj pananam...

results ... n pl of result bunga; nabanagan

...

routine /[illegible]/ n [illegible] [illegible] [illegible] aramiden iti inaldaw ti [illegible]

running hot water - [illegible] a [illegible] a danum

soap /[illegible]/ n [illegible]

study /[illegible]/ n [illegible]

thought /[illegible]/ n [illegible]

time-tested /[illegible]/ adj [illegible] iti panawen

towel /[illegible]/ [illegible]

wipe /[illegible]/ [illegible]

usually /[illegible]/ adv [illegible]

utensils /[illegible]/ n pl [illegible] utensil dagiti [illegible] gamigam

water /[illegible]/ [illegible]

[illegible]

interview /[illegible]/ n [illegible]

outpatient clinic - klinika a [illegible] dagiti masakit a saan a [illegible]

see the doctor - [illegible] ti doktor

[illegible] /[illegible]/ adj [illegible]

shots /[illegible]/ [illegible] of [illegible] iti inyeksion

TPR (temperature, pulse, respiration) - kalam-ek wenno kapudot, pulso, [illegible]

wards /wordz/ n pl of ward dagiti ward

wrong /[illegible]/ adj [illegible] saan a [illegible]

Vaccination and Immunization

beyond /be-ond'/ prep iti labes ti; iti bal-lasiw ti; idiay pay

boosters /boo'sterz/ n pl of booster dagiti suplemento [illegible] ti [illegible] a bakuna

catch /kach/ v maalaan; maala; maakaran

delay /di-la'/ v agabay-gabay; agtantan; maudi

diptheria /dif-thir'e-a/ n sakit ti karabukob

due /d(y)oo/ adj rumbeng; maikari

enter /en'ter/ v sumrek

german measles - mayas a kita iti kamuras

immune /i-myōōn'/ adj. di maakaan ti sakit
immunization /i-m,ō'ni-zā'shən/ n panagbikuna tapno di an a ... maakaran ti sakit
immunize /i-myōō'nīz/ v bakunaan tapno di maakaran ti sakit
infancy /in'fən-sē/ n kinamaladaga
listed below = nailista iti baba
MD (Doctor of Medicine) = doktor, mangngagas
mumps /mumps/ n pl-ot mump dagiti kabbi
oral /ō'rəl/ adj. maratimbukel
polio /pō'lē-ō'/ n polio
recommends /rĕk'ə-mĕnds/ v ikalikagum; irekomendar
rubella /rōō'bĕl-ə/ n (German measles) kamuras
serious /sîr'ēəs/ n nasaksar unun dagiti agpapada
sugar cube = gibubukel nga asukar
tetanus /tĕt'n-əs/ n tetano
triple /trĭp'əl/ adj bunnoy ti tallo
vaccination /văk-sə-nā'shən/ n panagbakuna
vaccine /văk-sēn'/ n bakuna
whooping cough /whoop'ing kôf/ maysa a kita ti sakit a ... panaguyek

Reading II

bacteria /băk-tîr'ē-ə/ n dagiti mikrobio a di-makita ti mata
cause /kôz/ n [illegible]
digestive /di-jĕs'tiv/ adj pannakatunaw
harmful /härm'fəl/ adj makadangra; makadangra
harmless /härm'lĕs/ adj saan a makadangra, makapasakit
helpful /hĕlp'fəl/ adj makatulong
humans /hyōō'mən/ n pl. of human tattao
rise /rīz/ v [illegible]; ngumato
[illegible] [illegible]; [illegible]

Reading I

antibodies /ăn'tĭ-bŏd'ēz/ n pl. of ... pat ... a lupot
contaminated /kən-tăm'ə-nāt/ ... makkoh wenno ... kiran ... mikrobio

ERIC Full Text Provided by ERIC

contaminated /[illegible]-tam'[illegible]-nat'[illegible]/ adj naikkan wenno naakaran ti mikrobio
instruments /in'stre-ments/ n [illegible] of instrument dagiti instrumento; dagiti [illegible]
needles /ned'ls/ n pl of needle dagiti dagum
sterile /ster'[illegible]/ adj nadalus iwan mikrobiona
thermometers /ther-mom'e-ter/ n pl of thermometer dagiti termometro; pangrukod ti pudot

Asepsis in the Hospital

antiseptics /[illegible]-sep'tiks/ n [illegible] kadagiti mikrobio
asepsis /a-sep'sis/ n [illegible]
aseptic /a-[illegible]/ adj [illegible] kawan ti mikrobiona
[illegible] /[illegible]/ [illegible] nakaikaten; naiten
bedding /bed'ing/ n dagiti [illegible] ti pagiddaan
bedpans /bed'pans/ n pl of bedpan dagiti [illegible]
disinfectants /dis'in-fekt'ents/ n pl of disinfectant dagiti banga [illegible] kadagiti mikrobio
[illegible] rid of - [illegible]
getting rid of - [illegible]
inhale /in'[illegible]/ [illegible] naun-ueej
killing /kil'ing/ [illegible]
liquids /li'kwids/ n pl of liquid dagiti likido, kasla danum
medical asepsis - panangdalus [illegible] ngem nga agbiag ken agwaras kadagiti mikrobio a makaited ti sakit
method /meth'ud/ n wagas; pamay-an
natural openings - dagiti ab-abut iti bagi
openings /o'pen-ings/ n pl of opening dagiti ab-abut
orifices /or'[illegible]-fis'is/ n pl of orifice dagiti abut; ngiwat
pressure /presh'er/ n. talmeg; piqsa; presion
protective /pro-tekt'iv/ adj makasalakan
spreading /spred'ing/ n gerund panagwaras
steam /stem/ n alibongabong
such as - kas iti; kas dagiti
surgery /sur'jer-e/ n panagoperar
surgical asepsis - panangpatay kadagiti mikrobio kadagiti banbanag

touches /tŭch'ĭs/ v saqiden; iqqaman
way /wā/ n pamay-an wagas.

Your Immunity System

attack /ə-tăk'/ v atakaren; rauten
circulates /sûr'kyə-lāts/ v ipinda nga ited kadagiti adu
damage /dăm'ĭj/ v dadaelen
fight /fīt/ v makilaban
how amazing it is - nakaskasdaaw daytoy
immunity /ĭ-myōō'nĭ-tē/ n di-mairaman iti sakit; saan a pannakaakar
lifetime /līf'tīm/ n ti panawen a sibibiag iti maysa a tao
lungs /lŭngs/ n pl of lung dagiti bara.
medicine /mĕd'ə-sĕn/ n agas
seconds /sĕk'ənds/ n pl of second dagiti segundo (oras)
travel /trăv'əl/ v agbaniaga; agpasiar
white blood cells - ti puraw a parte iti dara

Miscellaneous Translations

TRI (CONTEXT CLUES)

Masansan nga adda dagiti pagilasinan kadagiti basbasaen a makatulong iti panangawatmo iti kabarbaro a sao. No maminsan ti mannurat ket ilawlawagna ti kaipapanan dagiti kabarbaro a sao. No naalibtagka nga agbasa, kaadunna a mapatta-am ti kaipapanan ti kabarbaro a sao a saan nga agusar iti libro a diksionario. Dagiti mannurat ket usarda kadagiti dadduma a sao a mangiyuna kadagiti pangngarigan wenno kaipapanan dagitoy. Dagiti mannurat ket usarda kadagiti sao kas ti kas pangngarigan, kas dagiti iti ken daytoy dayta ket. Importante dagitoy a sao gapu ta ti mannurat ket mangited iti nayon a pakaammo. Ti mannurat ket tulongannaka nga umawat kadagiti sao nga adda iti maysa a sarita.

Basaen dagiti sumaganad a sarita. Isurat ti kaipapanan dagiti naipakan a sao. Ilawlawen nga ugesan dagiti sao a pagilasinan. No maminsan, dagiti kaipapanan dagitoy ket adda iti mismo a sarita.

ERIC Full Text Provided by ERIC

[illegible]

[illegible] sarita. [illegible] ti sarita ket [illegible] iti [illegible] ti [illegible] ti numero.

[illegible]

[illegible] iti baba. [illegible] ti [illegible] sarita ket [illegible] iti [illegible] ti [illegible]

[illegible]

[illegible] "passives". [illegible] "passive" [illegible] awatom [illegible] panangaramidan.

[illegible] sentence. [illegible]

[illegible] agar-aramid ti tignay. [illegible] kadagiti plato. Ti [illegible] ammirisen (subject) iti [illegible]

Iti maikadua a sarita ket maysa a passive sentence.
2. The plates were broken by the elephant.

Ditoy maikadua a sarita, ti elepante ket maysa met pay a mangar-aramid (agent). Ammotayo nga ti elepante ti nangburak kadagiti plato. Ngem dagiti plato itan ti banag nga ammirisen (subject) ti sarita.

Iti maikatlo a sarita ket maysa a passive sentence.
3. The plates were broken.

Adda kadi maysa a mangar-aramid (agent) iti maikatlo a sarita? Ania iti banag nga ammirisen (subject) ti maikatlo a sarita?

NOTE: Iti maikatlo a sarita ket awan iti agar-aramid ti tignay (agent). Saantayo nga ammo no siasinno ti nangburak kadagiti plato. Masansan nga agparang dagiti sarita a "passive" nga awan naitudo nga agar-aramid ti tignay (agent). No dadduma, maammuantayo ti agar-aramid ti tignay manipud kadagiti sao iti sarita. Kas pangngarigan, Ni Jimmy Carter ket naibotos idi 1976. Awan ti naisawang nga agar-aramid

ti tignay iitoy a sarita." Ammotayo no siasinno daytoy (agent). Siasinno ti agar-aramid ti tignay? Mabalintayo a sawen a ti agar-aramid ti tignay ket dagiti tattao wenno dagiti agbutbutos wenno dagiti Amerikano. Isu a maawatantayo ti sarita a kasto:

Jimmy Carter was elected in 1976 by | the people. / the voters. / Americans. |

[illegible]antayo nga iraman ti agar-aramid iti tignay kadagiti sarita a "passive".

Pagadasan

Adalen dagiti sumaganad a pangngarigan. Ugesan ti agar-aramid iti tignay (agent) ti tunggal maysa a sarita.

1. The instruments were sterilized by the nurse.
2. The beds are made by the nursing aides.
3. The patients were fed by the nursing aides.
4. The TPR's were taken by the nursing aides.
5. The germs were killed by the steam.
6. The child is given a shot by the doctor.
7. The injection is given by a doctor.
8. The meal is cooked by the dietary staff.
9. The wound was attacked by germs.
10. The inner body is protected by the skin.

Itan basaen manen dagiti sarita. Ugesan dagiti ragup iti sarao nga "by" iti tunggal sarita. Kompleto kadi iti tunggal maysa a sarita?

Mabalin mo a gukatan dagiti sarita a "passive" nga agbalin nga "active". Isurat manen dagiti immun-una a sangapulo a sarita tapno ti agar-aramid iti tignay ket adda iti [illegible] ti [illegible] nga [illegible]. Dagiti tallo nga umuna ket naaramiden. Madlaw kadi no ania ti naibalinan ti pa[illegible] no pagbalinem dagiti sarita nga "active" iti "passive"?

11. The nurse sterilized the instruments.
12. The nursing aides make the beds.

13. The [illegible] the patients.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

[illegible] "passive". Adda [illegible] maiaramat [illegible] agpalo [illegible] "be" [illegible] are, was, were [illegible] ket, ti pangngeddeng ti [illegible] "be". [illegible] ket mapilabas [illegible] panawen? Ket, ti [illegible] "active" ket mapalabas a panawen [illegible] "be".

Passive: The instruments [illegible] sterilized by the nursing [illegible].

Active: The nursing aide sterilized the instruments.
Passive: The instruments are sterilized by the nursing aide.

Active: The nursing aide sterilizes the instruments.

[illegible]

1. When the skin is cut or open the inner body can be attacked by germs.

   a. When can the inner body be attached by germs?
   b. What can be attacked by germs?
   c. What can attack the inner body?

2. Surgical asepsis is used in the [illegible]tal. It is used for patients in surgery.

   a. Where is surgical asepsis used?
   b. What is used in the hospital?
   c. Who uses surgical asepsis in the hospital?

3. Surgical asepsis is used in the hospital. It is used for patients in surgery.

   a. What does it mean?
   b. What is used for patients in surgery?
   c. Who uses it?

d. Where is it used?

4. Surgical asepsis is used to keep germs out of body openings.

a. What is used to keep germs out of body openings?
b. What is surgical asepsis used for?
c. Who uses surgical asepsis?

5. Steam and pressure are used to get things sterile.

a. What is used to get things sterile?
b. How are things sterilized?
c. Why are steam and pressure used?
d. What are steam and pressure used for?
e. Who uses steam and pressure to get things sterile?

T.5 CULTURAL EXPLORATION: TAKING A BREAK

No mabannog ka, agsardengka nga agtrabaho iti uneg ti ababa a tiempo bayat iti panagtrabahom iti inaldaw. Ti dadduma a tao ket mapan da la agaliwaksay wenno aginana. Ti dadduma ket kayatda met nga adda kanenda no mapanda aginana. No addaanka ti tiempo, mabalin a mapanka aginana a kaduam dagiti katrabahuam.

Mabalin a kayatmo met ti gumatang iti pagmerendam no aginanaka. Masansan a bayadam iti kanem no mapanka aginana. No adda espesyal a maaramid, kas iti kasangay, mabalin nga adda mangibaga iti, "This is my treat." Ti kaipapanan iti "This is my treat," ket "Siak ti agbayad iti kanem." Ngem masansan a sika ti mangbayad iti kanem.

Hints for women: masapul a kanayonmo nga igaku iti panangbayad iti kanem iti pagtrabahuan. Mabalin nga adda ti katrabahuam a lalaki ti mangbayad iti merienda no kaduam isuna a mapan aginana. No bayadanna iti meriendam, mabalin nga idiayam met a bayadan iti merendarna no mamitan a mapankayo aginana a dua. Ngem masansan met a kapilitem a bayadam isuna. No kayat ti lalaki a bayadan ti merendamo, saan mo a pananuten nga isu ket agayat kenka. Mabalin a kayatna laeng ti makigayyem.

No saanmo a kayat a bayadan ti maysa a tao iti meriendamo, mabalin a sawem iti, "Let's go Dutch treat." Ti kaipapanan ti "Dutch treat" ket ti tunggal maysa kadakayo ti mangbayad iti kabukbukodna a kanen.

Hints for men: no dagiti lalaki ken babbai ket agkaduada a mapan aginana, masansan a bayadanda ti kabukbukodanda a kanen. Ngem, no awisem iti katrabahuam a babai a kaduam kenka a mapan aginana, mabalin a namnamaenna a sika

ERIC Full Text Provided by ERIC

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ERIC
Full Text Provided by ERIC

UNIT VII

MEASUREMENT AND ABBREVIATION

PREVIEW

Adda tallo a kangrunaan a saritaan ditoy maikapito a paset. Iti umuna a saritaan ket maipanggep ti rukod wenno sukat. Masapulmo nga ammuen ti panagrukod ti Amerika ken panagrukod maipapan iti metro. Adda babasaen ken pagasasasan ditoy maikapito a paset a makatulong kenka iti panagadal ken panagusarmo kadagitoy dua a wagas iti panagrukod.

Iti maikadua a saritaan ket maipanggep iti panangpaababa ti sao. Adu dagiti naipaababa a sasao a masapul a maammuam. Maadalmo ditoy a paset dagiti adu a naipaababa a sasao nga usaren idiay ospital. Makitam dagitoy naipaababa a sasao kadagiti pappapeles ken naisurat a bilbilin idiay ospital. Adda sumagmamano kadagiti doktor ken nars nga agusar kadagitoy naipaababa a sasao ng agsasaritada. Isu a kasapulan nga adalem dagitoy. Namnamaen dagiti tao a katrabahoam a kabaelam a basaen iti husto dagitoy naipaababa a sasao.

Iti maikatlo a saritaan ditoy maikapito a paset ket maipanggep iti pannakisarita ti telepono iti pagsapulan. No agtrabahoka iti ospital mabalin a sika ti sumungbat iti telepono. Masapul nga agsaoka iti nalawag ken agalaka iti awan rirona a mensahe. Masapul nga ammom iti husto a panagsungbat iti telepono idiay ospital. Kasta met a kasapulan unay iti panangisurat kadagiti mensahe nga awan rirona.

Adalem a nalatng daytoy maikapito a paset. Masapul nga ammuem dagiti banbanag ditoy a paset iti libro no mangrugika nga agtrabaho idiay ospital.

ERIC Full Text Provided by ERIC

[illegible]

standard measurements [illegible]

Measuring Intake And Output

accurate /ak'y-r-it/ adj. [illegible] wenno [illegible]

approximate /[illegible]/ adj. [illegible] pumada wenno husto

bowl /bōl/ n. [illegible] bowl dafiti malukong

cookies /kook'ēz/ n. pl. of cookie [illegible] biskwit

cubic centimeter (cc's) /[illegible] sen't-mē't-r/ n. [illegible] ti metro a kubito

custard /kus't-rd/ n. leche plan

hold /hōld/ v. [illegible]; laonen

intake /in'tāk/ n. dafiti mainom wenno maipauneg ti bagi

jello /jel'ō/ n. julaman

measurement /mezh'ə-r-ment/ n rukod; sukat
problems /prob'lems/ n pl of problem problema a makuwenta
output /out'poot/ n dagiti isbo, ken dadduma pay.
snack /snăk/ n paq-merendar
solve /sŏlv/ v kuwentaen
steak /stāk/ n karne ti baka

Fluid Balance

average /ăv'rĭj/ adj kalkalainganna
bleeding /blēd'ing/ n gerund panagdara
breathing /brēth'ing/ n gerund panagânges
dehydration /dē-hī'drā'shən/ n panagmaga
diarrhea /dī'ə-rē'ə/ n panagibleng iti nadaruy
die /dī/ v matay
discharge /dĭs'charj/ v ikkaten
discharged /dĭs'chărjd'/ v passive naikkat
edema /ĭ-dē'mə/ n umbal
emesis /ĭ-mes'is/ n sarua
evaporated /ĭ-văp'ə-rāt'id/ v passive nagpukaw; naqawan
excessive /ek-ses'iv/ adj aqsursurok
fluid /floo'id/ n likido; kasla danum
gelatin /jĕl'ə-tən/ n gulaman
imbalance /im-bal'əns/ n saan a nasimbang; di-agpada
intestinal system - paset ti bagi a mangbukel kadagiti bagbag[illegible]
life /līf/ n biag
lose /looz/ v [illegible]pukawan
occurs /ə-kûrz'/ v 3rd per sing mapasamak; maaramid
ordinarily /ôrd'n-er'ə-lē/ adv kadkadawyan
perspiration /pûr'spə-rā'shən/ n ling-et
prescribe /pri-skrīb'/ v. isurat ti matungpal
rekord /rek'ərd/ n ti naisurat; rekord
several days - sumaqmamano nga aldaw
sweating /swĕt'ing/ n gerund panagling-ut
swell /swĕl/ v dumakkel; bumung-or; bumsog
taken into /tāk'ən in'too/ v passive naala iti/ naipan iti
treatment /trēt'mənt/ n panangagas
24-hour period - ti uneg ti 24 nga oras

[illegible]
vomiting /vom'it-ing/ n [illegible]

[illegible]

[illegible] /di-[illegible]/ [illegible]
[illegible] out [illegible] [illegible]
length /lenkth/ [illegible]
long /long/ [illegible]
multiply /mul'[illegible]/ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] equals
[illegible] dua ken
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

advertisement [illegible] advertisement
daytta [illegible] pasdiar
alphabetical order /al'[illegible]/ n [illegible] ti
abesedario
arranged /-rānjd/ v passive [illegible]
classified directory /klas'[illegible] di-rek't-rē/ n [illegible]naqitiipon
a direktorio
garbage collection /gar'bij k-lek'sh-n/ n panangurnong
kadaqiti rugit
government agencies /guv'-rn-m nt a-j n'sēz/ n pl of agency
daqiti agensia ti gobierno
guitar /gi-tar'/ n qitarra
Immigration Department /im'i-gra'sh n di-part'm nt/ n
Benneq ti iseserrek iti pagilian
listed /list'id/ v passive. nailista
listing /list'ing/ n listaan
musical instrument /myoo'zi-kel in'st-m nt/ n pagtokaran
nga instrumento

retail /re-tal'/ n. panaglako iti sagqabassit
State Employment Service - agserserbi iti pagsaadan ti ili
telephone directory - direktorio wenno listaan ti numero
ti telepono

Reading 17

agrees /ə-grēz'/ v 3rd per sing tumunos
being changed - masuksukatan
centimeter /sĕn'tə-mē'tər/ n pagkasangagasut ti metro
deal /dēl/ v lako; pusta
decimeter /des'ə-mē'tər/ n pagkasangapulo ti metro
(ok) it's a deal - wen, daytoy ket maysa a pusta
kilometer /kil'ə-mē'tər/ n kilometro
Let's make a deal - agpinnustatayo
look something up (in a dictionary) - sapulen ti maysa a banag idiay diksionario
meter /mē'tər/ n metro
mile /mīl/ n milya
mileage /mī'lij/ n iti rukod ti kaadayu a milya
millimeter /mil'i-mē'tər/ n milimetro
quizzes /kwiz'is/ n pl of quiz dagiti ababa a panangonton
quizzes /kwiz'is/ v 3rd per sing pagsaludsudan
road signs /rōd sīns/ n pl of road sign dagiti karatula iti kalsada wenno dalan
rotten /rot'n/ adj nalungsot
(a) rotten egg (expression) - nalungsot nga itlog (maysa a pagsasao)
"The last one is a rotten egg" - pagsasao nga ususaren dagiti ubbing. Iti maudi a tao nga agaramid ti maysa a banag ket maawagan iti nalungsot nga itlog; ti maabak iti paglulumbaan ket maawagan ti nalungsot nga itlog.

Business Telephone Techniques

alike /ə-līk'/ adv padapada
caller /kôl'ər/ n ti umaw-awag
how /hou/ v kasano

[illegible] adv [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible] pamilip
[illegible]
[illegible] italiag ti [illegible] no kayatmo nga [illegible] ti
mabati [illegible]
[illegible] - pigudaden ti
kasla [illegible] no ti mabayag a tiempo
[illegible] panais toap
[illegible] ti daranudor
[illegible]
[illegible] pinanibalikas
receiver [illegible] ti telepono)
[illegible]
[illegible] dagiti makaammo
[illegible]
[illegible]
[illegible] kadagiti letra ti sao
[illegible] mensahe
[illegible] pimayan
[illegible]

Miscellaneous Translations

VIII (CULTURAL EXPLORATION: RELATIVES)

Adda mainmano a sao para iti kabagyan iti Ingles. Iti sumaruno a "chart" ket mangiladawan kadagiti kadawyan a sao iti Ingles para kadagiti kabagyan.

Kitaen ti sao a sika (you) nga adda iti "chart". Dagiti sao para iti tunggal maysa a tao nga adda iti "chart" ket mangipakita iti nagkabagyananyo ti daytoy a tao. Kas pangngarigan, ti kabsat ti inam ket ulitegmo (uncle). Agparang ditoy a "chart" ti sao nga uliteg gapu ta isu daytoy ti sao a mangiladawan ti panakikabagyanna kenka. Ken, dagiti met apongmo (grandparents) ket isuda dagiti ama ken ina ti inam. Agparang ti sao nga apong (grandparents) ditoy a "chart" gapu ta daytoy ti panakikabagyanda kenka.

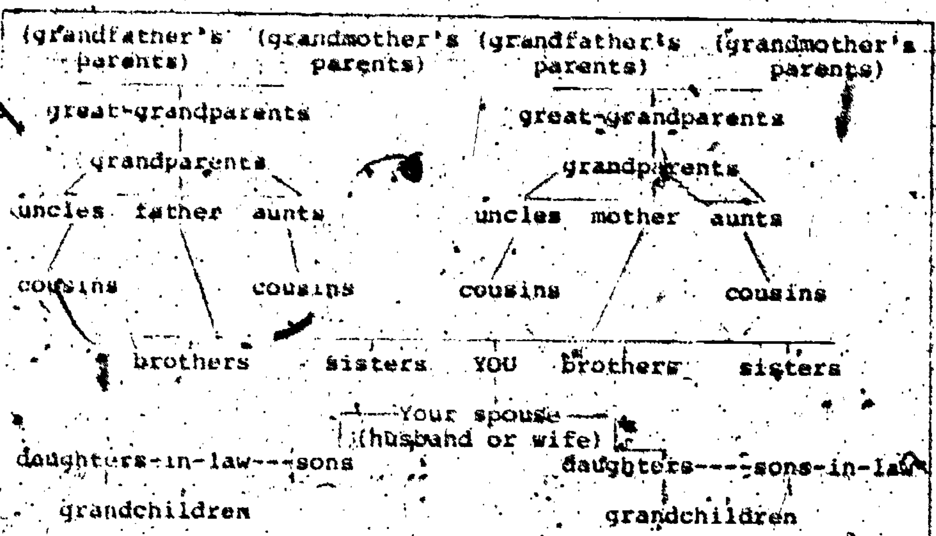

Your spouse's mother is your mother-in-law.

Your spouse's father is your father-in-law.

Your spouse's brother is your ________ ________ ________.

Your spouse's sister is your ________ ________ ________.

AMERICAN FAMILIES

Iti Estados Unidos adu dagiti pamilia a babassit. Masansan a dagiti annak ket umadayuda manipud iti sidong dagiti nagannak ta mangrugida iti kabukbukodanda a pamilia. Masansan a ti pamilia ket nabukel iti agassawa a babai ken lalaki ken dagiti annakda. Mabalin nga agtaeng daytoy bassit a pamilia iti adu a milya a kaadayu manipud iti pagtaengan dagiti nagannak kenkuada. Adu dagiti annak a saanda unay nga ammo dagiti apongda wenno ikit, uliteg ken kasinsinda.

Adda sumagmamano a pamilia nga addaan dagiti apongda nga agtaeng kenkuada. Ngem masansan nga adda kabukbukodan a balay wenno pagtaengan dagiti apongda uray no kalugaranda ti annakda.

Ditoy Hawaii dagiti tao ket agtaengda ti asideg kadagiti nagannak kenkuada. Ti gapuna daytoy ket ti estado nga Hawaii ket bassit ken adu dagiti tao nga agayat nga agtaeng ditoy. Ken, adda met napigsa a bileg ti biag

[illegible] Kulagi [illegible] days (Oriental) tapno daqiti [illegible] mangkita kadaqiti naqannak [illegible]. Masarian [illegible] ket daga kabukbukodanda [illegible] met daqiti anak [illegible] annakda [illegible]

[illegible]

	your grandparents, grandfather grandmother
	your father & mother
your father's brothers your mother's brothers	your uncles
your father's sisters your mother's sisters	your aunts
your siblings	your brothers & sisters
your uncle's children	your cousins
your aunts' children	your cousins

[illegible] Kagiwa[illegible]

Usaren daqiti ubbing daqiti sumaganad a sao a pangawag kadaqiti naqannak kenkuada:

father	mother
daddy	mommy
dad	mom
pop	ma
pa, papa	mama

Daqiti sumaganad a sao ket mausar para kadaqiti apong:

grandfather	grandmother
granddad	grandma
granddaddy	tutu (Hawaiian)
grandpa	grandmam

ERIC Full Text Provided by ERIC

Dagiti sumaganad a sao ket usaren para kadagiti ikit ken uliteg:

uliteg (uncle) + umuna a nagan
Uncle Bob

ikit (aunt) + umuna a nagan
Aunt Helen

No dadduma, usaren to auntie (ikit) para kadagiti babbai a nataengan nga asideg a gayyem uray saan a kabagyan isuna.

Masansan nga awagan dagiti kasinsin ti umuna a naganda. Dagiti dadduma a tao ket agusar ti pagawag a, kasinsin (cousin) + umuna a nagan; kas iti, Kasinsin Sarah, Kasinsin Mike. Ngem, masansan a dagiti kasinsin ket maawagan ti umuna a nagan laeng.

Tr2 (MEDICAL ABBREVIATIONS)

Masapul nga adalem dagitoy naipaababa a sao sakbay nga agtrabahoka iti ospital. Mabalin a kayatmo a rugian itan nga adalen dagitoy.

1.	aa	iti tunggal; kada
2.	a	iti, ti
3.	AC, a.c.	sakbay pannangan
4.	ad lib	iti kayat a tarigagay; no kayatam
5.	AM	bigat
6.	BID	mamindua ti maysa nga aldaw
7.	BM	panagibleng; panagtakki
8.	BP	presion iti dara
9.	BR	pagdigusan - kasilyas
10.	BRP	dagiti gundaway a panangusar iti kasilyas
11.	c̄	kadua; katipon
12.	CVA	atake
13.	Dx	panangsukimat ti puon ti sakit
14.	elix.	matumar nga agas a harabe
15.	ext.	tubbog; iti ruar, maaramat iti ruar
16.	EEG	instrumento a pag-eksamen iti utek
17.	EKG	instrumento a pag-eksamen iti puso
18.	ENT, EENT	lapayag, mata, agong, karabukob
19.	GI	dagiti bituka ken bagbagis
20.	Gm.	gramo

ERIC Full Text Provided by ERIC

[illegible]	[illegible]	[illegible] ... agas
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	PM	[illegible]
[illegible]	[illegible]	ma[illegible] iti [illegible] ti [illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible] babaen iti [illegible]
28.	[illegible]	[illegible] agas)
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible] babaen iti ngiwat [illegible] ken [illegible] umnom)
[illegible]	[illegible]	[illegible] sakit ti [illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
36.	PM	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible] iti [illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
40.	PT	panangtaripato wenno panangagas iti [illegible] babaen ti panangwatwat
41.	[illegible]	maminsan ti maysa nga aldaw, inaldaw
42.	[illegible]	mamimpat ti maysa nga aldaw.
43.	q2h	tunggal dua nga oras
44.	q4h	tunggal uppat nga oras
45.	q8h	tunggal walo nga oras
46.	qs	makaanay a kantidad wenno kaadu
47.	ROM	panangisursuro iti garaw (panangwatwat)
48.	R, Rt.	kanawan
49.	RT	panangagas wenno panangtaripato - babaen iti rayos
50.	Rx	tumaren; alaen (nga agas).
51.	s	awan; awanan iti
52.	SOS	no kasapulan daytoy
53.	ss	kagudduay; gudua
54.	sol.	templa ti agas wenno kemikal
55.	STAT	dagus; insigida
56.	SUBQ, SUBC	iti baba (uneg) ti kudil

57.	tab.	tableta
58.	tbsp.	kutsara
59.	TID	mamitlo ti maysa nga aldaw
60.	TPR	Kalam-ek wenno Kapudot ti bagi, Pulso, Panagangea
61.	tr., tinct.	tintura
62.	tsp.	kutsarita

ERIC
Full Text Provided by ERIC

[illegible] ... patalia ... [illegible]

[illegible] ... kabaian dagiti ... nabasaan ... [illegible]

[illegible] ... Amerikano ... [illegible]

[illegible] ... dagiti ... rikli [illegible] ... dagiti ... [illegible] ... dagiti ... pangsandi ken [illegible] ... kamenar ... [illegible] ... doktor, ... ken [illegible] ... mabalin ... dagiti ... ken ... [illegible] ... manaipit ... ken [illegible] ... pangsandi ken ... [illegible] ... ken [illegible].

[illegible] daytoy ... pasét, ... a kitaem ken [illegible] dagiti ... [illegible] ... iwan itudtudona a sika [illegible] ken [illegible] ken ... usar dagiti pangsandi [illegible] ... lalaki.

ERIC Full Text Provided by ERIC

Vocabulary/Phrases

Reading 18

accidents /ak'ə-dənts/ n pl of accident dagiti di napadaan naaramid; dagiti karkarna a napasamak
automobile /ô-tə-mō-bēl/ n pagluganan nga adda makinana
busiest /biz'ē-əst/ adj kaaduan ti aramidna
emergency rooms - pagawatan iti ospital kadagiti tao nga addaan darikmat a napasamak kas dagiti aksidente wenno sakit
food poisoning - nagamut iti makmakan (taraon)
heart attack /härt ə-tăk'/ n atake iti puso
life-saving treatment - panagagas tapno maisalakan iti biag
lives /līvz/ n pl of life dagiti biag
serious /sir'ē-əs/ adj. nakaro; nadagsen
suddenly /sŭd'n-lē/ adv dimteng a di napakadaan; maigiddato
techniques /tek-nēks/ n pl of technique wagas, pamay-an
trained /trānd'/ v passive nasanay; nasursurwan

Reading 19

afraid of - agbuteng iti
cause /kôz/ n gapu; punganay
dangerous /dān'jər-əs/ adj napeggad
disaster /di-zăs'tər/ n dimteng a rigat; didigra
employees /ĕm-ploi'ēs/ n pl of employee dagiti agtrabaho, mangmangged
escape plan /ĕ-skāp' plăn/ n gakat iti panagtalaw, panaglibas
extinguished /ĕk-sting'gwish/ v passive iniddep; pinatay
fire /fīr/ n apuy; uram
fortunately /fôr'chə-nit'lē/ adv nagasat
in case there is (a fire) - no kas pagarigan nga adda uram
knowledge /nŏl'ĭj/ n pannakaammo; pagsiriban
major /mā'jər/ adj dakkel; kangrunaan
others /ŭ'thərs/ pron pl dagiti sabali
panic /păn'ik/ n ririribuk gapu ti buteng
United States - Estados Unidos

Reading 20

carbon dioxide extinguishers - pagiddep wenno pagpatay iti uram nga agusar iti kemikal a "carbon dioxide"

[illegible] fire extinguishers - [illegible], remikal-a pagiddep ti uram
[illegible] n [illegible] pigilaanan
Code Red [illegible] - senias nga usaren ti ospital no adda uram
depend on /di-pend' [illegible]/ agtalek ti
electrical fire - [illegible] uram ti elektrisidad
extinguishers /[illegible] wi-sh[illegible]/ n pl of extinguisher
[illegible] pagpatay iti uram)
flammable /flam'-[illegible]/ adj [illegible] mauram wenno aqqil-ayab
gasoline /gas'-[illegible]/ n gasolina
grease /gres/ n [illegible]
linen /lin'-n/ [illegible]

Reading 21

bed number [illegible] n numero iti katre
beside /bi-sid'/ adv malaksid ta
cardiac arrest /kar'de-ak' a-rest'/ n atake ti puso
Code BTA (Bomb Threat Alert) - senias nga usaren no adda bomba
iti [illegible] wenno maysa a patakder a balay
Coronary Care Unit (CCU) - parte iti ospital a pagaywanan
kadagiti pasiente a naatake (ti puso)
drill /dril/ n panangpadas
Intensive [illegible] Unit (ICU) - parte iti ospital a pagaywanan
kadagiti pasiente nga addaan nakaro wenno nadagsen
a sakit
nurses' station /nurs'is sta'shan/ n estasyon dagiti nars
room number - numero iti kuarto

Clinics

completely /kom-plet'le/ adv naanay; kompleto
doctor's office - opisina dagiti doktor
examinations /eg-zam'a-na'shan/ n pl of examination dagiti
panag-eksamen
fees /fez/ n pl of fee dagiti bayad
lab tests (laboratory tests) - panag-eksamen kadagiti dara,
isbo, takki ken dadduma pay
lab work (laboratory work) - dagiti maaramid iti laboratorio
laboratory /lab'r-a-tor'e/ n laboratorio

private /pri'vit/ adj pribado
private clinics - dagiti pribado a klinika
private practice - dagiti doktor nga addan kabukbukodan wenno pribado a klinika
released /ri-lesd'/ v pp of release pagawiden (manipud iti ospital wenno klinika
sends /sends/ v 3rd per sing ibaon
sorts /sorts/ n pl of sort dagiti kita
supported /s-port'id/ v pp of support tinulongan; sinarapa
tax money - dagiti kuarta nga aggapu iti buis
technicians /tek'nish-n/ n pl of technician dagiti tekniko
treatment /tret'm-nt/ n panangtaripato; panangagas
well /wel/ adj nalaing; nasalun-at

Miscellaneous Translations

ITI (RELATIVE CLAUSES)

Adalen dagiti sumaganad a sarita.

1. A person who has a heart attack can go to the emergency room.

a. Who can go to the emergency room?

b. Can a person who has a heart attack go to the emergency room?

A person who has a heart attack can go to the emergency room.

who has a heart attack is a relative clause.

Iti "relative clause" ket maysa nga ababa a sarita nga adda iti uneg iti kangrunaan a sarita. Isurat iti kangrunaan a sarita ditoy.

2a.

Isurat itan iti kompleto a sarita a mairaman iti "relative clause".

2b.

Iti "relative clause" ... naisurat iti nayon a pakaammo maipanggep iti kinsrunan a sarita. Iti kinsrunan a sarita ket daytoy iti "A person can go to the emergency room." Iti "relative clause" ket mangibaga iti "A person who has a heart attack can go to the emergency room". Iti "relative clause" ket ... a mangiladawan maipanggep iti ... sarita.

Usaren ... iti "relative clause" ... a sao wenno ... Iti "relative clause" ... siasino ... Makitam iti "relative clause" ket adda ... "relative clauses" ... sarita.

1. A person who has food poisoning can go to the emergency room.

2. A person who was in an automobile accident can go to the emergency room.

3. The doctors and nurses who work in the emergency room are trained in life-saving techniques.

4. People who are in serious accidents or who suddenly become sick go to the emergency room in a hospital.

Nayonan iti "relative clause" ti tunggal sarita iti baba.

7. The student ______ is absent.

8. The man ______ is from Korea.

9. The nurse ______ is an R.N.

10. The women ______ are gone.

11. The children ______ are playing.

VII (MORE RELATIVE CLAUSE)

Tandaanan dagiti "relative clauses" nga inadalyo ditoy a paset ti leksion. Dagiti "clause" ket mangrugi iti sao a siasino (who). Mabalin met a mangrugi dagiti "relative clauses" ti sabali a sao. Kas pangngarigan,

Fire isn't the only emergency that can happen in ...

Iti "relative clause" ket naisurat iti sabali a letra. Ania a sao ti mangrugi iti "relative clause" dita pangarigan a sarita?

VIII

Adalen itan dagiti sumaganad a sarita. Ugesan ti "relative clause" iti tunggal maysa a sarita.

1. The house that we live in is for sale.

2. The cat that has stripes is lost.

3. The drill that we practiced was a fire drill.

4. Code BTA is a code that you should know.

5. The germs that cause the disease are very dangerous.

6. The man that has a beard is a teacher.

7. The woman that ate the candy is sick.

Ammom a nausar iti siasino (who) iti "relative clause" a mangitudo iti tao. Kaano ti panangusarmo iti a; nga (that)?

Adalen itan ti sumaruno a sarita.

> "You should know code BTA, which means "bomb threat alert"."

Ania iti sao a mangrugi iti "relative clause" iti sarita dita ngato?

Paggaludsod kadi a sao iti ania (which) nga adda iti "relative clause"?

Iti ania (which) ket mangitudo kadagiti banbanag, saan a tattao.

Tr) (IMPERSONAL USE OF YOU AND THEY)

Impersonal Use of You

Masansan nga usaren dagiti Amerikano ti pangsandi a sika (you) a mangiturong iti maysa a tao (someone) wenno uray sinoman (anyone). Iti sika (you) ket saan a kanayon a mangiturong kenka (you) a kas maysa a naitudo a tao.

Adalen dagiti pangngarigan dita baba.

1. A: I need to know what time it is in New York.

   B: Call the operator and ask.

   A: Can you / someone / anyone ask for that information?

... can take ...

A. [illegible] can you / someone / anyone park here at night?

B. [illegible] you / someone / anyone [illegible] can.

Iti pagsasao nga Ingles, ket kadawyan ti panangusar iti sika (you) nga awan maysa a tao nga itudtudona. Iti nangayed a panagsasao ken panagsurat iti Ingles, agusar dagiti dadduma a tao iti maysa a tao (one), saan a sika (you). Kas pangngarigan,

4. I wonder if one can ask for that information.

5. Can one park here at night?

NOTE: Daytoy a panangusar iti maysa a tao (one) ket pormal unay. Saan a padasen nga usaren daytoy iti pagsasaom.

No dadduma mabalin a saan a nalawag no ti agsasao ket agus-usar iti sika (you) a mangitudo ti uray sinoman wenno no ti kayatna nga itudo ket sika (you) a mismo. No saanka a siguradu, saludsodem ti agsasao tapno ilawlawagna pay basit.

Impersonal Use of They

Masansan nga usaren dagiti Amerikano ti pangsandi nga isuda (they) a mangitudo iti grupo a saan a nainaganan. Adalen dagiti sumaganad a pangngarigan. Ti isuda (they) kadagitoy a pangngarigan ket mangitudo iti sumagmamano (some) a tao. Ngem saantayo nga ammo no siasino dagitoy a tattao.

1. They say the weather is beautiful in Hawaii.

2. When did they raise the taxes?

3. When will they discover a cure for cancer?

4. Did you read this article? They don't know what they're talking about.

5. A: I called the city office about the bus schedule.

   B: What did they say?

   A: They had lots of excuses as usual.

Masansan nga usarentayo ti pagsasao iti isuda (they) nga awan itudtudona a tao wenno tattao. Daytoy ket saan a masansan nga usaren iti panagsurat. No awan ti kayattayo nga itudo a tao iti panagsurat, masansan nga usarentayo dagiti sarita a "passive". Kas pangngarigan,

6. It is said the weather is beautiful in Hawaii. (see sentence 1 for the active sentence, which would be used in speech.)

7. When were taxes raised? (see sentence 2.)

8. When will a cure for cancer be discovered? (see sentence 3.)

Padasen a denggen dagiti Amerikano no agsaritada. Masansan a mangngegmo ida nga agusar kadagiti sika (you) ken isuda (they) nga awan maysa a tao wenno tattao nga itudtudona. Masapul nga awaten no kasano ti panangusar kadagitoy. Asa sem met nga usaren dagitoy iti pagsasaom.

Tr4 (INTERPRETATION)

Markaan iti (✓) ti sarita nga adda iti tunggal ragup dita baba a kaasitgan ti kaipapanan ti immun-una a sarita.

Tr5 (PERSONAL PRONOUNS)

Adalen ti sumaganad pakaammo.

A doctor who has a private practice has his own office.

The doctor sends his work to a laboratory.

Maysa kadi a lalaki wenno babai iti doktor kadagiti pangngarigan a sarita? Iti Ingles masansan nga usaren ti pangsandi a para lalaki no awasaotayo para iti sapasap. Dagiti pangngarigan a sarita ket adda met kadagiti babasaen maipanggep iti [illegible]. Dayta a babasaen, sarsaritaentayo dagiti doktor a kas maysa a raqup. Saantayo a sarsaritaen iti maysa a naitudo a doktor. Mabalin a daytoy a doktor ket babai wenno lalaki. Usarentayo ti pangsandi a para lalaki no saan a maysa a naitudo a tao a babai wenno lalaki ti sarsaritaen. Dagiti dadduma a tao ket aqusar kadagiti kakuana/kenkuana (him/her, his/hers), isuna (his/her) tapno naliklikan ti parikut a kas dagiti doktor ket lalaki laeng. Isu a makakitaka kadagiti sarita a kas kadagitoy:

A doctor who has a private practice has his/her / his or her own office.

The doctor sends his/her / his or her work to a laboratory.

TPS (INTERPRETATION)

Basaen dagiti sarita dita baba. Isurat ti M iti abay ti sarita no ti pangsandi a para lalaki ket nalawag a nangitudo iti lalaki. Isurat ti M/F no ti pangsandi a para lalaki ket nausar a mangitudo kadagiti amin a babai wenno lalaki nga adda iti raqup.

ERIC Full Text Provided by ERIC

UNIT IX

THE LIBRARY

PREVIEW

Iti kadakkelan a paset ditoy maikasiyam a leksion ket maipanggep iti "library" - penpen dagiti libro ken pagbasaan. Ti tunggal maysa kadakayo amin ket masapul nga ammom nga usaren ti "library", ken dagiti naduma-duma a kita ti banbanag ken pakpakaammo nga adda iti "library". Ditoy a paset ket agpalabaska iti sumagmamano a tiempo idiay "Library". Adalem ti panangusar iti Reader's Guide to Periodical Literature - (Makitam ti kaipapanan daytoy dita "Vocabulary Translations" iti sumaruno a panid a babasaen) ken ti panangusar iti katalogo dagiti kard. No malpasmon daytoy a paset, masapul nga ammomon no kasano a sapulen dagiti kayatmo nga ammuen a banbanag ken pakpakaammo iti "library". Masapul a nanam-ay iti panagriknam no addaka iti "library". Masapul a kabaelam nga usaren dagiti katalogo ken dagiti pagidulinan ti pappapel nga adda iti "library". Ken masapul met a kabaelam ti agpatulong iti agimaton iti "library" no madimo masapulan dagiti kayatmo.

Makatulong kenka iti "library" a kas maysa nga estudiante. Adda met banbanag a pakpakaammo a makatulong iti panagsapulmo iti trabaho. Adu dagiti kasapulan unay a banbanag a pakpakaammo nga adda iti "library".

ERIC Full Text Provided by ERIC

Vocabulary/Phrases

Timely Tips On Health And Safety - Be A Medical Watchdog

alcoholic /ăl'kə-hôl'ĭk/ adj mangnginom; mammartek

allergy /ăl'ər-jē/ n sakit a magia kadagiti banbanag a di-kayatan ti bagi

blood pressure /blŭd prĕsh'ər/ n presion iti dara

cancer /kăn'sər/ n maysa a kita iti sakit (kanser)

cervix /sûr'vĭks/ n matris

checkup /chĕk'ŭp/ n panag-eksamen (iti bagi)

checked /chĕkd'/ v passive naeksamen

chest x-ray /chĕst ĕks'rā/ n panag-eksamen ti bara babaen iti rayos-ekis

detect /dĭ-tĕkt'/ v maripirip; mailasin

determine /dĭ-tûr'mĭn/ v ikeddeng; ipatingga

diabetes /dī'ə-bē'tĭs/ n diyabetes

die of stroke - matay iti atake

frequently /frē'kwənt'lē/ adv masansan

harm /härm/ n dangrang

Health history - dagiti napalpalabas a sakit ken dunor iti bagi

hemoglobin content - ti nalabaga a paset ti dara

indications /ĭn'dĭ-kā'shəns/ n pl of indication mangipakita; pakaamuan

inspection /ĭn-spĕk'shən/ n panangusisa

involves /ĭn-vŏlvz/ v 3rd per sing iraman

irregularity /ĭ-rĕg'yə-lăr'ĭ-tē/ n di-panagpadapada

means /mēns/ n pamay-an; pamuspusan

meaningful sounds - dagiti uni (ti puso ken bara) nga adda kaipapananna

medical watchdog - para bantay ti salun-at (dagiti doktor)

microscopic examination of cells-panag-eksamen kadagiti selola nga agusar iti "microscope"

mild /mīld/ adj kalkalaingan; nalumanay

needs /nēds/ n pl of need dagiti pakasapulan

Pap test /păp tĕst/ n panagragpa iti matris

periodic /pĭr'ē-ŏd'ĭk/ adj gagangay

permits /pər-mĭts/ v 3rd per sing palubusan

physical examination - pag-eksamen ti bagi
practically /prak'tik-le/ adv mabalin nga ipakat
pressing /pres'ing/ n gerund panangipilit
produced /pr-d/yood/ v pt of produce napataud; nagbalinan
protect /pr-tekt'/ v salakniban
pulse rate /puls rat'/ n bilang iti pitik ti pulso
respiration rate /res'p-ra'shun/ n bilang ti panaganges
routine /roo-ten'/ adj gaganggay
ruin /roo'in/ v dadaelen
search /surch/ n panagsukimat
secretions /si-kre'shuns/ n pl of secretion dagiti tubbog nga agruar ti bagi
severe /se-vir'/ adj nakaro; nadagsen
shape /shap/ n kasasaad
stethoscope /steth'e-skop'/ n instrumento a pagdengngeg kadagiti uni ti bagi
studies /stud'ez/ n pl of study dagiti panag-eksamen
surface /sur'fes/ n ruar; rabaw
TB (Tuberculosis) /t/y/oo-bur'kya-lo'sis/ n sarut
temperature /tem'per-e-choor'/ n kapudot wenno kalam-ek
timely /tim'le/ adj apagisu a tiempo
tips /tips/ n pl of tip dagiti balakad, patigmaan
trained /trand'/ v passive dagiti nasursuruan a ramramay (dagiti doktor)
tumors /t/y/oo'mers/ n pl of tumor dagiti letteg
urine sample - isbo a maeksamen
uterus /yoo'ter-es/ n aanakan; matris
valuable possession - napateg a tagikua
watchdog /woch'dog/ n para bantay (nga aso)
x-ray /eks'ra/ n sayos ekis

Getting Acquainted with A Textbook

answers /an'serz/ n pl of answer dagiti sungbat
author /o'ther/ n mannurat; nangisurat
chapters /chap'ters/ n pl of chapter dagiti kapitulo
collect /ke-lekt'/ v tiponen; alikumkumen
copyright /kop'e-rit/ n kalintegan iti libro

dots /dŏts/ n pl of dot dagiti tulnek
editor /ĕd'ĭ-tər/ n manarawidwid ti warnakan
figures /fĭg'yərz/ n pl of figure dagiti ladawan
get acquainted with - makiam-ammo iti
glossary /glŏs'ə-rē/ n nakatiponan dagiti nailawlawag a sao
headings /hed'ĭngs/ n pl of heading dagiti pangrugian; paulo
index /ĭn'dĕks/ n mangitudo ti pagkitaan
information /ĭn'fər-mā'shən/ n pakaammo; pakdaar
interesting /ĭn'trĭst'ĭng/ adj makaay-ayo
italics /ĭ-tăl'iks/ n pl of italic dagiti naisurat ti s[illegible]li a letra
look through - kitaen kadagiti
marked /mărkd'/ v passive namarkaan
numbered /nŭm'bərd'/ v passive naikkan iti numero
once /wŭns/ adv maminsan laeng
page number - numero iti panid
poem /pō'ĕm/ n daniw
poetry /pō'ĭ-trē/ n dandaniw
preface /prĕf'ĭs/ n pangirugi iti sinuratan
printed /prĭnt'id/ v passive naimprenta
printing dates - petsa a panakaimprenta
published /pŭb'lĭshd'/ v passive naisaknap; naiwarnak; naiwaragawag
publisher /pŭb'lĭsh'ər/ n ti a[illegible]nap, agiwarnak
recognize /rĕk'əg-nīz'/ v mabiqb[illegible] ammuen
review /rĭ-vyōō/ n panangasaas; panangammiris
self-check tests - dagiti panangasaas (eksamen) ti bagi
table of contents - mangitudo ti pagkitaan
textbook /tekst'book'/ n pang-araling aklat
thumb through - ukraden (iti panid ti libro)
title /tit'l/ n paulo; titulo
underlined /un'dər-līnd/ v passive naugesan
up-to-date /up-tə-dāt/ adj kanka[illegible]yon nga apagisu; di-maladaw
useful /yōōz'fŭl/ adj masapul; adut' pakasapulanna, pakaaramatanna
written /rĭt'n/ v passive naisurat
wrote /rōt/ v pt of write insurat

ERIC Full Text Provided by ERIC

Using The Library

articles /ar'tĭ-kəlz/ n pl of article banbanag a naisurat; artikulo

available /ə'vā'l-bəl/ adj mabalin a gunoden; maawat

aware of /ə-wâr' ôv/ adj siaalibtag; sisisiput

borrow /bŏr'ō/ v buloden

bound /bound/ v passive of bind naakkuban, naroppet (kas iti libro)

card catalog /kärd kăt'l-ŏg'/ n katalogo dagiti kard

college /kŏl'ĭj/ n kolehio

copies /kŏp'ēs/ n pl of copy dagiti kopya

film strips /fĭlm strĭps/ n pl of film strip dagiti pelikula

imaginable /ĭ-măj'ə-nə-bəl/ adj mabalin a patpa-pattaen

interested /ĭn'trĭst'ĭd/ adj mangayangay; maayayo

librarian /lī-brâr'ē-ən/ n agimaton ti pakaipempenan dagiti pagbasaan

library /lībrĕr'ē/ n penpen dagiti pagbasaan

magazines /măg'ə-zēns'/ n dagiti warnakan ti sabasap a babasaen

material /mə-tîr'ē-əl/ n aruaten

microfilm /mī'krə-fĭlm'/ n dagiti kababassitan a pelikula

movies /mōō'vēz/ n pl of movie dagiti sine

newspapers /n/y/ōōz'pā'pər/ n pl of newspaper warnakan; diaryo

pamphlets /păm'flĭts/ n pl of pamphlet dagiti naingpis ken ababa a babasaen

pamphlet file - urnos dagiti babasaen a naingpis ken ababa

Periodical Literature - dagiti basbasaen; warnakan

public /pŭb'lĭk/ adj maipapan ti pagilian

puppet shows /pŭp'ĭt shōs/ n pl of puppet show dagiti pabuya a babassit a munieka (sinanta-tao)

Readers Guide /rē-dərs gīd/ n mangiturong kadagiti agbasbasa

rekords /rĕk'ərdz/ n dagiti plaka

reference /rĕf'ər-əns/ n reperensia

shelves /shĕlvz/ n pl of shelf dagiti estante

specially trained people - dagiti tao nga adda naisangsangayan a nagsanayan

subject /sŭb'jĕkt'/ n topiko; banag nga ammirisen

take place - sukatan; sublatan

topic /top'ik/ n topiko; Linaq a saritaan

university /yoo'nə-vûr'sə-tē/ n Kangangatuan a pagadalan; unibersidad

videotapes /vid'ē-ō'tāpz/ n pl of videotape dagiti pelikula a nakatelebision

Miscellaneous Translations

Tr1 (COMPREHENSION)

20. Basaen dagiti sumarsaruno a listaan. Basaen iti listaan nga addaan numerona nga (1-8). Basaen iti listaan nga addaan letrana nga (a-o). Iparis dagiti padmat ti libro nga adda iti kanawan kadagiti pakpakaamo nga adda iti katigid. Naaramiden ti umuna a bilang para kenka.

Tr2 (VOCABULARY)

Ilawlawag ti kaipapanan dagiti sumarsaruno a sao. Naited dagiti pangngarigan a sarita para ti tunggal sao. Mabalin a kayatmo nga basaen nga isurat dagiti sabali a pangngarigan.

UNIT X

OBSERVING AND REPORTING

PREVIEW

Adda dua kangrunaan a paset iti maikasangapulo a leksion. Iti umuna a paset, maadalmo ti maipanggep iti panangpaliiw kadagiti pasientem idiay ospital. Maadalmo a nangnangruna unay iti panangpaliiw kadagiti pagbalbaliwan iti pasientem. Nangnangruna met nga ipadamagmo dagitoy a pagbalbaliwanna. Maadalmo nga adda dua a klase iti padpadamag maipanggep iti pasiente--"objective reports" ken "subjective reports". (Makitam ti kaipapanan dagitoy a sasao dita "Vocabulary Translations" iti sumaruno a panid a babasaen.) Masapul nga awatem ti pagsabalian dagitoy dua a klase iti padpadamag maipanggep iti pasiente.

Iti maikadua a paset, asdasem ti panagsungbat ken panagisurat kadagiti saludsod iti pormas. Adda pormas a maawagan iti "Intake and Ountput" ken saba-sabali a kita iti pormas iti ospital. Ti tunggal maysa kadagitoy a pormas ket addaan kasapulan a sasao a masapul nga awatem ti kaipapanananda no agtrabahoka iti ospital.

Adda met pormas wenno papeles iti bangko dita paset iti leksion maipanggep ti porpormas. Daytoy a paset ket naglaon ti pakpakaammo tapno makatulong kenka maipanggep ti panagurnongan ken panagpai-tseke idiay bangko.

Masapul nga awatem amin dagitoy a pakpakaammo ditoy maikasangapulo a paset. Mabalin a kayatmo met ti mangala iti sumagmamano a tseke ken sumagmamano a papel a pagidepposituan manipud iti bangko a pagurnongan ken pagutangan nga usaren a pagasaasan iti klase.

Vocabulary/Phrases

Observing And Reporting

avoid /ə-void/ v liklikan; listan
bathe /bāth/ v agdigus; padigusen
blue lips /bloo lips/ n pl of blue lip aglilitem dagiti bibig
changes /chānj'is/ n pl of change dagiti pagbalbaliwan
cough /kôf, kŏf/ n uyek
cyanosis /sī'ə-nō'sis/ n aglil[illegible]
facts /fakts'/ n pl of fact dag[illegible] pudno a napasamak
fever /fē'vər/ n gorigor
flushed face - lummabassit a rupa
including /in-klood'ing/ n gerund mairaman; maikadua
interpret /in-tur'prit/ v ipalawag; ibuksilan
might be /mit be/ v mabalin a nga
mouth odor /mouth ō'dər/ n angot iti ngiwat
notice /nō'tis/ v kitaen; lasinen
objective observations - panangpaliiw kadagiti pudno a napasamak
objective symptoms - dagiti pakailasinan a saksakiten iti bagi a makita, mangngeg, marikna ken maangot
observations /ŏb'zər-vā'shəns/ n pl of observation dagiti paliiw
observe /əb-zûrv'/ v agpaliiw
observing /əb-zûrv'ing/ n gerund panagpaliiw
opinion /ə-pin'yən/ n kapanunutan
puffiness /puf'i-nes/ n bumsog
pulse rate /puls rāt/ n bilang iti panagpitik ti pulso
rash /rash/ n nagkagatan ti insekto wenno gagatel ti bagi
red /red/ adj nalabaga; nalabassit
reporting /ri-pôrt'ing/ n gerund panangibaga; panangipadamag
reporting /ri-pôrt'ing/ v prp of report ipadpadamag; ibagbaga
sign /sin/ n tanda; pagilasinan
smell /smel/ v angoten
something /sum'thing/ pron maysa a banag
symptoms /simp'təms/ n pl of symptom dagiti pakailasinan ti sakit
tired /tīrd/ adj nabannog
vital signs /vī'təl sīns/ n pl of vital sign dagiti bilang ti kalam-ek wenno kapudot iti bagi, pulso, panagangos ken presion ti dara

X

wheezing /hwez'ĭng/ n nairut ken nauni a panagangas
wrong /rông/ adj dakes; nadi

Subjective Symptoms

express /ĕk-sprĕs/ v isawang
listen /lĭs'ən/ v agdengngeg; dumngeg
only one /ōn'lē wŭn/ pron isu laeng
pain /pān/ n ut-ot; sakit
recognize /rĕk'əg-nīz'/ v ammuen; mabigbig
subjective symptoms - dagiti pakailasinan a saksakiten iti baqi a di-makita wenno marikna (ti sabali) malaksid no ti pasiente ti mangibaga kadagitoy.

Short Readings

any /ĕn'ē/ adj uray no ania; uray no sino
in four ways - ti uppat a wagas wenno pamuspusan
patient's pain - ti ut-ot wenno sakit (a marikna) ti pasiente
should make - masapul nga aramidon
should not make - saan a masapul nga aramiden

Medical Forms In The Hospital

asked to - pinagsaludsodan
carefully /kâr'fŭl'ē/ adv naannad; naal-luad
charts /chärts/ n pl of chart dagiti pormas wenno pappapeles nga usaren ti ospital
end /ĕnd/ n pagtungpalan
fill in /fĭl ĭn/ v ikkan (suratan)
fill out /fĭl out/ v sungbatan (suratan)
forms /fôrms/ n pl of forms pappapeles; pormas
interview /ĭn'tər-vyōō'/ v kasarita
list /lĭst/ n listaan
medical forms - dagiti pormas a maipapan ti panagagas
partner /pärt'nər/ n kadua
practice /prăk'tĭs/ v asaasen
section /sĕk'shən/ n paniđ; paset
supervisor /sōō'pər-vī'zər/ n mangimaton; superbisor
translations /trăns-lā'shəns/ n pl of translation dagiti naiyulog (ti sabali a pagsasao)

x

ERIC Full Text Provided by ERIC

vocabulary /vō-kab'y-lĕr'ē/ n pagbasaan a pagadalan ti sao

Intake And Output Record - Chart 1 & Chart 2

absorbed /ăb-sŏrbd'/ v passive nasagepsep
description /di-skrip'sh-n/ n salaysay; panangiladawan
emesis /i-mes'is/ n sarua
intake /in'tak/ n dagiti maipauneg (mainom, maitudok) iti bagi
intake and output record - dagiti naisurat a naipauneg ken
naiparuar iti bagi
intravenous (IV) /in'tr-ve'n-s/ n suero
medication /med'-ka'sh-n/ n agas
nurse's initial - panagpirma iti umuna a letra (ti nagan)
dagiti nars
nurses' signature - pirma dagiti nars
oral feeding /ŏr'-l fēd'ing/ n taraon a maipauneg babaen
iti ngiwat
output /out'put/ n dagiti agruar iti bagi (isbo, ling-et
ken daddumá pay)
remarks /ri-marks/ n pl of remark dagiti saw-en wenno maisalpika
maipanggep ti....
stool /stōōl/ n takki; ibleng
stool if loose in cc - sukat iti takki (ibleng) no nadaruy
suction drainage /sŭk'sh n drān'ij/ n daqiti masagepsep manipud
ti bagi kas dagiti ano ti sugat a naoperar, plumas
ken daddumá pay
surname /sŭr'nam/ n apelyido
urine /yōō'rin/ n isbo
volume absorbed - kaadu ti nasagepsep
volume in cubic centimeter (Vol. In cc.) - kaadu ti rukod a "cc"

Preoperative Checklist - Chart 3

addressograph plate /-dres'o'graf plāt/ n maysa a banag a
metal nga adda nagan ken numero ti pagtaengan
(ti pasiente)
ambulatory /ăm'by-l-tŏr'ē/ adj makapagna-pagna
amount (amt.) /-mount'/ n pakadagupan
assistance /-sis't-ns/ n tulong; badang
blood type /blŭd tip/ n tipo iti dara

x

BP (blood pressure) /blud presh'ər/ n presion iti dara
braided /brād'id/ v passive nasal-lapid
catheterized /kath'ə-tər'īzd'/ v passive natudokan iti goma a tubo ti bagi (tapno rumuar ti isbo)
checklist /chek'list/ n listaan a pagkitaan
contact lens /kon'takt lens/ n bassit ken nagtitimbukel a sarming ti mata
cosmetics /koz-met'ik/ n pl of cosmetic banbanag nga usaren para iti rupa ken bagi kas dagiti pulbos ken bangbanglo
cross match slips - papel a nakaisuratan iti tipo ti dara
defecated /def'ə-kāt'id/ v pt of defecate timakki; isimibleng
dentures /den'chərs/ n pl of denture dagiti pustiso a ngipen
dictated /dik'tāt'id/ v pp of dictate naidiktar
doctor's order sheet - papel a nakaisuratan kadagiti bilbilin ti doktor
enema /en'ə-mə/ n labatiba
glasses /glas'is/ n pl of glass dagiti sarming ti mata; anteohos
graphic sheet - papel a nakaisuratan dagiti temperatura, pulso, panaganges, presion ti dara, kadagsen ken dadduma pay iti bagi
hairpins /hār'pins/ n pl of hairpin dagiti pangipit ti buok
history and physical - banbanag a maipanggep iti bagi (dagiti sakit ken dadduma pay)
HS sedation /si-dā'shən/ n paqtalnaen wenno paturoqen babaen iti agas
identification bracelet - pagilasinan a pulseras
inspected by - inusisa ni/ti
instructed /in-strukt'id/ v passive nabilinan
instructions /in-struk'shən/ n pl of instruction bilbilin
jewelry /joo'əl-rē/ n alahas
latest /lāt'əst/ adj super 1 of late kaudian
limbs /limbs/ n pl of limb dagiti ima ken saka
low position - (adda) iti nababa nga urnos
nail polish /nāl pol'ish/ n pinta iti kuko
operative area - pasét a maoperar
operative record - ti naisurat maipanggep ti operasyon

pajama bottoms /pə-ja'mə bŏt'əms/ n ti pantalon a pagturog
postoperative /pōst-ŏp'ər-ə-tĭv/ adj kalpasan iti operasyon
pre-op medication - agas a maited sakbay a maoperar
pre-operative /prē-ŏp'ər-ə-tĭv/ adj sakbay ti operasyon
prep (preparation) /prĕp'ə-rā'shən/ n panagsagana
prepared /prĭ-pârd'/ v passive naisagana
prosthesis /prŏs-the'sis/ n dagiti saan a kasisigud a paset ti bagi kas dagiti landok wenno kayo a saka wenno ima
recorded /rĕk'ərd'ĭd/ v passive naisurat
recovery room - kuarto a pagpaungaran kalpasan ti operasyon
required permits- kasapulan a panangipalubos
removed /rĭ-mōōvd'/ v pt of remove inikkat
side rails /sīd rāls/ n pl of side rail dagiti barandilia iti katre
stretcher /strĕch'ər/ n pagbagkat kadagiti di-makapagna
tied on /tīd ŏn/ v nargalot iti
voided /void'ĭd/ v passive imisbo
wheelchair /hwēl châr/ n tugaw nga adda pilidna
wigs /wigz/ n pl of wig pinggol; pudos
written /rĭt'n/ v pp of write naisurat
wt. (weight) /wāt/ n simbang

Admission Interview - Chart 4

activity limitations - pagpatinggaan ti panagaramid wenno panaggaraw
admission interview - panakisarsarita iti panangawat (iti ospital)
alert /ə-lûrt'/ adj naalibtag
anxious /ăngk'shəs/ adj nadanag; nagagar
anyone else - sinno pay
bladder /blăd'ər/ n bassisaw
bowel /bou'əl/ n bituka; lalaem ti tian
brought from - naitugot manipud
comatose /kō'mə-tōs'/ adj awanan
comments /kŏm'ĕnts'/ n pl of comment dagiti pangidayaw wenno pangdil-iaw
confused /kən-fyōōzd'/ v passive used as an adj mariribuk
constipation /kŏn'stə-pā'shən/ n marigatan wenno madi makaibleng

depressed /di-presd'/ v passive used as an adj naliday; naladingit
dose /dōs/ n gatad ti agas
frequency /frē'kwən-sē/ n kadaras; kapardas
habits /hab'its/ n pl of habit dagiti ug-ugali
hospitalization /hos'pə-tə-lə-zā'shən/ n panaki-ospital; mai-ospital
incontinence /in-kon'tə-nəns/ n madi matengngel ti panagibleng kem panagisbo
initial assessment /i-nish'əl ə-ses'mənt/ n umuna a panangusig
last dose - ti kaudian a gatad ti agas
nocturia /nok-tūr'ē'ə/ n panagisbo iti rabii
paralysis /pə-ral'ə-sis/ n di makagunay
pre-existing illness - dagiti damo a sakit nga addaan (ti maysa a tao)
previous /prē'vē-əs/ adj kasakbayan; immun-una
reason /rē'zən/ n rason
remedy /rem'ə-dē/ n pamuspusan
restrict visitors - kedngan ti waya-waya dagiti bisita
sleep pattern - wagas ti pannaturog
special diet - naisangsangayan wenno karkarna a taraon
special request - karkarna a panagdawat wenno panagasug
speech /spēch/ n pagsasao
verbalizes /vûr'bə-līz'/ v 3rd per sing agsao
vision /vizh'ən/ n panagkita

Nurses Admission Record - Chart 5

admission /ad-mish'ən/ n panangawat
articles /är'ti-kəls/ n pl of article dagiti banbanag
bed control /bed kən-trōl'/ n ti usaren a mangipangato wenno mangipababa iti katre
call light /kôl līt/ n ti usaren a pangawag kadagiti nars
condition /kən-dish'ən/ n kasasaad
consults notified - napakaammuanen dagiti doktor
denture cup - tasa a pagikabilan ti pustiso a ngipen
fair /fâr/ adj kalkalainganna
Ht. (height) /hīt/ n tayag

informant /ĭn-fôr'mənt/ n ti agibaga
kept at bedside - idulin ti asideg wenno ti abay ti katre
kg. (kilogram) /kĭl'ə-grăm/ n kilogramo
LA (left arm) /lĕft arm/ n kanigid nga ima
lbs. (pounds) /pounds/ n dagiti libra
linen change - panangsukat kadagiti lienso
loss /lôs/ n pukaw; panagpukaw
meal time /mēl tīm/ n oras ti pannangan
mode /mōd/ n wagas
newspaper /n/yooz'pa'pər/ n warnakan
notified /nō'tə-fīd/ v passive napakaammuan
nurses notes - dagiti ababa nga insurat dagiti nars (maipanggep ti pasiente)
orientation to unit - isuro ken ipasiar iti kuarto
partial /pär'shəl/ adj sangkapaset laeng
poor /pŏŏr/ adj nababa ti kitana; nakakaasi
RA (right arm) /rīt arm/ n kanawan nga ima
radio /ra'dē-ō/ n radio
relationship /rĭ-lā'shən-shĭp/ n nagkabagianan
safe /sāf/ n pagidulinan ti kuarta wenno alahas
toilet facilities - dagiti aruaten iti pagdigusan
transfers (patients being transfered) /trăns-fûrs/ n dagiti pasiente a maiyakar ti sabali a paset ti ospital
valuables /văl'yŏŏ-ə-bəls/ n dagiti napateg a tagikua
visiting policy - annuroten ti panagbisita

Reading 22

accounts /ə-kounts'/ n pl of account panangutang wenno panagidulin (ti kuarta) iti bangko
automatically /ô'tə-măt'ĭk'ə-lē/ adv saanen nga asikasuen wenno aramiden
automatically deposited - naideposito nga awan agasikaso
checking account /chĕk'ĭng ə-kount'/ n panangikabil ti kuarta iti bangko tapno usaren ti kabukbukodan a tseke
decided /dĭ-sīd'ĭd/ v pt of decide inkeddeng; naikeddeng
deposit /dĭ-pŏz'ĭt/ v. urnongen; agdeposito
joint /joint/ adj agkaddua

maiden name /mad'n nam/ n nagan iti balasang
mother's maiden name - nagan ti ina idi balasang
open /o'pan/ v manglukat; mangrugi
savings account /sav'ingz a-kount'/ n panagurnong ti kuarta
    iti bangko
signature card /sig'na-chor' kard/ n kard a nakaisuratan
    ti pirma
make sure /mak shoor/ v paneknekan; ammuen a pudno
tries /tris/ v 3rd sing padasen
withdraws /with-dros/ v 3rd per sing mangiruar (ti kuarta
    iti bangko)
withdrawal slip - papel nga usaren a mangiruar ti kuarta
    iti bangko

Signature Card Information

accurately /ak'yo-rit'le/ adv awanan kurang wenno riro
birthplace /burth'plas/ n lugar a nakayanakan
born /born/ adj naiyanak
business (bus.) /bis'nes/ n pagsapulan; panggedan
corresponds /kor'a-sponds'/ v makipada
deliver /di-liv'er/ v alaen sa iyawat
disabled /dis-a'bold/ adj baldado
elderly /el'der-le/ adj lumakayen wenno bumakoten
gets married /gets mar'ed/ v 3rd per sing agasawa
got married /got mar'ed/ v 3rd per past nagasawa
husband's last name - apelyido ti asawa a lalaki
initials /i-nish'al/ n pl of initial dagiti umuna a letra ti
    nagan
letters /let'ers/ n pl of letter sursurat
mailmen /mal'men/ n pl of mailman dagiti agiwarwaras ti surat
marriage /mar'ij/ n panagasawa
money /mun'e/ n kuarta
next page - sumaruno a panid
paycheck /pa'chek/ n tangdan, sueldo (a tseke)
payday /pa'da'/ n aldaw ti panagsueldo
phone /fon/ n telepono
social security number - numero ti "social security"

ERIC Full Text Provided by ERIC

social security system - maysa a kanayon wenno sanga iti gobierno

swiftly /swĭft'lē/ adv nadaras;

takes-out of - ikkaten - manipud iti

US Government - gobierno ti Estados Unidos

usually /yōō'zhōō-əl'ē/ adv kadawyan

zip Code /zĭp kōd/ n numero nga usaren para iti maysa a purok

Bank And Savings Forms

bills /bĭls/ n pl of bill papel de bangko

coins /koins/ n pl of coin dagiti kuarta a de plata

checkbook /chĕk'bŏok/ n libreta dagiti tseke

counter check /koun'tər chĕk/ n tseke iti bangko nga usaren a mangirpar iti kuarta.

currency /kûr'ən-sē/ n. kuarta; pirak

deposit /dĭ-pŏz'ĭt/ n ti saurnong; deposito

dimes /dīmz/ n pl of dime dies a sentabo

dollar bill - maysa a dolyar a papel de bangko

nickels /nĭk'əlz/ n pl of nickel nikel; lima a sentabo

non-negotiable /nŏn-nĭ-gō'shə-bəl/ adj di-mabalin nga isukat wenno ited ti sabali

pennies /pĕn'ēs/ n pl of penny siping

quarters /kwôr'tərz/ n pl of quarter binting

transaction /trăn-săk'shən/ n panangasikaso, panangaramid

Reading 23

acting /ăk'tĭng/ n gerund panagarte

baggy /băg'e/ adj nalawa

cash check - mangipasukat iti tseke

cigar /sĭ-gar/ n tabako

costume /kŏs't/y/ōōm/ n kawwes

gasps /găsps/ v 3rd per sing agal-al

getting angry - makaungeten; makapungtoten

hobo /ho'bo/ n tao nga awan trabahona ken agalla-alla laeng

hobby /hŏb'ē/ n pagguguatuan nga aramiden

ideas /ī'd-ēs/ n pl of idea dagiti kapanunutan; balabala

mother-in-law - katugangan a babai

planning /plan'ing/ n gerung panangigakat

play /plā/ n sarsuela; pabuya

reaches /rech'is/ v 3rd per sing kauten

rehearsing /ri-hurs'ing/ v prp of rehearse agas-asaas

relax /ri-laks/ v aginana; agalfwaksay

remembers /ri-mem'bers/ v 3rd per sing malagip

replies /ri-plis/ v 3rd per sing sumungbat

ridiculous /ri-dik'yə-ləs/ adj nakaang-angaw; nakakatkatawa

runs down the street - agtaray iti kalsada

rushes /rush'is/ v 3rd per sing agdaras

shouts /shouts/ v 3rd per sing agikkis

signed /sind'/ v pt of sign nagpirma

smelly /smel'ē/ adj naangot

studies /stud'es/ v 3rd per sing kitaen a nalaing

suddenly /sud'n-lē/ adv dimteng a di-napakadaan

surprise /sər-priz'/ v siddaawen

take (someone) out - awisen a mapan mangan wenno agbuya iti sine

teller /tel'ər/ n ti agsupsupli iti bangko

tonight /tə-nit'/ adv ita a rabii

wallet /wol'it/ n petaka

wearing /wâr'ing/ v prp of wear nakakawwes

wedding anniversary - anibersario iti kasar

wig /wig/ n pinggol; pudos

wrinkled /ring'kəld/ adj agkaretret; di napirensa

UNIT XI

THE JOB HUNT

PREVIEW

Daytoy maikasangapulo ket maysa a paset ket naglaon ti pakpakaammo a makatulong iti panagsapulmo iti trabaho. Maadalmo ditoy a paset iti leksion no kasano iti panangsungbatmo kadagiti pormas nga usaren no agkiddawka iti pagsaadan wenno trabaho, no kasano iti panangisurat iti "resume", ken no kasano iti panagsaganam iti pannakisinnarita iti mangited-sadd. (Iti "resume" ket maysa nga ababa ken kadagupan a surat maipanggep iti kinalaing ken kapadasan iti trabaho wenno adal.)

Makatulong unay kenka iti kinalaingmo nga agbasa no mangrugikan nga agsapul iti trabaho. Masapul a masungbatam nga awan kurang wenno rirona dagiti salsaludsod nga adda iti pormas a pagkiddaw iti pagsaadaan. Masapul a basaem dagiti maiwarnak wenno maianunsio a trabtrabaho. Mabalin met a masapulmo ti mangala iti eksamen no agsapsapulka iti pagsaadan.

Masapul a nalaingka a bumasa tapno maaramidmo a nasayaat dagitoy. Daytoy a paset ket makatulong iti panagsaganam nga agsapul iti trabaho wenno pagsaadan.

ERIC Full Text Provided by ERIC

Vocabulary/Phrases

Application Forms

accurate /ak'yər-it/ adj awan kurang wenno kiro
advertised /ăd'vər-tīz'/ v passive naiwarnak; naiwaragawag
applicants /ăp'lĭ-kənt/ n pl of applicant ti agdawdawat iti pagsaadan
application forms - dagiti pormas nga usaren nga agdawat iti pagsaadan
ask (for a job application) in writing - agsurat nga agdawat ti pormas nga usaren a pagdawat ti trabaho.
education /ĕj'ōō-kā'shən/ n ti inadal
employers /ĕm-ploi'ərs/ n pl of employer dagiti agpatrabaho; akinkua iti pagtrabahuan
employment /ĕm-ploi'mənt/ n pagsapulan; pagtrabahuan
experience /ĕk-spĭr'ē-əns/ n kapadasan
interested /ĭn'trĭst'ĭd/ v pt of interest mangayangay
interviewer /ĭn'tər-vyōō'ər/ n ti agsaludsod wenno makisarita
messy /mĕs'ē/ adj nawara; saan a nalinis
neat /nēt/ adj nadalus ken naurnos
personnel departments - ti benneg iti kompania a pagdawatan ti saad
sample /săm'pəl/ n pangiparang; pagpakpakita
skills /skĭls/ n pl of skill dagiti kinalaing
to get to know you - tapno maam-ammoka
training /trān'ĭng/ n panagsanay; pagsanayan
whoever /hōō-ĕv'ər/ pron sino man

Employment Application Forms

ability /ə-bĭl'ə-tē/ n kabaelan
account /ə-kount/ v ilawlawag iti pangokoman
ages of dependents - tawen dagiti anak ken ti asawa
authorize /ô'thə-rīz/ v itdan pannakabalin; pusgan
belief /bĭ-lēf'/ n pammati
beneficial /bĕn'ə-fĭsh'əl/ adj makapaimbag; makatulong
cause /kôz/ n gapu; punganay
character /kăr'ĭk-tər/ n kababalin; gagangay ti kinatao
choosing /chōōz'ĭng/ n gerund panangpili

ERIC Full Text Provided by ERIC

civic organizations - pagkamaduaan dagiti umili
color eyes - maris dagiti mata
color hair - maris ti buok
companies /kŭm'pə-nēs/ n pl of company dagiti kompania; balay a pagtrabahuan
conduct /kən-dŭkt'/ n kadawyan; ugali
craft skills - kinalaing kadagiti aramid
damage /dăm'ĭj/ n dadael
degree /dĭ-grē'/ n ti nalpas nga inadal iti kolehio
discharge /dĭs-chärj'/ n panakaikkat (ti saad)
dismissal /dĭs-mĭs'əl/ n panagikkat
draft classification - ragup wenno numero ti panakayab nga agserbi iti hukbo a militar
driver's license - lisensia nga agmaneho
failing to pass - saan a makaruar (ti eksamen)
false statement - ulbod a sarita
grade completed - grado a nalpas
hereby /hĭr-bī'/ adv ditoy a/nga
in connection with - a maibatay iti
in emergency notify - ti karkarna a mapasamak pakaammuan ti...
individuals /ĭn'də-vĭjoo-əl/ n pl of individual dagiti tao
knowledge /nŏl'ĭj/ n pannakaammo
liability /lī'ə-bĭl'ə-tē/ n panagsungbat ti nagbasulan
licensed physician - doktor a lisensiado
major /mā'jər/ n ti inadal
married /măr'ēd/ adj naasawaan
marital status - kasasaad no naasawaan wenno saan
material fact - pudno a banbanag
matters /mă'tərs/ n pl of matter banbanag
military /mĭl'ə-tĕr'ē/ n hukbo
national guard - guardia iti pagilian (hukbo)
nature of work at start /leaving - kita ti trabaho idi mangrugi/ immalis
number of dependents - bilang dagiti anak (mairaman ti asawa)
omission /ō-mĭsh'ən/ n di-inraman
opinion /ə-pĭn'yən/ n kapanunutan
permanent resident alien - taga sabali a daga nga agnanayon nga agtaeng iti sabali nga ili
personal references - dagiti mangpaneknek iti katataom

physical defects - dagiti kakurangan iti bagi
physical limitations - dagiti pagpatinggaan a mabalin nga aramiden iti bagi
position desired - ti kayatan a saad wenno ranggo
professional /prə-fĕsh'ən-əl/ adj addaan inadal wenno galad
qualifications /kwŏl'ə-fĭ-kā'shən/ n pl of qualification dagiti galad; adal
reason for leaving - rason iti iyaalis
rejection /rĭ-jĕk'shən/ n panangumsi
release /rĭ-lēs'/ v wayaan
reserved/rĭ-zûrvd'/ adj [illegible]asin
resulting from - nagbanag
retained /rĭ-tānd'/ v passive natengnged; naibati
salary /săl'ə-rē/ n sueldo; tangdan
school activities - dagiti aramid iti eskuela
separated /sĕp'ə-rāt'ĭd/ v pt of separated naisina; nailasin
shorthand speed - kapardas ti panagsurat iti ababa
signing /sīn'ĭng/ n gerund panagpirma
single /sĭng'gəl/ adj maymaysa; awan asawana
solicit /sə-lĭs'ĭt/ v agkiddaw; agdawat
spouse /spous'/ n asawa
state /stāt'/ v saritaen
start with last position - mangrugi ti kaudian a saad wenno trabaho
submit /səb'mĭt/ v agrukbab
sufficient /sə-fĭsh'ənt/ adj makaanay
technical /tĕk'nĭ-kəl/ adj tekniko
typing speed - kapardas ti panagmakinilia
trade skills - kinalaing ti pagaramidan
unemployed /ŭn-ĕm'ploid/ adj awanan pagsaadan
upon request - iti panangkiddaw
U.S. citizen - ti umili iti Estados Unidos
veteran /vĕt'ər-ən/ n beterano
whatsoever /hwŏt'sō-ĕv'ər/ pron uray ania man
widowed /wĭd'ōd'/ adj nabalo

Your Job File

accomplishments /ə-kŏm'plĭsh-mənt/ n pl of accomplishment

dagiti naaramid wenno naturpos

ads (advertisements) /ads/ n pl of ad dagiti pablaak; pakdaar

apply /ə-plī/ v agkiddaw

assignment /ə-sīn'mənt/ n naitudo nga aramiden

awards /ə-wŏrds'/ n pl of award dagiti gunguna

carelessness /kâr'lěs-nəs/ n panagtagubaya

certificates /sər-tĭf'ĭ-kĭt/ n pl of certificate dagiti mangpaneknek ti kababalin wenno kinataom

chronological /krŏn'ə-lŏj'ĭ-kəl/ adj naurnos iti pannakapasamakna

church /chûrch/ n simbaan

citizenship /sĭt'ə-zən-shĭp'/ n iti legal nga ili iti maysa a tao

clearly /klĭr'lē/ adv nalawag

committee/ kə-mĭt'ē/ n tinong

compare /kəm-pâr'/ v ipadis

confidential /kŏn'fə-dĕn'shəl/ adj nalimed

copy /kŏp'ē/ n tulad; kopya

courses /kôrs'ĭs/ n pl of course dagiti kurso nga adalen

debating society - timpuyog ti panagsalisal wenno panagsinnupiat

diplomas /dĭ-plō'məs/ n pl of diploma dagiti diploma

duplicated /d/y/ōō'plĭ-kā'tĭd/ v passive natulad; nakopia

errors /ĕr'ər/ n pl of error dagiti riro

even though - uray no

file /fīl/ n urnos ti pappapel

follow /fŏl'ō/ v suroten

fund drive - panagkampania ti panagurnong iti maisagut a kuarta

future employer - ti sumaruno nga agikabil ti saad wenno ti agpatrabaho

honors /ŏn'ərs/ n pl of honor dagiti gun-guna a pakaidaydayawan

how well you work - kasano ti kalaingmo nga agtrabaho

incoming patients - dagiti pasiente nga aw-awaten ti klinika wenno ospital

indicate /ĭn'dĭ-kāt'/ v itudo; ipasimudaag

instructions /ĭn-strŭk'shəns/ n pl of instruction dagiti bilbilin wenno panangiturong

job application - ti usaren nga agkiddaw wenno agsapul ti pagsaadan

XI

job file - urnos ti pappapel maipapan ti trabaho wenno saad
job title - nagan iti saad wenno trabaho
leave out - saan nga itipon; baybay-an
led /led/ v pt pp of lead inturong
letter of recommendation - surat a pagrekomendar
margins /mär'jəns/ n pl of margin dagiti law-ang iti agsumbangir
nga igid ti papel
meet face-to-face - kasinharak
mistakes /mi-stāks'/ n pl of mistake dagiti riro
neatly /nēt'lē/ adv nadalus ken naurnos
none /nŭn/ n awan
order /ôr'dər/ n urnos
organized /ôr'gə-nīzd'/ v passive naurnos
original /ə-rij'ə-nəl/ adj kaunaan; kabaruan
perfect /pûr'fekt/ adj naan-anay; awan pagkurkuranganna
perhaps /pər-haps'/ adv nalabit
photo offset printing - maysa a kita ti panangimprenta
potential /pə-ten'shəl/ adj mabalin a sumaruno nga...
priest /prēst/ n padi
print /print/ v agideppel; agimprenta
printing company - kompania a pagimprentaan
proofread /proof'rēd'/ v basaen tapno maammuan dagiti riro
received /ri-sēvd'/ v passive naawat
relatives /rel'ə-tivs/ n pl of relative dagiti kabagian
resume /rez'oo-mā'/ n ababa a surat maipanggep ti adal ken
sanay iti trabaho
reverse /ri-vûrs'/ adj baliktad
review /ri-vyoo'/ v asaasen; ammirisen
rewrite /rē-rīt'/ v isurat manen
science /sī'əns/ n siensia
space /spās/ n law-ang
specialized /spesh'ə-līzd'/ v passive nangipangpangruna
spelling /spel'ing/ n gerund panangisao kadagiti letra ti sao
stationary store - tiendaan kadagiti aramaten ti opisina
Suicide Crisis Center - pagawitan kadagiti tao a kayat a
mangpapatay ti bagina
summary /sum'ə-rē/ n nakabukpukan
template /tem'plit/ n [illegible]

translator /trans-lāt'ėr/ n para iyulog (iti sabali a pagsasao)
type /tīp/ v imakinilia
unless /ŭn'lĕs/ conj malaksid
up-to-date - kankanayon nga agaggisu
vocational/vō-kā'shŭn'əl/ adj ti aramid
volunteer work - ajaramid nga itukonna ti bagina
wide /wīd/ adj nalawa
worked closely with - agdanggay nga agtrabaho
working life - panawen iti biag a mangmanggued wenno agtratrabaho
xerox copy - kopia (a gaaramid ti makina a "xerox")
xerox machines - dagiti makina nga agaramid kadagiti kopia

Tips For A Successful Interview

allow /ə-lou/ v ipalubos
aloha shirt - kamiseta
appropriate /ə-prō'prē-it/ adj maitutop; maibagay
articles /är'ti-k əl/ n pl of article banbanag a naisurat
as much as you can - ti kabaelam nga aramiden
bilingualism /bī-lĭng'gwə-lĭz'əm/ n dua ti pagsasao
bright /brīt/ adj narangrang
building /bĭl'ding/ n pataklér
casually /kăzh'ooĭ-ə-lē/adv gaganay
chew /choo/ v ngalngalen
cigarette /sig'ə-rĕt'/ n sigarilyo
collect your thoughts - alikumkumen ti kapanunutan
comb /kom/ v sagaysayen
comfortably /kŭm'fər-tə-blē/ adv nanam-ay
conservatively /kən-sûr'və-tĭv'lē/ adv saan unay a moderno
costume jewelry - saan a pudno nga alahas
dark /dark/ adj nangisit (a maris)
discuss /dis-kus'/ v paglinnawagan
dress /drĕs/ v agkawwes
dress shirt - kamiseta
edge /ĕj/ n igid
elaborate hairdos - dagiti napalalot pintas a pannakaurnos
ti buok
emphasize /ĕm'fə-sīz'/ v ipapigsa wenno iyunay-unay

enthusiastic /en-thōō'zē-ăs'tĭk/ adj mangayangay
except /ĕk-sĕpt'/ conj malaksid
financial district - purok dagiti lugar a pagsaadan kas kadagiti bangko
find out - ammuen
floor /flôr/ n suelo
freshly shaved - kabarbarbas
future plans - dagiti pangpanggepen nga aramidan wenno plano
generally /jĕn'ər-əl'ē/ adv sapasap
greet /grēt/ v kablaawan
gum /gŭm/ n kendi a kasla goma
heavy make-up - napuskol ti pulbos wenno pagpapintas iti rupa
hire /hīr/ v awaten ti saad
impression /ĭm-prĕsh'ən/ n kapanunutan a pagarup
in case - kas pangngarigan
issues /ĭsh'ōōz/ n pl of issue kopia dagiti warnakan
lap /lăp/ n saklot
local newspaper - warnakan iti uneg la ti purok
long sleeved - atiddag a manggas
match /măch/ v ipadis
may mean the difference - mabalin a sabali ti kaipapananna
miniskirts /mĭn'ē-skûrts/ n pl of miniskirt nakiting unay a palda
muumuus /mōō-mōōs/ n Hawaiian word kawwes ti babbai
nervous /nûr'vəs/ adj agnerbios
offers /ô'fərs/ v 3rd per sing idiaya
pair of slacks - pantalon
part-time work - saad a saan a walo nga oras
party clothes - kawwes a para padaya
positive points - dagiti nasayaat a banbanag (maipanggep ti maysa a tao)
project /prŏj'ĕkt/ n proyekto
public library - pagbasaan dagiti umili
purse /pûrs/ n petaka
revealing blouse - masarsarang
sales position - saad iti panaglako
shades /shāds'/ n pl of shade dagiti marig
short sleeved - ababa a manggas

ERIC Full Text Provided by ERIC

signal /sĭg'nəl/ n pagilasinan
socks /sŏks/ n pl of sock dagiti medias
smoke /smōk/ v agsigarilyo
sports jacket - tsaketa
still /stĭl/ adj natalna
strong cologne (perfume) - napigsa (ti angotna) a bangbanglo
successful /sək-sĕs'fŭl/ adj nagballigi
suit /sōōt/ n terno
tailored pants - naipadait a pantalon
tie your hair back - punggosen ti buok
tight /tīt/ adj nairut
tips /tĭps/ n pl of tip dagiti sao a pana-magannad
traffic jam - nakaro a trapiko
travel time - oras ti panagbiahe
up-to-date suit - saan a kadaanan a terno
wear /wâr/ v agusar; agikabil
whether---or not - no---wenno saan
working conditions - kasasaad iti panagtrabaho
visit /vĭz'ĭt/ v sumarungkar
worn /wôrn/ v pp of wear inkawwes

Where To Look For A Job

actively look for a job - kankanayon nga agsapsapul iti trabaho
advantage /ăd-văn'tĭj/ n gundaway; pagimimbagan
advertiser /ăd'vər-tīz'ər/ n ti agiwarwarnak
advertising /ăd'vər-tīz'ĭng/ v prp agiwarwarnak
agencies /ā'jən-sēs/ n pl of agency dagiti pagawatan wenno agensia
attorney /ə-tûr'nē/ n abogado
besides /bĭ-sīdz/ adv malaksid
bilingual program - proyekto a maipanggep kadagiti addaan dua a kita ti pagsasao
bilingual aides - dagiti katulongan a makasao iti dua a kita ti pagsasao
chamber of commerce - taripnong dagiti tao a mangpatpataray kadagiti pagsapulan wenno pangngedan
classified /klăs'ə-fīd'/ v passive used as an adj napagtitipon; nadasigdasig

community /kə-myoo'nə-tē/ n purok; nagtatarīpnongan kas maysa nga ili
compete /kəm-pēt'/ v makisalisal
complaints /kəm-plānts'/ n pl of complaint dagiti pulong
confidence /kŏn'fə-dəns/ n talek
contract /kŏn-trăkt'/ n katulagan
criminals /krĭm'ə-nəls/ n pl of criminal dagiti kriminal
Department of Labor - Benneg ti Panagtrabaho
depend on - agtalek ti
discouraging /dĭs-kûr'ĭj'ĭng/ n gerund makapatamnay
districts /dĭs'trĭkts/ n pl of district dagiti purok
employment office - opisina ti panagtrabaho wenno saad
exist /ĕg-zĭst'/ v adda
expanding /ĕk-spănd'ĭng/ v prp of expand dumakdakkel
falls through - maaramid; agballigi
federal government - gobierno iti Estados Unidos
fee /fē/ n tangdan
fields /fēlds/ n pl of field pagayaman tay-ak
finances /fĭ-năns'ĭs/ n pl of finance dagiti panaggasto wenno kuarta
full-time position - panagtrabaho iti uneg ti walo nga oras
granted /grănt'ĭd/ v passive naisagutan
handbook /hănd'book/ n libro a reperensia
health aides - katulongan maipapan iti salun-at
hiring /hīr'ĭng/ n gerund panangawat
human resources development - benneg iti gobierno a mangted ken tumulong iti panagsapul iti trabaho
institution /ĭn'stə-t/y/oo'shən/ n bangon; patakder
issued by - inarakurak ti/ni
janitorial services - panagserbi iti panagdalus
job counselors - dagiti mangbagbaga maipanggep iti trabaho
job hunt - panagsapul ti trabaho
job market - dagiti pagsaadan wenno pagsapulan
kitchen help - katulongan ti kusina
labor /lā'bər/ n aramid
legal /lē'gəl/ adj nainkalintegan
librarian /lī-brâr'ē-ən/ n agimaton ti nakaipenpenan dagiti pagbasaan

ERIC Full Text Provided by ERIC

licenses /lī'sŏns'ĭs/ n pl of license dagiti lisensia
local government - gobierno iti uneg la ti purok
newspaper /n/y/ōōs-pā'pər/ n warnakan
occasionally /ə-kā'zhən'əl-ē/ adv saggaminsa; no dadduma
occupational outlook - mainanama kadagiti saad
operate /ŏp'ə-rāt'/ v papagnaen
opportunities /ŏp'ər-t/y/ōō'nə-tēs/ n pl of opportunity dagiti gundaway
ordeal /ôr-dēl/ n nainget a kapadasan
permits /pər-mĭts/ v 3rd per sing ipalubos
personal details - dagiti banbanag maipapan iti kataoan
placement center - benneg nga agikabil ti pagsaadan
pretend /prĭ-tĕnd/ v aginkukuna
products /prŏd'əkts/ n pl of product dagiti napaadda
provides /prə-vīds'/ v 3rd per sing itden ti kasapulan
publications /pŭb'lĭ-kā'shəns/ n pl of publication dagiti warnakan
publishes /pŭb'lish-ĭs/ v 3rd per sing agiwarnak
purposes /pûr'pəs'ĭs/ n pl of purpose dagiti gandat; tarigagay
register /rej'ĭ-stər/ v ilista; irehistro
rob /rŏb/ v agtakaw
rushed /rŭshd'/ v pt pp of rush nagdarus
scarce /skârs/ adj narigat a sapulen; manmano
services /sûr'vĭs'ĭs/ n pl of service dagiti panagserbi
sponsored /spŏn'sərd'/ v passive nangimaton
state-wide system - ti urnos a para ti amin nga estado
statistics /stə-tĭs'tĭks/ n estadistiko
strangers /strān'jərs/ n pl of stranger dagiti saan nga am-ammo
suggestions /səg-jĕs'chəns'/ n pl of suggestion dagiti singasing; wayat
telephone directory - listaan dagiti numero iti telepono
unknown /ŭn'nōn'/ adj saan nga am-ammo
yellow pages - dagiti amarilyo a panid ti direktoryo ti telepono

Miscellaneous Translations

Tr1 (EMPLOYMENT APPLICATION FORM)

BASAEN A NALAING SAKBAY A PIRMAAN:

1. Itedko ti pannakabalin daytoy a kompania a mangkiddaw kadagiti amin a kayatan a pakpakaammo maipapan iti daytoy a papel a mangkiddaw iti saad agraman kadagiti banbanag a kapanunutan, kababalin, kabaelan ken ugali, ken ipalubosko met ken kiddawek ti tunggal maysa a tao ken iti balay ti komersio a nainaganan ditoy a papel a mangited kadagiti pakpakaammo. Wayaak dagitoy a tattao ken kompania kadagiti makadadael nga agtaud manipud kadagiti nairakurak a pakpakaammo.
2. Ipalubosko t[illegible]agik iti panangkiddaw ti kompania nga agpaeksamen it[illegible] lisensiado a doktor a napili iti kompania ken maaw[illegible]ak a no saanko a mairuar daytoy nga eksamen ket saan[illegible] nga agpatuloy ti serbisio iti kompania.
3. Paneknekak [illegible]dagiti naglaon a pakpakaammo iti daytoy a papel para ti [illegible]ad ket pudno ken kompleto iti kapanunutan ken pammati. M[illegible]watak a dagiti uray ania a madi a sarita wenno di-nairaman a pudno a banag ket makaanay a gapuanan ti panakaumsi daytoy a papel wenno panakaikkatko iti saad.

UNIT XII

REVIEW AND TESTING

PREVIEW

Usaren iti maikasangapulo ket dua a paset a kas gundaway a panangasaas kadagiti banbanag a naadalmo ditoy libro. Iti maestra ket mabalin nga adda inayonna a pagasaasan para kenka.

Iti kangrunaan ditoy maikasangapulo ket dua a paset ket maysa a proyekto iti klase. Daytoy a proyekto iti klase ket isu ti panagaramid ti plano ti siudad para iti Ahi City. Usaren ti kanalaingmo ti Ingles nga inadalmo bayat ti panagaramid iti daytoy a proyekto. Mairaman dagiti ar-aramid maipapan ti panagbasa, panagsarita ken panagdengngeg.

Basaen amin dagiti bilbilin wenno pangiturong dita paset ti, Plan Ahi City, sakbay a mangrugika. Padasen nga agusar ti Ingles nga agsasarita maipapan iti panagplano. No agsuratka bayat ti panagtitiponyo nga agplano, padasen nga usaren ti Ingles. Ti naturpos a proyekto ket masapul a mangipakita ti kaadu ti Ingles nga ammom.